

Универзитет у Нишу

Правни факултет

**Правни статус фриленсера као привредних
субјеката**

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Милена Јовановић Zattila

Студент

Саво Вешковић

Број индекса: М003/20-О

Ниш, 2022. године

Садржај

I УВОД	4
1. Историјат фриленсера	6
2. Разлика између фриленсинг и <i>online</i> пословања	8
II ПОЈАМ ФРИЛЕНСЕРА	9
1. Појмовна генеза назива фриленсера	9
1.1. Законско дефинисање фриленсера	10
1.2. Одсуство јединственог домаћег назива	12
1.3. Усаглашавање термина фриленсера и предузетника	13
2. Опсег делатности које фриленсери нуде на тржишту	14
3. Територијално сагледавање пословања фриленсера	16
3.1. Фриленсер као резидент РС	18
3.2. Фриленсер као нерезидент РС	18
4. Привременост и повременост фриленсинг пословања	19
4.1. <i>Ad hoc</i> пословна сарадња фриленсера	20
4.2. Повременост фриленсинг пословања са истим послодавцима	21
5. Систем одговорности при пословању фриленсера	21
5.1. Одговорност фриленсера	22
5.2. Одговорност послодавца	24
6. Платформе за пословање фриленсера	25
6.1. Врсте платформи	26
III ФРИЛЕНСЕРИ У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	30
1. Минимално законско препознавање фриленсера у праву Републике Србије	33
1.1. Закон о пензијском и инвалидском осигурању	33
1.2. Закон о раду	34
2. Пословање фриленсера сагласно Закону о привредним друштвима	35
2.1. Фриленсер као предузетник	36
2.1.1. <i>Паушално опорезивање предузетника</i>	36
2.1.2. <i>Опорезивање стварних прихода (добити) предузетника</i>	37
2.1.3. <i>Опорезивање стварних прихода (добити) са исплатом личне зараде предузетнику</i>	38

2.2. Фриленсер као предузетник – „додатна делатност“	39
3. Фриленсер као члан једноперсоналног ДОО.....	40
4. Опорезивање фриленсера сагласно изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана	42
4.1. Порески третман фриленсера до 31.12.2022. године	42
4.2. Порески третман фриленсера од 01.01.2023. године	45
IV УПОРЕДНОПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ФРИЛЕНСЕРА	46
1. Положај фриленсера у појединим европским државама	46
1.1. Пословање фриленсера сагласно белгијским прописима.....	46
1.2. Фриленсер као микро-предузетник у француском законодавству.....	49
1.3. Статусноправно сагледавање фриленсера у немачком законодавству	53
1.4. Различито класификовање фриленсера у праву Велике Британије.....	56
1.5. Фриленсер као самостални предузетник у италијанском законодавству.....	60
1.6. Једноставно регулисано пословање фриленсера у Северној Македонији	63
2. Положај фриленсера у Сједињеним Америчким Државама.....	65
2.1. Закон о слободним професијама	65
2.1.1. <i>Дефинисање уговорних страна у фриленсинг односу</i>	66
2.1.2. <i>Уговорно сагледавање фриленсинг односа</i>	67
2.1.3. <i>Правна заштита фриленсера</i>	67
2.1.4. <i>Одштета фриленсера у случају повреде законом гарантованих права</i>	68
V АНАЛИЗА ИСТРАЖИВАЊА	69
1. Демографско сагледавање фриленсера.....	70
2. Правноекономски положај фриленсера	73
3. Статусноправна форма пословања фриленсера.....	83
VI ЗАКЉУЧНО РАЗМАТРАЊЕ	88
КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА	92
ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАБА.....	97
Сажетак и кључне речи	103
Summary and keywords	105
Биографија студента.....	106

I УВОД

Динамичан развој привредних односа на глобалном тржишту временом је изнедрио нове облике пословања. Појавом интернета и његовом распрострањеношћу широм света омогућено је учесницима тржишне утакмице да остваре пословну сарадњу на даљину. Свака наредна иновативност која би створила неки нови или модификовала постојећи модел *online* пословања последично је утицала на прављење дистанце од дотадашњег, односно традиционалног функционисања привреде и пословања компанија. У ред нових појава које су у одређеној мери модификовале глобално тржиште наводи се и фриленсинг пословање. Реч је о фриленсерима, односно лицима која самостално и независно пружају квалификоване или неквалификоване *online* услуге посредством одговарајуће дигиталне платформе.

Једна од основних одлика овог облика пословања јесте и флексибилност у организовању пружања услуга фриленсера, а која се, између осталог, огледа и у самосталном одређивању сатнице у којој ће пружати исте – при чему не морају пословати током целе недеље. Фриленсери не примају фиксну, редовну плату, већ бивају хонорарно плаћени по радном часу или пројектно. Спектар услуга које фриленсери нуде тржишту је широко постављен, почев од висококвалификованих услуга програмирања, веб дизајна, маркетинга и др. услуга из ИТ области, затим држања часова наставе, превода, консалтинга и сл., па све до нискоквалификованих услуга као што су административно-техничке услуге уноса података и сл. Међутим, алтернативно гледано, не искључује се могућност да фриленсери приликом пружања услуга комбинују, на изглед, неповезана занимања или професије (Clinton et al. 2005: 2). Још једна важна карактеристика овог облика пословања је привременост у раду и одсуство сталне сарадње са истим послодавцем, али је исто тако и чест случај да се успостави дугорочни однос сарадње фриленсера са једним или више послодаваца. Услуге фриленсера се реализују у *online* форми, а њихови послодавци могу бити из свих крајева света, те се самим тим указује да сви они наступају на јединственом глобалном тржишту.

Овај облик пословања је подстакao многе компаније да се окрену пројектном раду и да тим поводом ангажују висококвалификоване фриленсере из одговарајуће области зарад

реализације истих. Компаније имају вишеструку корист када пројектно ангажују компетентне фриленсере за конкретни случај, јер се неретко дешава да постојећи запослени не могу да одговоре сваком задатку који је потребно да спроведе компанија у дело. Такође, компаније на овај начин остварују и уштеду средстава, с обзиром да ангажовани фриленсери у финансијском смислу представљају мањи терет од запослених.

Фриленсинг пословање је засигурно четврт века распрострањено на глобалном тржишту (Baitenizov et al. 2019: 1), али у многим земљама света њихов статус и опсег пословне активности није дефинисан.¹ Такав пример следи и наше законодавство, занемарујући чињеницу да се Србија налази у самом светском врху по стопи раста фриленсинг тржишта. Наши фриленсери у највећој мери иступају на глобално тржиште као физичка лица и у тој форми нуде своје услуге, док је занемарљив број регистровао своје пословање у једној од предвиђених правних форми сагласно Закону о привредним друштвима.² Иако ЗПД осим предузетничке предвиђа и форму ортачког, командитног друштва, друштва ограничене одговорности и акционарског друштва, фриленсери су се у досадашњој, готово непрепознатљивој пракси опредељивали у највећем броју случајева за предузетничку, док је форму друштва ограничене одговорности одабрао далеко мањи број, али од стране оних који имају веће искуство и остварују високе приходе од фриленсинга.

Фриленсери су код нас доспели у жижу јавности након што је Пореска управа најавила њихово опорезивање октобра 2020. године, иако је овај облик пословања заступљен код нас последњих 15-20 година. Тим поводом је уследила измена Закона о порезу на доходак грађана како би се ближе одредили услови под којима ће фриленсери бити опорезивани, а да их притом закон под тим именом не препознаје. Такође, најављено је и усвајање Закона о флексибилним облицима рада у циљу дефинисања новонасталих облика пословања, међу којима ће се наћи и статус фриленсера. У вези с тим, неопходно је сагледати наше законе и могућност фриленсера да сагласно њиховим нормама региструју своје пословање, као и увидети регулисање њиховог положаја у упоредном праву. Из овога следи да је потребно испитати могућност фриленсера који послују као физичка лица да

---

¹ Велика Британија, такође, у свом законодавству не дефинише фриленсере, нити уређује начин њиховог пословања (Kitching and Smallbone, 2012: 74).

² Закон о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021).

пререгиструју своје пословање у једну од правних форми сагласно ЗПД. Такође, у циљу адекватног регулисања пословања фриленсера најављеним Законом о флексибилним облицима рада, неопходно је сагледати и решења из упоредног права, која су конструктивно гледано прихватљива нашем правном систему.

1. Историјат фриленсера

Са историјског аспекта се може говорити о генези фриленсинга, односно *online* пословању на глобалном тржишту посредством дигиталних платформи. Такође, и о претечи овог облика пословања с обзиром да су фриленсери као самостална и независна лица (мимо радног односа) остваривали *ad hoc* пословну сарадњу са компанијама и пре појаве дигиталних платформи. У том смислу, фриленсери су сматрани споредном радном снагом код компанија које би их ангажовале. Узгред, они су представљали и претњу по запослене тако што су неретко пословали по „непоштеним условима“, јер су били спремни да прихвате уговорне стандарде, и ниво благостања, испод онога што је сматрано основним за лица у радном односу (Wial, 2018: 306). Према томе, евидентна је била њихова инфериорност у односу на запослене, али су самим тим сматрани и за непривилеговану радну снагу из сенке (Geary, 1992: 257). Последица свега овога јесте да су компаније које су спроводиле такав вид пројектног пословања, од стране тржишних конкурената биле оптуживане за експлоатисање угрожених лица, фриленсера (Morris, Vekker, 2001: 381). Дакле, фриленсери и послодавци који су пословали са њима, пролазили су трновит пут приликом иницијалног препознавања овог облика пословања, али је динамичан развој привреде допринео да се ондашњи стереотип отклони приликом данашњег сагледавања фрилесинг пословања.

Привредно пословање је постало све динамичније са глобалном појавом интернета и развојем информационих технологија. У тако динамичном окружењу бити конкурентан на тржишту захтевало је агилност његових учесника (Rigby et al 2016: 46). Оне компаније, које су брже реаговале и прилагодиле своје пословање динамичном пословном окружењу, биле су у стању да се и даље такмиче и напредују на тржишту. Према томе, иновативност у пословању је широко прихваћен процес пошто су компаније настојале да ефикасно и брзо

одговоре на промењене конфигурације ресурса, ослањајући се на стручност изван граница компаније (Chesbrough, 2003: 5). У вези с тим, већина компанија, било мале или велике, евалуирале су свој облик у нешто флексибилнију, пројектно засновану и агилнију врсту пословања, при чему су све чешће при реализовању пословних активности ангажовале фриленсере (Burke, Cowling, 2020: 396). Временом је све већи број компанија прешао на модел пројектног пословања и сарадњу са фриленсерима ради реализовања истих. Иако су првенствено сматрани нелојалном конкуренцијом запосленима, протеклом времена и хабитацијом њиховог положаја у овако динамичној привреди фриленсери су стекли статус споредно ангажованих, али и висококвалификованих лица која послују са компанијама.

Историјски осврт на глобално пословање фриленсера може се сагледати и са становишта њихове здружене заштите. Наиме, у одсуству синдикалног организовања, с обзиром да није реч о запосленим лицима, фриленсери су се самоорганизовали ради заштите свог права на слободно пословање. Ту се првенствено наводе Сједињене Америчке Државе и Унија фриленсера у САД (*Freelancers Union in the USA*) која постоји од 1995. године. Затим, у Уједињеном Краљевству од 1999. године постоји Удружење независних професионалаца и samozапослених (*Association of Independent Professionals and the Self-Employed – IPSE*), при коме се пружа било какав вид помоћи, савета, здравственог осигурања, образовања или било чега другог што би фриленсерима било од помоћи. Из нашег окружења наводи се Хрватска у којој Хрватско независно удружење професионалаца пружа исту подршку хрватским фриленсерима од 2013. године (Župac et al 2021: 111). Са друге стране, Србија, иако спада међу десет најбрже растућих фриленсинг тржишта у свету,³ тек је 2020. године добила два Удружења која својим деловањем штите права фриленсера.⁴ Њихово оснивање је уследило након што је Пореска управа најавила опорезивање фриленсера, а управо тада су фриленсери постали друштвено актуелна тема код нас.⁵ Према томе, о историјату фриленсера у Србији са формално-правног становишта не може се говорити, с обзиром да је то питање у средишту пажње свега пар година. Међутим, што се тиче фриленсинг пословања и позиционирања наших фриленсера на

---

³ The Top 10 Fastest Growing Freelance Markets in The World:
<https://www.forbes.com/sites/elainepofeldt/2019/08/18/the-top-10-fastest-growing-freelance-markets-in-the-world/?sh=c33ce06733b9>.

⁴ Удружење радника на интернету (<https://uri.rs/>) и Удружење фриленсера и предузетника Србије (<https://ufr.rs/>).

⁵ Више о томе: *део III, наслов I*.

глобалном тржишту, ту се већ може рећи да су наши фриленсери високо позиционирани и да је овакав вид *online* пословања посредством дигиталних платформи познат нашим фриленсерима последњих двадесет година.

2. Разлика између фриленсинг и *online* пословања

Динамичан развој привреде, појава интернета и глобално повезивање актера на светском тржишту изнедрили су нов облик пословања, *online*. Да би дошло до закључења уговора и реализовања пројеката који произлази из потписаног, није нужно да се уговорне стране састану из разлога што им дигиталне платформе омогућују да послују на даљину из свих крајева света. У вези с тим, интернет, као главна компонента *online* пословања, допринео је да се на тржишту све више послује на даљину, односно посредством интернет мреже (Betts, Huzey, 2009: 54). Међутим, *online* пословање се не односи на изричит модел пословне активности, већ представља генусно сагледавање свих могућих облика тржишног пословања посредством интернет мреже. Према томе, неопходно је разлучити пословање на мрежи између оних актера тржишне утакмице којима *online* пословање представља један од дефинисаних облика пословне активности и фриленсера којима пословање посредством дигиталних платформи представља једини могући облик пословања.⁶

Заједничко обележје свих запослених лица, а самим тим и оних којима је у опису пословне активности *online* деловање, јесте принцип субординације (Navard et al 2009: 260). Овим се указује да актери који послују сагласно овом принципу нису креатори идеје *online* пословања, већ представљају реализаторе постављених циљева од стране њима надређених. Са друге стране, фриленсере одликује слобода и независност при организовању њиховог пословања (Mathisen, 2017: 911). Дакле, фриленсери уживају потпуну слободу приликом одабира делатности коју ће да обављају, пројекта, а притом и

---

⁶ Готово све компаније које се баве комерцијалном делатношћу, осим излагања производа и услуга у својим експозитурама, своју понуду излажу и на интернет страници компаније, те се самим тим куповина производа и услуга преко њихове интернет странице подводи под *online* пословањем (у конкретном случају ради се о *e-трговини*). Са друге стране, фриленсери немају своје експозитуре нити се њихово пословање заснива на фактичком, већ на *online* пружању услуга, што указује да је постојање дигиталних платформи предуслов за њихово деловање.

послодавца са којим ће сарађивати, као и време када ће своју уговорену обавезу спровести у дело.

Приметна је и разлика између фриленсера и других облика *online* пословања која се заснива на разлозима за покретање дате пословне активности. Наиме, они који су у субординираном положају приликом свог пословања, мотивисани су да отпочну пословну активност како би стицали сигурну месечну зараду и пословали у струци са тежњом да временом напредују у хијерархијској структури. Са друге стране, као разлози за покретање фриленсинг пословања наводи се да: лице није у могућности да нађе запослење, лице је слободно да изабере облик своје пословне активности или неки други разлози који нису у вези са послом (Hoedemaekers, 2021: 349). Такође, вреди напоменути да многи почињу да се баве фриленсингом из нужде, али остају у овом статусу по сопственом избору (Fraser, Gold, 2001: 684). Овим се указује на разлику у мотивима пре него што се неко определи за једну од категорија *online* пословања.

Неретко се дешава да се актери *online* пословања ословљавају као „дигитални радници“, али се то не може прихватити као генусни термин за све оне који послују посредством интернет мреже. Наиме, овим термином се могу ословити само они који су у радном односу са послодавцем, тј. запослени (Leonova, 2021: 26), док фриленсере и друга самозапослена лица, попут предузетника и члана једноперсоналног друштва ограничене одговорности, не могу овако ословљавати. Према томе, из основних карактеристика фриленсинг пословања произлази и евидентна терминолошка разлика у односу на друге учеснике *online* пословања, чије се деловање принципијално не заснива на слободи и независности.

II ПОЈАМ ФРИЛЕНСЕРА

1. Појмовна генеза назива фриленсера

Појавом интернета и развојем *online* пословања изнедрило се фриленсинг као нови облик пословања на тржишту. Актери овог облика пословања се обично појављују као аутономни пружаоци услуга који се ословљавају као „фриленсери“, „слободњаци“, „независни извођачи“, „професионалци по уговору“ или „консултанти“ (Cappelli, Keller, 2013: 577; Kitching, Smallbone, 2012: 76). Њихово деловање се сагледава у распону од законитог пословања предузетника (Malone, Laubacher, 1999: 14) до границе илегалног пословања (Gandini, 2019: 1041). Различито појмовно ословљавање, као и одсуство јединственог сагледавања њиховог законитог пословања, говори да је фриленсинг нов облик пословања, који нема јединствени положај у свим правним системима. Ословљавање, а уједно и позиционирање актера овог пословања, односно фриленсера, такође је енигма у бројним правним системима. Међутим, оно што је заједничко и што представља полазну основу и колевку оваквог облика пословања, јесте Америка и њен назив фриленс који означава слободан рад, хонораран рад, слободног радника и сл. (*Freelance, Freelancer или Freelance worker*). Код нас, али и у већини земаља прихваћен је англицизам као назив за овај облик пословања, с обзиром да се језик спорије развија од привреде.

1.1. Законско дефинисање фриленсера

Једна од основних тежњи фриленсера широм света јесте да у домаћем законодавству њихов статус буде препознат. Наиме, велики број држава има нерегулисано пословање фриленсера, а тек неколико њих може да се похвали са дефинисаним статусом. Првенствено, колевка настајања фриленсинг пословања, САД, у Закону о слободним професијама града Њујорка дефинише фриленсера као „свако физичко лице или било коју организацију која се састоји од највише једног физичког лица (без обзира да ли је регистровано или користи трговачко име) које је ангажовано или задржано као независни уговарач од стране ангажоване стране за пружање услуга у замену за накнаду“. Такође, при дефинисању је додато да се неће сматрати фриленсером адвокати, лекари, али и да се овим Законом не штите они фриленсери које ангажује било која савезна, државна, локална или страна власт.⁷ Из овакве дефиниције види се да фриленсер у Њујорку може, али и не

---

⁷ Чл. 20-927 Закона о слободним професијама града Њујорка. The Freelance Isn't Free Law (Int. No. 1017-C, A Local Law to amend the administrative code of the city of New York, in relation to protections for freelance workers), на снази од 15.5.2017. год.

мора да региструје своју делатност и пословно име да би пословао сагласно локалном закону. Приликом одређивања пословног односа у коме се овај закон неће примењивати на фриленсере, индиректно се одређује и статус уговорне стране наспрам фриленсера, односно да фриленсерима послодавац не може бити јавни орган. Овакво дефинисани статус фриленсера се односи само на оне који послују у или из Њујорка са послодавцима који могу имати седиште и изван овог града, из разлога што је ово локални, а не државни или савезни Закон.

Међу европским државама може се издвојити дефинисање фриленсера у Немачкој. Тамо је законодавац у Закону о порезу на доходак (*Einkommensteuergesetz*) дефинисао ко све остварује приход од самосталног рада (*einkünfte aus freiberuflicher Tätigkeit*), односно које делатности могу самостално да се обављају, а што се уједно односи и на категорију фриленсера (*freiberufler*).⁸ Као додатни услов за категорисање фриленсера, сагласно претходно наведеној норми, јесте да лице није у радном односу, као и да при свом самосталном пословању нема запослене. Од наведених професија приметно је да већина захтева високу квалификацију лица која их обављају и притом их обавезује да се региструју при одговарајућој стручној комори.⁹ Критички гледано са глобалног аспекта фриленсинг пословања, међу наведеним професијама фриленсери у Немачкој могу самостално да обављају само делатност научне, уметничке, књижевне, наставне или образовне природе. Из оваквог законског решења види се да статус фриленсера није дефинисан, већ су само професије којима они могу да се баве, а међу њима нема делатности из ИТ области које су данас најзаступљеније међу фриленсерима.

Дефинисаним статусом фриленсера не може да се похвали ни право ЕУ. Европска комисија ни у једном законодавном тексту не дефинише статус ове категорије лица. Међутим, Директива 2010/41/ЕУ дефинише samozапослену особу као некога ко „обавља рентабилну делатност за сопствени рачун, под условима прописаним националним

---

⁸ У члану 18. *Einkommensteuergesetz* in der Fassung der Bekanntmachung vom 8. Oktober 2009 (BGBl. I S. 3366, 3862), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 19. Juni 2022 (BGBl. I S. 911) geändert worden ist, под самосталним радом се подразумева самосталан научни, уметнички, књижевни, наставни или образовни рад, самостални рад лекара, стоматолога, ветеринара, адвоката, нотара, патентних заступника, геометра, инжењера, архитекта, комерцијалних хемичара, ревизора, пореских консултаната, људи у саветодавној функцији и пословни економисти, заклети ревизори, порески агенти, натуропате, физиотерапеути, новинари, фоторепортери, тумачи, преводиоци и сличне професије.

⁹ Лекари, архитекте, адвокати, нотари, порески консултанти и инжењери консултанти подлежу регистрацији при стручном телу њиховог пословања.

законом“.¹⁰ Доминантно обележје ове дефиниције је лични елемент који се огледа у самосталности лица при обављању професионалне активности, што је и основно обележје фриленсинг пословања.

Одсуство дефинисања статуса фриленсера је присутно и у домаћем праву. Наиме, прво препознавање актера фриленсинг пословања приметно је у Закону о пензијском и инвалидском осигурању (у наставку: ЗПИО), у члану који говори о осигураницима самосталних делатности који из Србије раде за страног послодавца који нема регистровано представништво у нашој земљи и од кога добијају надокнаду, а притом нису осигурани по другом основу.¹¹ Засновано на овој норми ЗПИО уследила је и измена Закона о Порезу на доходак грађана којом се ближе уређује порески третман фриленсера. Међутим, како се фриленсери не би сагледавали само из угла пореских закона, најављено је усвајање Закона о флексибилним облицима рада у коме би требало да буде дефинисан и статус фриленсера у нашем праву.

1.2. Одсуство јединственог домаћег назива

У последњој деценији Србија бележи већу стопу раста фриленсинг пословања у поређењу са другим земљама у региону. То индиректно говори и о бољем познавању информационах технологија код наше популације него код других суседа (Vučković et al 2021: 19). Првом појавом неког облика пословања је оправдано користити туђицу за именовање истог, али се протеком година очекује усвајање и домаћег назива. Међутим, то није случај код нас и у окружењу, јер се транскрибовала енглеска реч „фриленсер“ (ен. *freelancer*), а да за њу не постоји одговарајући превод на српски језик (Рељановић, Мисаиловић, 2021: 409). Под овим термином се подразумевају лица која су samozапослена и раде независно од компаније, раде сама или са партнерима послове који нису мануелни, а који захтевају специфична знања и вештине, нпр. развој софтвера, веб дизајн, превођење, креативно писање, пословни консултанци, менаџери и сл. (Kazia et al 2014: 3). Дакле,

---

¹⁰ Члан 2(1) Директиве о примени принципа једнаког третмана између мушкараца и жена ангажованих у делатности у својству samozапослених (орг. *Directive 2010/41/EU of the European Parliament and of the Council of 7 July 2010 on the application of the principle of equal treatment between men and women engaged in an activity in a self-employed capacity and repealing Council Directive 86/613/EEC*, OJ L 180/1, 15.7.2010).

¹¹ Чл. 12. ст. 1. т. За Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Сл. гласник РС", бр. 34/2003, 64/2004 - одлука УСРС, 84/2004 - др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019 и 62/2021). Више о томе у *део Шнаслов 1.1.*

фриленсери се доживљавају као висококвалификована лица која могу да одговоре захтевима послодаваца (Burke, 2015: 5). Међутим, и поред увелико заступљеног назива фриленсер, могу се срести и други називи, попут: „слободњак“, „хонорарац“, „радник на интернету“ и др.¹² У најављеном доношењу Закона о флексибилним облицима рада биће, између осталог, дефинисан и статус фриленсера. Питање је да ли ће том приликом законодавац употребити транскрибовану енглеску реч или ће употребити неки домаћи назив.

1.3. Усаглашавање термина фриленсера и предузетника

Многи фриленсери себе сматрају предузетницима (Gandia, 2012: 61), иако се поставља питање да ли између ова два појма може стајати знак једнакости. Првенствено, под предузетником се подразумева правна форма организовања предузећа, од стране физичког лица, ради обављања одређене делатности у циљу стицања прихода, под индивидуалним (личним) пословним именом и са неограниченом одговорношћу целом својом имовином (Васиљевић, 2019: 45). Са друге стране, поред претходно наведених дефиниција фриленсера, може се рећи да се њиме сматра и свако лице које обавља одређену делатност за сопствени рачун (радећи самостално или у партнерском односу са другим фриленсером) и да притом одговара за сопствени рад и приход, али и да при обављању одабране делатности не може запошљавати друге (Kazia et al 2014: 5). При оваквом појмовном сагледавању предузетника и фриленсера, осим лукративног циља, присутне су и друге сличности у њиховом пословању, попут самосталности и одговорности. Као основна карактеристика, а уједно и разлика у односу на предузетника, наводи се да се фриленсерово пружање услуга заснива на његовом знању, вештини и способности, док предузетник, осим искључивих фриленсерових, пружа и други вид услуга, али се бави и продајом робе.¹³

---

¹² Једно од удружења грађана које штити права фриленсера у преговарачком процесу са Владом РС јесте и Удружење радника на интернету (<https://uri.rs/>). Одатле потиче и један од домаћих назива за фриленсере. Међутим, на сајтовима државних органа, али и у обраћањима министара Владе РС, увелико се користи назив фриленсер.

¹³ Да би се разумела разлика фриленсера и предузетника узмеће се за пример пословање дизајнера намештаја. Прво, дизајнер намештаја је фриленсер када продаје своје вештине као дизајнер по учинку било којој компанији за намештај (пружање услуге дизајнера да помогне у креирању столице или стола). Друго, чим дизајнер прода готов дизајн понуђачу са највишом ценом, може се рећи да дизајнер продаје више од свог знања, вештина и способности. Дизајнер у ствари продаје производ. И даље би се дизајнер могао

Са становишта привредног пословања сарадња предузетника и фриленсера је незаобилазна, и у том пословном односу статус послодавца може да има само предузетник. Њихов однос пословне сарадње, као и задатак, накнада за рад и друге компоненте које су релевантне за реализацију датог пројекта, изискује закључење уговора одговарајуће форме (Süß, Becker, 2013: 228). Међутим, не искључује се могућност да фриленсер своје флексибилно пословање региструје у одговарајућој правној форми. Разлог томе је што бројна законодавства, међу којима је и наше, не препознају статус фриленсера, те су они донекле и принуђени да региструју своју делатност, најчешће у форми предузетника, како би њихово пословање било у сагласности са домаћим прописима. Такође, статус предузетника гарантује фриленсеру повољнији порески третман него што је то случај када он послује као физичко лице које није регистровано. Дакле, присутне су бројне сличности између предузетника и фриленсера, али оне кључне разлике не дају за право да се ова два појма у потпуности изједначе. Наизглед, сви фриленсери могу бити предузетници, али не могу сви предузетници бити и фриленсери.

2. Опсег делатности које фриленсери нуде на тржишту

Фриленсинг пословање се везује појавом великих структурних промена у светској економији и развојем дигиталних мрежа и информационо-комуникационих технологија. Овако револуционарне промене су изнедриле различите облике *online* пословања и јединствено глобално тржиште на коме конкуришу фриленсери из свих крајева света. На том глобалном тржишту фриленсери обављају њима одабране послове као независни уговарачи (Kozica et al 2014: 424), односно дата независност им омогућава да раде на више пројеката истовремено. Такође, имају потпуну слободу да одлуче о броју послодаваца

класификовати као фриленсер зато што: 1) производ/дизајн који се продаје заснива се искључиво на личном знању дизајнера, и 2) дизајнер и даље ради сам, независно од било ког послодавца или запосленог. Треће, уколико дизајнер почне да креира своје дизајне и да прави намештај, и даље би се окарактерисао као фриленсер, све док сам креира овај намештај. Четврто, када се дизајнер одлучи да споредне послове израде намештаја препусти трећем лицу, он се и даље сматра фриленсером, јер продаје производ који је у потпуности заснован на његовом сопственом знању, вештинама и способностима и нема дугорочне односе са послодавцима или запосленима. Тек када дизајнер више не ангажује споредне извођаче, већ ангажује запослене да креирају намештај, дизајнер престаје да буде фриленсер и постаје предузетник (послодавац) (Van den Born, 2009).

којима ће пружати своје услуге знања, време које ће утрошити за свој рад и место одакле ће да пружају *online* услуге (Shepard, 2018: 2). Из овако постављених принципа пословања следи да фриленсери имају потпуну слободу и при одабиру делатности коју ће да понуде тржишту. Такође, конкурентност на глобалном тржишту захтева да фриленсер буде висококвалификован за дату област пословања како би био препознат и ангажован од стране послодаваца.

Дигиталне платформе представљају *conditio sine qua non* за глобално повезивање фриленсера и послодаваца из свих крајева света. Тржиште дигиталних платформи није хомогено, већ је класификовано на основу својствених фактора разликовања: локација, вештине и делатности (De Groen et al 2016: 11).¹⁴ Први фактор разликовања се огледа у локацији пружања услуге, при чему је већина услуга фриленсера из ИТ области које се пружају *online*, али се одређени број пружа са предвиђене локације, као што су услуге превоза, транспортне услуге и сл. Други фактор разликовања је исказан у вештини самих фриленсера, пре чему је од значаја њихова квалификација, искуство и способност за пружање одговарајућих услуга. Као трећи фактор разликовања наводи се делатност услуга које одликују сваку платформу понаособ (Stuart, 2017). Према томе, платформе, а истовремено и делатности самих фриленсера могу се разлучити сагласно њиховој квалификацији која је неопходна за пружање одабраних услуга. Тако се међу делатностима које не захтевају квалификацију фриленсера наводе транспортне, доставне, административно техничке и сл. услуге, док се у ред оних које изискују вишу квалификацију фриленсера могу навести услуге из области дизајнирања, програмирања, маркетинга, наставне услуге и сл. (Friedman, 2014: 173). Оваквим категорисањем се види да је опсег делатности које фриленсери нуде веома широко постављен. Флексибилност њиховог пословања им пружа могућност да понуде услуге сличним делатностима.

Са гледишта фриленсера који послују у нашој земљи, такође је приметан широк круг делатности које они нуде тржишту. Доминантно су заступљене *online* услуге у односу на фактичко пружање услуга из разлога што су наши фриленсери фокусирани на пружање услуга у иностранству, јер су тамо више плаћене него код нас. Међу најзаступљенијим *online* услугама код наших фриленсера могле би се навести све услуге из области ИТ,

---

¹⁴ О фриленсинг дигиталним платформама биће више речи у *II deo*, наслов 6.

затим преводачке и услуге држања часова страног језика, пружање различитих облика посреднички услуга, као и бројне друге које не захтевају одговарајућу квалификацију, попут административних услуга и сл. Будући да се наши фриленсери сврставају у ред најквалификованијих, а тиме и најконкурентнијих на глобалном тржишту, може се очекивати да ће се постојећи круг делатности које они обављају у наредном периоду проширити, пратећи тренд глобалног тржишта.

3. Територијално сагледавање пословања фриленсера

Сагледавање *online* пословања на глобалном тржишту оставља у други план место одакле фриленсери пружају услуге. Разлог томе је да они пружају привремене и повремене услуге страним компанијама или другим лицима која их ангажују, а да притом, најчешће, не закључују уговор одговарајуће форме, већ је њихов пословни однос заснован на посредном учешћу неке фриленсинг платформе. Међутим, уколико је фриленсер своје пословање регистровао у форми предузетника или друштва ограничене одговорности, онда је његово седиште релевантно за његово пословање. С обзиром да наши, али и фриленсери из других крајева света, најчешће пружају услуге послодавцима из иностранства, поставља се питање које ће се право примењивати на такав њихов пословни однос.

У националним правима европских држава, у погледу слободе избора меродавног права друштва, примењују се теорија оснивања (инкорпорације) и теорија стварног седишта (Јовановић-Zattila, 2013: 1325). Према теорији инкорпорације, правна и пословна способност привредног субјекта, у конкретном случају предузетника или ДОО као регистроване форме пословања фриленсера, оцењује се према праву државе у којој је он основан, без обзира у којој држави субјект, односно фриленсер, послује. Истовремено за седиште се одређује место на подручју државе оснивања. Ова теорија је блиска државама којима је ирелевантно да ли привредни субјект који предузима пословне активности у одређеној држави истовремено и настао по праву те исте државе (Бабић, Петровић, 2002:

352).¹⁵ Са друге стране, теорија стварног седишта се заснива на тумачењу да је меродавно право оне државе у којој привредни субјект обавља своју пословну активност, без обзира где је он регистрован. Овај концепт је ригиднији, јер ускраћује слободу избора меродавног права привредног субјекта. Њен основни циљ је спречавање злоупотреба на начин да се у једној држави, активношћу предузетника, оснивањем огранка или филијале привредног друштва, обавља главна или претежна привредна активност, а у другој само формално оснива привредни субјект са статутарним, али не и фактичким седиштем у другој држави (Јовановић-Zattila, 2013: 1326).¹⁶ Из сагледавања ове теорије, поставља се питање, да ли се њоме ограничава слобода пословног настањивања коју уживају привредни субјекти основани по праву друге државе.

Из претходно наведених теорија се види који је значај седишта привредног субјекта (односно фриленсера) као предузетника или ДОО, у погледу примене меродавног права на његово пословање. Осим у том погледу, значај седишта има вишеструки правни значај, пре свега фискални и пословни, али се односи и на: одређивање националне припадности привредног субјекта (принцип: критеријум седишта и изузетак: критеријум контроле) (Cannu, Dondero, 2012: 259-264; Cozian, Viandier, Deboissy, 2006: 99-100); испуњење фискалних обавеза; одређивање месне надлежности регистра; одређивање надлежности судских и управних органа; одређивање месне надлежности органа за вршење надзора над законитошћу рада привредног друштва или предузетника и слично (Васиљевић, 2019: 119). У том контексту, значај седишта се односи само на оне фриленсере који су своје пословање регистровали у форми предузетника или ДОО. Међутим, највећи проблем за домаће фриленсере се огледа у чињеници да је приближно 20% њих регистровало своје пословање, односно око 80% послује као физичко лице.¹⁷ С обзиром на овакву несразмеру, неопходно је да се сагледа и територијални положај фриленсера који послују као физичка лица, од оних који су своје пословање регистровали у правној форми према Закону о привредним друштвима.

---

¹⁵ Међу државама које прихватају овај концепт спадају Енглеска, Ирска, Холандија, скандинавске земље, као и државе англосаксонског правног подручја.

¹⁶ Теорија стварног седишта је прихваћена у Француској, Немачкој и великом броју држава континенталног правног система.

¹⁷ Према истраживању које је током 2021. године спровело УРНИ, 83% испитаника (фриленсера) је рекло да послује као физичко лице, 15% је своје пословање регистровало у форми предузетника, а свега 2% у форми ДОО. Види: Резултати анкете: фриленсери, проблеми, потребе и очекивања <https://uri.rs/2021/07/30/rezultati-ankete-frilenseri-problemi-potrebe-i-ocekivanja/>.

Како је код наших фриленсера, осим нерегулисаног статуса, највећи проблем и порески третман, неопходно је да се поводом тога разлуче резиденти од фриленсера који послују као нерезиденти у нашој држави.

3.1. Фриленсер као резидент РС

Фриленсер као резидент Републике Србије може се сагледати из угла Закона о порезу на доходак грађана (у наставку: ЗПДГ) и Закона о порезу на добит правних лица (у наставку: ЗПДПЛ).¹⁸ Према ЗПДГ, фриленсер као физичко лице је резидент РС уколико има пребивалиште или центар пословних активности у Србији, и то непрекидно или са прекидима борави 183 или више дана у пословној пореској години.¹⁹ Са друге стране, према ЗПДПЛ резидентом се сматра правно лице уколико је основано или има место стварне управе и контроле на територији РС.²⁰ Заједничко за резиденте, према претходно наведеним законима, јесте да остварују приход од пословања на територији Републике Србије и у другој држави.²¹ Дакле, фриленсери овако категорисани као резиденти јесу порески обвезници наше земље, без обзира да ли фриленсинг услуге пружају, односно остварују приходе, у Србији или иностранству.

3.2. Фриленсер као нерезидент РС

Да би се дефинисао нерезидент такође се треба позвати на претходно наведене законе. Из угла фриленсера, према ЗПДГ под нерезидентом се подразумева физичко лице које нема пребивалиште или центар пословних активности у Србији, али остварује приход од пословања на територији Републике.²² Међутим, нерезиденти, овако дефинисани, изузимају се опорезивања уколико на територији Републике проведу највише до 90 дана у

---

¹⁸ Закон о порезу на доходак грађана ("Сл. гласник РС", бр. 24/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 135/2004, 62/2006, 65/2006 - испр., 31/2009, 44/2009, 18/2010, 50/2011, 91/2011 - одлука УС, 7/2012 - усклађени дин. изн., 93/2012, 114/2012 - одлука УС, 8/2013 - усклађени дин. изн., 47/2013, 48/2013 - испр., 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 57/2014, 68/2014 - др. закон, 5/2015 - усклађени дин. изн., 112/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 7/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018, 4/2019 - усклађени дин. изн., 86/2019, 5/2020 - усклађени дин. изн., 153/2020, 156/2020 - усклађени дин. изн., 6/2021 - усклађени дин. изн., 44/2021, 118/2021, 132/2021 - усклађени дин. изн. и 10/2022 - усклађени дин. изн.) и Закон о порезу на добит правних лица ("Сл. гласник РС", бр. 25/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 43/2003, 84/2004, 18/2010, 101/2011, 119/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014 - др. закон, 142/2014, 91/2015 - аутентично тумачење, 112/2015, 113/2017, 95/2018, 86/2019, 153/2020 и 118/2021).

¹⁹ Чл. 7. ст. 2. ЗПДГ.

²⁰ Чл. 2. ст. 2. ЗПДПЛ.

²¹ Чл. 7. ст. 1. ЗПДГ и чл. 2. ст. 1. ЗПДПЛ.

²² Чл. 8. ст. 1. и ст. 2. т. 1. ЗПДГ.

периоду од 12 месеци, који почиње или се завршава у датој пореској години, под условом да је такав доходак остварен од нерезидентног послодавца који не обавља делатност, односно активности на територији Републике.²³ Према ЗПДПЛ нерезидентом се сматра правно лице које је основано и има место стварне управе и контроле ван територије Републике.²⁴ Са становишта фриленсинг пословања, нерезидентни, порески обвезници РС, били би они фриленсери који су регистровани у некој од форми привредног друштва или као физичка лица која немају пребивалиште, односно седиште у Србији, а која своје услуге пружају послодавцу у Србији и том приликом остварују приход. Међутим, наша земља је препозната у свету фриленсинга по високој стопи фриленсера који нуде своје услуге, али не и као тржиште које има потребу за фриленсинг услугама, те се због тога не може говорити о значајној заступљености иностраних фриленсера као нерезидената РС, који пружају своје услуге послодавцима у нашој земљи.

Са становишта пореског третмана фриленсера, заједничко резидентима и нерезидентима је одсуство двоструког опорезивања. Тачније, фриленсер као резидент РС који пружа услуге у другој држави, као и нерезидент који послује у Србији, неће плаћати порез и у земљи домицила и пословања, већ само у једној. Предуслов за одсуство двоструког опорезивања је да држава има закључене билатералне уговоре којима државе уговорнице уређују основе пореског третмана поводом пословања на њиховим територијама.²⁵

4. Привременост и повременост фриленсинг пословања

Једна од основних одлика фриленсинга је неизвесност пословања његових актера на дужи временски период, односно пројектно пословање фриленсера се огледа у одсуству дугорочног пословног односа са послодавцем. Њихова независност и самосталност им даје за право да са компанијама и другим послодавцима обављају привремене или краткорочне

---

²³ Чл. 9б. ст. 1. ЗПДГ.

²⁴ Чл. 3. ст. 2. ЗПДПЛ.

²⁵ Република Србија има закључен уговор о забрани двоструког опорезивања са 63 државе. Види: Министарство финансија - Уговори о забрани двоструког опорезивања, <https://www.mfin.gov.rs/propisi/ugovori-o-izbegavanju-dvostrukog-oporezivanja>.

послове. Према томе, осим присутне категоризације фриленсинга у погледу врсте послова који се обављају, присутна је и разлика која се односи на природу њиховог пословног односа са послодавцем (Penу, 2020: 252). У том контексту, све већи број висококвалификованих појединаца прелази са традиционалног облика запослења на фриленсинг пословање, а самим тим су и компаније све више усредсређене на пројектно пословање (Claussen et al 2018: 4; Leighton, Brown, 2016: 90). Управо из ове трансформације традиционалног облика пословања произлази и највећа предност фриленсера, а то је слобода избора пројеката и флексибилност при спровођењу истих у дело. У вези с тим, сагледавајући пословање фриленсера на глобалном тржишту, може се уочити разлика између оних који имају дугорочну пословну сарадњу са групом послодаваца и оних који пружајући услуге непрестано мењају своје послодавце без успостављања дугорочне сарадње.

4.1. *Ad hoc* пословна сарадња фриленсера

Неизвесност фриленсинг пословања се огледа у краткорочном пружању услуга и одсуству сигурности континуираног пословања, а самим тим и приходовања фриленсера (Ashford et al 2018: 26). Међутим, ове карактеристике – несигурност, краткотрајност и неизвесност, више се приписују онима који пружају нискоквалификоване услуге (Arnoldi et al 2021: 61). Ове услуге не захтевају посебне вештине и способности фриленсера да би одређене послове успешно спровео у дело, а што уједно представља и разлог њихове заменљивости на тржишту. На однос дуготрајне сарадње са послодавцем утицаће и врста његове професионалне делатности. Наиме, уколико послодавац пружа услуге административно-техничког карактера, он ће редовно ангажовати фриленсере који нуде ове услуге, и самим тим ће гледати да са појединима који на одговарајући начин реализују додељене задатке оствари сарадњу на дужи временски период. Према томе, не може се са сигурношћу декларисати пружање нискоквалификованих услуга као *ad hoc* пословни однос између фриленсера и послодавца. Са друге стране, и пружање висококвалификованих фриленсинг услуга може имати краткотрајно дејство уколико послодавац нема потребу за сталним ангажовањем фриленсера у погледу дате услуге. Дакле, приликом сагледавања краткотрајности фриленсинг пословања мора се узети у обзир статус и делатност коју обавља послодавац. У вези с тим се претпоставља да ће

наспрам фриленсера у краткотрајном пословном односу послодавац бити физичко лице коме је потребна нискоквалификована или висококвалификована услуга (зарад неке сопствене потребе) или компанија којој би мимо њене професионалне делатности фриленсер пружио неку *ad hoc* услугу.

4.2. Повременост фриленсинг пословања са истим послодавцима

Фриленсинг платформе су увелико трансформисале начин пословања компанија (Drahokoupil, Fabo, 2016: 4), на начин што су облик сталног запослења замениле привременим пружањем услуга фриленсера (Kässi, Lehdonvirta, 2018: 243). У том контексту, компаније често настоје да ангажују фриленсере који су специјализовани и висококвалификовани појединци, како би побољшали перформанс свог пословања (Burke and Cowling, 2015: 11). Из таквог пословног односа произлази периодична пројектна сарадња између послодавца и фриленсера. За такав пословни однос фриленсере квалификује квалитативно и квантитативно сагледавање претходно реализованих пројеката. Док компаније селектују групу вештих и способних фриленсера са којима ће да послују пројектно, фриленсери дугорочну пословну сарадњу остварују са више компанија, односно послодаваца фриленсинг услуга. У ред услуга које декларишу периодично пословање фриленсера са истим послодавцима наводе се квалификоване услуге из области ИТ сектора, попут програмирања, веб дизајна и сл. Међутим, фриленсер може да оствари дугорочни пословни однос и са послодавцем као физичким лицем приликом пружања наставних услуга, као што су држање часова страног језика, превођење, тумачење и сл. Дакле, не може се ни овде декларисати однос дугорочне сарадње само са једном категоријом фриленсера, већ се поводом тога морају узети у обзир и други параметри, попут статуса послодавца и природе пословног односа. У вези с тим, фриленсери настоје да при свом пословању окупе неколико послодаваца са којима ће имати периодично пословни однос, али, да ли ће у томе и успети, то увелико зависи од претходно наведених параметара, као и од квалитета њихових услуга.

5. Систем одговорности при пословању фриленсера

Пословање на глобалном тржишту посредством дигиталних платформи доводи у питање систем одговорности учесника таквог облика пословања. Слобода и флексибилност фриленсинг пословања не маргинализују одговорност фриленсера и послодаваца приликом испуњења њима уговорених обавеза. Иако њихово пословање најчешће прати одсуство формално закључених уговора, неопходно је да се предвиди последични однос у случају непридржавања договореног. Према томе, фриленсинг пословање одликује и одсуство субординације над фриленсерима приликом избора послодавца и услуге коју ће да понуде глобалном тржишту, а одатле произлази и њихова потпуна одговорност за одабир и реализовање пословних пројеката (Lukeš, 2013: 76). Будући да су фриленсери одговорни за одржавање и унапређење своје стручности, од њих се очекује и да мудро бирају пројекте са циљем да сваким наредним унапреде своје вештине, знања и компетенције (Van den Born, Van Witteloostuijn, 2013: 32). Са друге стране је послодавац који, такође, сноси вид одговорности из пословног односа са фриленсером. Његова одговорност се огледа у погледу подобности пројекта који ће да се реализује, али и у његовом дискреционом избору фриленсера коме ће исти да додели.

Приликом сагледавања одговорности фриленсера и послодавца неопходно је узети у обзир – да ли послују као физичка лица или у некој правној форми. Одатле произлази и суштинска различитост која има последично дејство у случају да се фриленсер и послодавац не придржавају договореног. Према томе, потребно је разлучити одговорност актера фриленсинг односа са аспекта статуса њиховог пословања било да послују као физичка лица, предузетници или пак у форми друштва ограничене одговорности.

5.1. Одговорност фриленсера

Самостално пословање фриленсера на глобалном тржишту са послодавцима из свих крајева света доводи у питање њихову одговорност у погледу испуњења договореног. Такође, доводи се у питање и право које државе ће се применити у конкретном случају, односно сагласно којим прописима би требало да одговара фриленсер ако до тога дође. Вид њихове одговорности увелико зависи од придржавања уговореног са послодавцем. Према томе, са становишта правне сигурности фриленсинг пословања, сагледаће се одговорност фриленсера из угла домаћег права – у зависности од правног статуса под којим послује.

Уколико је фриленсер своје пословање регистровао у форми предузетника, онда се његова одговорност сагледавала према ЗПД.²⁶ Наиме, предузетник одговара лично, директно и неограничено целом својом имовином за обавезе које настану из обављања делатности у овој правној форми, без могућности ограничавања такве одговорности (Васиљевић, 2019: 46).²⁷ Дакле, за сву насталу штету, неиспуњене обавезе, као и други вид непридржавања преузетих обавеза, фриленсер ће у својству предузетника одговарати целокупном својом имовином. Са друге стране, уколико је фриленсер своје пословање регистровао у форми друштва ограничене одговорности, онда је његов вид одговорности за преузете обавезе и начињену штету ограничен до висине унетог улога у друштво.²⁸ Наиме, фриленсер би се у овом случају појавио као оснивач и једини члан друштва, при чему би његов улог уједно представљао и основни капитал друштва.²⁹ Вредност унетог улога, а у конкретном случају и основног капитала, представљаће износ до којег фриленсер као члан једноперсоналног ДОО може одговарати за обавезе које произлазе из његовог пословања. Из овога следи да је за фриленсера, са становишта одговорности, далеко прихватљивији избор форме ДОО него ли форме предузетника. Међутим, занемарљив је проценат фриленсера који послују у овој форми из разлога што она подразумева виши ниво пословања, а самим тим и веће издатке приликом опорезивања, те одатле произлази да је форма предузетника далеко више заступљена међу фриленсерима.

Осим фриленсера који своје пословање региструју у поменутиим правним формама, неопходно је узети у обзир и оне који послују као физичка лица – без регистровања у једној од претходно наведених форми. Сагледавање њихове одговорности зависи од уговореног пословног односа, али се мора узети у обзир да већину таквих фриленсинг односа на дигиталној платформи одликује неформално договарање пословне сарадње. У том смислу се оправдано поставља питање како, на који начин и под којим условима фриленсери као физичка лица одговарају приликом пружања услуга на глобалном тржишту. Такође, важно је напоменути да у досадашњој домаћој и иностраној пракси нису познати спорови поводом фриленсинг пословања, а самим тим ни вид одговорности који

---

²⁶ Закон о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021).

²⁷ Чл. 85. ЗПД.

²⁸ Друштво с ограниченом одговорношћу је друштво у коме један или више чланова друштва имају уделе у основном капиталу друштва, с тим да чланови друштва не одговарају за обавезе друштва - чл. 139. ЗПД

²⁹ Минимални основни капитал ДОО износи 100 динара (чл. 145. ЗПД).

би произашао из истога. Према томе, флексибилност и неформалност фриленсинг пословања се огледају и приликом решавања наступелих проблема између уговорних страна у овом пословном односу, а не у покретању судског поступка где би се утврђивала њихова одговорност.

5.2. Одговорност послодавца

Претпоставка фриленсинг пословања јесте да послодавац у овом пословном односу има статус „јаче“ уговорне стране, те се очекује да ће у том својству прилагодити норме уговора како би у што већој мери ограничио вид сопствене одговорности. Ова претпоставка је оборива из разлога што се у својству послодавца може наћи физичко лице које *ad hoc* ангажује успешног фриленсера зарад реализације неког пројекта. Према томе, не може се са сигурношћу разлучити однос фриленсера и послодавца у погледу њиховог пословног статуса и „преговарачке снаге“ при закључењу уговора, а самим тим и вид одговорности који може да произађе и истог.³⁰

Имајући у виду да фриленсери из наше земље послују са послодавцима из свих крајева света, неопходно је сагледати вид њихове одговорности из угла оба правна система. Првенствено, англосаксонско право дели уговорне одредбе које се односе на обавезе уговорних страна на: битне – услове (*conditions*) и небитне – гаранције (*warranties*). *Conditions* представљају битне уговорне одредбе – обавезе уговорних страна, чија повреда (неизвршење или неуредно извршење) овлашћује другу страну да тражи раскид уговора. *Warranties* представљају пак небитне одредбе уговора – обавезе уговорних страна, чија повреда (неиспуњење или неуредно испуњење) не овлашћује уговорне стране на раскид уговора, већ само на накнаду штете. Како ће се уговорна одредба третирати зависи у сваком конкретном случају од тумачења уговора, при чему није важно како су уговорне стране једну одредбу уговора назвале, већ која је њена стварна улога у односу на основни циљ уговора. Са друге стране, континентални правни системи познају одвојен систем одговорности за квалитативне материјалне недостатке и одвојен систем одговорности за

---

³⁰ Сагледавање одговорности правне форме предузетника и друштва ограничене одговорности који је описан у *наслову* 5.2. „Одговорност фриленсера“, односи се и на послодавце уколико своје пословање региструју у једној од ових правних форми.

делимично неизвршење уговора и потпуно неизвршење уговора (доцња), у основи са различитим системом санкција (Васиљевић, 2018: 94-95).

Независно да ли ће се тумачити сагласно англосаксонском или континенталном правном систему, предуслов за питање одговорности послодавца је постојање претходно формално закљученог уговора са јасно дефинисаним одредбама у истом. Међутим, највећи број фриленсинг односа карактерише одсуство таквих уговора, те се, сходно томе, са становишта досадашње праксе не може говорити о случајевима у којима се доводила у питање одговорност послодавца према фриленсеру. Такође, пракса појединих платформи је да послодавци поставе свој пројекат, а да заинтересовани фриленсери након израде истог понуде послодавцу решење. Потом, на послодавцу је да дискреционо одлучи коју ће од пристиглих понуда да прихвати, као и са којим фриленсером ће остварити пословну сарадњу.³¹ Према томе, овакав вид пословне сарадње је честа појава у фриленсинг пословању, при чему се не доводи у питање вид одговорности послодавца према оним фриленсерима чије понуде нису прихваћене. Дакле, у највећем броју случајева се не доводи у питање одговорност послодавца према фриленсерима, али уколико је њихов однос заснован на формално закљученом уговору са јасно дефинисаним нормама, у случају повреде неке од њих, поверилац ће сносити одговорност сагласно уговореном.

6. Платформе за пословање фриленсера

Платформе за фриленсинг пословање су *conditio sine qua non*. Разлог томе је *online* пружање услуга од стране фриленсера, а што представља и једну од главних предности овог облика пословања. Посредство између фриленсера и клијената, односно послодаваца за фриленсинг пословање, заснива се управо на платформама. С обзиром да је овде реч о фриленсингу и платформе ће се ословљавати са „фриленсинг платформа“, али како се оне користе и за друге облике пословања, у оптицају су и други називи.³²

---

³¹ Пример оваквог пословања је заступљен на платформи „99designs“, види *поднаслов б*.

³² За ове платформе се користе и други називи, попут: *online platforms, digital labor platforms, online outsourcing platforms, online freelance platforms, crowdsourcing platforms and crowdwork platforms* и сл.(De Stefano, 2015: 471, Drahokoupil, Fabo, 2016: 2, Guo et al 2017: 3, Kenney, Zysman, 2016: 61, Kalleberg, Dunn, 2016: 11).

Фриленсинг платформе се могу дефинисати као платформе које посредују виртуелном, али и локалном пружању услуга од стране фриленсера послодавцима који су спремни да на име пружене услуге плате услугу фриленсера (Kenney, Zysman, 2017: 5). Такође се може извести једноставнија дефиниција и рећи да су то платформе које пружају одговарајућу услугу, при чему повезују потражњу за радном снагом са њеном понудом користећи механизам за проналажење. Дакле, фриленсинг платформе представљају незаобилазну спону повезивања између фриленсера и њихових послодаваца за пружање привремених и повремених услуга.

6.1. Врсте платформи

У оквиру фриленсинг пословања направљена је значајна разлика између платформи за *микро* или *ad hoc* деловање за нискоквалификоване услуге – као што је уношење података, класификација слика, преписивање текстова и сл., и платформи које укључују креативнији рад заснован на знању – при чему су фриленсери овде програмери софтвера, графички дизајнери, писци, консултанци и пружаоци других висококвалификованих услуга (Berg et al 2018: 82). Хетерогеност фриленсинг тржишта се огледа и у класификацији платформи на оне преко којих се успоставља сарадња и пружа *online* услуга, и на платформе које служе само за успостављање сарадње између фриленсера и послодавца, при чему се услуга фриленсера заснива на физичком раду на одређеној локацији (De Groen et al 2016: 14). Осим поменутих, присутне су и бројне друге категоризације фриленсинг платформи помоћу којих се истовремено врши и сегрегација фриленсера сагласно услугама које они нуде. У наставку ће бити речи о појединим фриленсинг платформама које су најзаступљеније међу фриленсерима.

Upwork је тренутно једна од највећих платформи на фриленсинг тржишту, при чему је карактерише широк спектар стручности у областима као што је софтверски развој, пројектовање и рачуноводство (Schmidt, 2017: 14). Ова платформа броји више милиона фриленсера међу којима највећи број њих долази из земаља у развоју са ниским приходима. Као вид пословања преко ове платформе наводи се само рад на даљину, односно пружање *online* услуга. *Upwork* не нуди никакву помоћ у управљању пројектима нити пружа услуге повезивања, осим једноставног сортирања услуга, а самим тим и фриленсера на њиховој веб страници. Дакле, платформа не доприноси закључему уговора,

и не сноси одговорност за фриленсинг пословање, већ је то искључиво на фриленсеру и послодавцу.

Toptal је такође платформа за софтверски развој, дизајнирање и пружање финансијских услуга. Међутим, за разлику од *Upwork*, да би фриленсер приступио овој платформи неопходно је да прође веома строг тест који се састоји од низа разговора и практичног испитивања његове стручности. Из овако строго постављених правила следи да само 3% подносилаца захтева буде прихваћено за регистровање на платформи (Наџ et al 2018: 587). Сличност *Toptal* са *Upwork* платформом се огледа у статусу посредовања у раду на даљину и у чињеници да је одговорност на послодавцу при избору одговарајућег фриленсера за свој пројекат. Исто тако се и фриленсерима не обећавају никакви пројекти након савладане провере, па стога морају да се пријаве за пројекте које сматрају привлачним. Као главна разлика од *Upwork* наводи се чињеница да *Toptal* платформа пружа услуге управљања пројектима и повезивања фриленсера и послодаваца, што олакшава успешне резултате и помаже странама у фриленсинг односу да се брже пронађу. Сублимирајући претходно наведено, може се закључити да су фриленсери на овој платформи високо квалификовани, а пројекти обимнији и сложенији.

Freelancer.com платформа заједно са *Toptal* и *Upwork* представља платформе на којима фриленсери пружају услуге на даљину, тј. *online*. Такође, и ова платформа је намењена за висококвалификоване фриленсере у области дизајна, пројектовања, инжињеринга и сл. (Harmon, Silberman, 2019: 913). Међутим, оно што карактерише ову платформу је организовање бројних такмичења за фриленсере како би доказали своје вештине. Исход такмичења је издвајање способних и вештих фриленсера, који на тај начин квалификују себе за озбиљне пројекте. Неретко се дешава да платформа организује такмичење на коме послодавци поставе пројекат са новчаном наградом. Фриленсери узимају учешће у изради датог пројекта, а послодавац на крају награђује оне који су најбоље одрадили пројекат. Будући да има изражени такмичарски карактер међу фриленсерима, ова платформа није за почетнике.

99designs је платформа која броји око милион фриленсера који пружају *online* услуге дизајнирања. Концепт пословања на овој платформи се заснива на постављању кратког прегледа пројектата од стране послодаваца, при чему се осим релевантних

информација у вези пројекта наводи и износ који ће добити фриленсер чије решење буде прихваћено. Након што се упознају са пројектом, фриленсери се пријављују за израду истог, а потом следи такмичење између пријављених – ко ће понудити најбоље решење. Напоследку, послодавац је тај који бира њему најбољу опцију и датог фриленсера исплаћује за пружену услугу (Араујо, 2013: 18). Неретко се дешава да фриленсери дизајнери након што победе у неком од такмичења успоставе ближу сарадњу са послодавцима и на другим пројектима. Овакав модел пословања на платформи од интереса је компанијама, као и другим послодавцима, из разлога што за њихов планирани пројекат добију више различитих понуда. *99designs* платформа, попут *Freelancer.com*, није намењена за почетнике, већ за квалификоване фриленсере специјализоване у области дизајна.

Fiverr је *online* платформа на којој регистровани фриленсери наводе листу услуга које нуде, цену и процену времена за израду исте. На платформи је да регистроване фриленсере категорише према хијерархијској структури услуга које она нуди, а ту се пре свега наводи области графике и дизајна, програмирања и технологије, писања и превођења. Затим се унутар сваке категорије спроводи поткатегоризација фриленсера заснована на њиховим вештинама и специфичности услуга које они нуде, па се тако у оквиру категорије писања и превођења налази подоблик „правно писање“ при чему се од фриленсера захтева вештина „писање правних аката и нацрта уговора“ (Huang et al 2019: 5). Овако систематизовано распоређивање фриленсера и једноставност у њиховом проналажењу се наводи као главна предност ове платформе. Наиме, њена највећа слабост у раду се огледа у томе што на име провизије узима 20% за сваки обављени фриленсеров посао на платформи (Green, 2018: 283). И поред овако високе провизије, ово је једна од водећих платформи за микро пословање фриленсера. Првенствена стратегија њеног пословања се заснивала на фиксном износу од 5 долара за пружене услуге преко платформе. Ова стратегија је убрзо промењена одредивши износ од 5 долара као основу сваке пружене услуге. Управо због овако ниске почетне цене и једноставног поступка регистравања и пословања, платформа *Fiverr* је најбоља за фриленсере и послодавце при микро пословању, али не искључује могућност да се реализују озбиљнији пројекти веће вредности.

Uber је најпознатија платформа за организовање превоза.³³ Преко ове платформе се успоставља сарадња између путника и непрофесионалних возача који користе сопствени превоз, првенствено у метрополским областима. Однос сарадње се успоставља уколико има слободног возача који ће да одговори захтеву путника за превоз на одређеној релацији. Том приликом, путник ће платити платформи „карту“ на основу удаљености и времена потребног за завршетак његовог путовања, а возач ће добити тарифу умањену за услугу плаћену *Uber* платформи. Иако се возачи исплаћују на недељном нивоу за претходно пружене услуге превоза, возач зна зарађени износ на крају сваке вожње (Chen, Sheldon, 2016: 4). Према томе, евидентно је да се, за разлику од претходно наведених платформи, посредством *Uber* платформе не пружају *online* услуге. Такође, пружање услуга преко ове платформе је пандан услугама такси превоза. Међутим, *Uber* је регистрован као технолошка, а не као транспортна компанија, те према томе не послује сагласно прописима који се односе на таксисте (Prassl, 2018: 21). Управо то је разлог негодовања таксиста широм САД и Европе на њихово појављивање, с обзиром да их сматрају нелојалном конкуренцијом на тржишту, јер послују као технолошка, а не као транспортна компанија. Тим поводом Европски суд правде је 2017. год. донео пресуду којом се пружене услуге посредством *Uber* платформе сматрају транспортним.³⁴ Као други покушај заобилажења законских норми од стране ове платформе наводи се статус непрофесионалних возача који пружају услуге превоза. Наиме, њихово пословање преко ове платформе је веома флексибилно и зависи од њих самих, те се не могу сврстати у категорију запослених лица, а што последично ослобађа *Uber* обавеза које би произашле из радног односа. Међутим, до суда је дошло и ово питање. У више наврата су европски судови оспорили овакво виђење статуса пружаоца услуга преко платформе *Uber*, изједначивши их са статусом који имају таксисти у датој држави.³⁵ Може се закључити да је временом промењен статус возача који посредством платформе *Uber* нуде услуге превоза. Такође, флексибилност рада, односно привремено и повремено пружање услуга превоза сопственим возилом од стране

---

³³ *Uber* платформа организује превоз путника, доставу хране, пакета, превоз терета, изнајмљивање електричног тротинета, бицикла и сл. Види: „Опције вожње *Uber*-ом“ <https://www.uber.com/us/en/ride/ride-options/>.

³⁴ Case C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi v Uber Systems Spain SL.

³⁵ Види: Case 8937120 CV EXPL 20-22882, The Dutch incorporated association Trade Union Confederation v The private limited company Uber B.V.; Case 2202551/2015 & Others, Aslam, Farrar and Others v. Uber; Case C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi v Uber Systems Spain, SL.

непрофесионалних возача, сврстава ову платформу у ред оних на којима послују неквалификовани фриленсери.

Поред наведених се налазе и бројне друге платформе на којима послују фриленсери.³⁶ Заједничко обележје свих платформи је постизање што веће интеракције између понуде и потражње која је присутна на мрежи (Cusumano et al 2019: 13), док се засебна вредност сваке од њих управо огледа у способности организовања поједностављеног пословања са својим корисницима (Prassl, 2018: 5). Процентуално учешће у сваком закљученом послу посредством платформе представља њено паушално приходовање које оправдава лукративност њеног пословања. Динамичност у раду сваке од њих увелико зависи од присуства и флексибилности пословања фриленсера на њеној мрежи. Према томе, међу платформама је присутна и конкуренција у погледу понуде што бољих услова пословања, како би придобили што више фриленсера, али и послодаваца.

III ФРИЛЕНСЕРИ У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Послењих неколико година се у нашој земљи спроводи политика дигитализације са циљем ефикасности и економичности функционисања система у целини, али и ради бољег регионалног и глобалног повезивања и позиционирања наше земље. Сам програм ширења знања из области дигиталне трансформације од непроцењивог је значаја за даљи развој наше економије, односно представља искорак за домаће тржиште и потрошаче, као и за домаће привредне субјекте при спољнотрговинском пословању. Тим поводом су бројни закони измењени и допуњени, а у појединим областима су донети и нови.³⁷ Између осталог, привреда и привредни субјекти су том приликом направили један прогресиван

---

³⁶ Може се извести следећа категоризација осталих платформи: 1) платформе за микро пословање (Clickworker, Amazon Mturk, Crowdflower); 2) платформе за креативан рад у групи (99designs, Jovoto, Quirky); 3) платформе за кућне услуге (Taskrabbit, Helpling, Kaufmich.com) итд. (Schmidt, 2017: 6-7).

³⁷ Закон о иновационој делатности ("Сл. гласник РС", бр. 129/2021), Закон о фискализацији ("Сл. гласник РС", бр. 153/2020 и 96/2021), Закон о електронској управи ("Сл. гласник РС", бр. 27/2018), Закон о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине ("Сл. гласник РС", бр. 46/2006, 104/2009 - др. закони и 129/2021), Закон о електронској трговини ("Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 95/2013 и 52/2019) и др.

нормативни искорак, међутим, ту није било места за фриленсере који су и овог пута остали изван нашег законодавног оквира.

Фриленсери у Србији већ годинама представљају невидљиву категорију лица за домаће законе. Са аспекта привредног пословања, првенствено се наводи Закон о привредним друштвима који уређује статус привредних субјеката на тржишту,³⁸ али и закони из области радног права и обавезног социјаног осигурања.³⁹ Овакво виђење је крајње апсурдно, с обзиром да се Србија налази у десет најбржерастућих фриленсинг тржишта на свету.⁴⁰ Утешно за нашег законодавца је чињеница да је недефинисање фриленсера присутно и код многих држава чланица ЕУ, међу којима су Француска, Велика Британија и др.⁴¹ Међутим, иако им домаћи закони не гарантују никаква права при обављању њихове делатности, држава, односно Пореска управа, октобра 2020. године упутила им је позив да плате пореске обавезе. У овом позиву нису насловљени фриленсери из разлога што их домаћи закони не препознају, али се према свему судећи позивна обавеза односи на њих, као и на сва физичка лица која су по неком основу имала прилив средстава из иностранства.⁴² Овом потезу Пореске управе је претходила изменама и

---

³⁸ Закон о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021).

³⁹ Закон о раду ("Сл. гласник РС", бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење), Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање ("Сл. гласник РС", бр. 84/2004, 61/2005, 62/2006, 5/2009, 52/2011, 101/2011, 7/2012 - усклађени дин. изн., 8/2013 - усклађени дин. изн., 47/2013, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 57/2014, 68/2014 - др. закон, 5/2015 - усклађени дин. изн., 112/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 7/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018, 4/2019 - усклађени дин. изн., 86/2019, 5/2020 - усклађени дин. изн., 153/2020, 6/2021 - усклађени дин. изн., 44/2021, 118/2021 и 10/2022 - усклађени дин. изн.).

⁴⁰ Према овом истраживању Србија је 2019. била десета у свету, а четврта у Европи по стопи развоја фриленсинг тржишта. Међутим, уколико се узме у обзир да је *covid-19* увелико утицао на повећање броја фриленсера, онда се може закључити да је стопа фриленсера расла и у годинама које су уследиле. *The Global Gig-Economy Index Cross-border freelancing trends that defined Q2 2019* http://metadatec.org/gigontology/pdf/q2_global_freelancing_index.pdf.

⁴¹ О упоредноправном положају фриленсера биће речи у наставку.

⁴² Пореска управа Републике Србије је (на основу расположивих података о уплатама из иностранства и поређењем истих са поднетим пореским пријавама о обрачунатом и плаћеном порезу самоопорезивањем и припадајућим доприносима на зараду/другу врсту прихода од стране физичког лица као пореског обвезника) установила високу стопу непоштовања пореских прописа и идентификовала та физичка лица. Тим поводом је Пореска управа, 13.10.2020. године, позвала сва физичка лица која су пропустила да поднесу пореске пријаве, да пре предузимања било које радње пореског органа у вези учињене радње или пропуста, односно пре отпочињања пореске контроле или подношења захтева за покретање прекршајног поступка, самоиницијативно то учине, односно обрачунају порез и допринесе са припадајућом каматом и измире своје законске обавезе, како би избегла прекршајну одговорност. Надлежни орган је у ову категорију физичких лица сврстао оне који остварују приходе по основу пружања разних врста услуга, а најчешће су то услуге развоја софтвера, превођења, држања часова страних језика, промоције, графичког дизајна, али и оне који приход остварују на друштвеним мрежама („јутјубери“, „инфлуенсери“), интернет клађења и слично.

допуна Закона о пореском поступку и пореској администрацији из децембра 2019. године, којом је придодато да су пословне банке у обавези да на захтев Пореске управе доставе овом државном органу податке о стању и комплетном промету на текућим рачунима и штедним улозима правних лица, предузетника и физичких лица, и то за период који одреди Пореска управа у свом захтеву.⁴³ Располажући подацима оваквог профила, Пореска управа је сагласно одредбама Закона о порезу на доходак грађана под пореске обвезнике „других прихода“ подвела сва физичка лица која остварују зараде и друге приходе из друге државе и наметнула им обавезу да сама обрачунају и уплате порез, уколико порез не обрачуна и не уплати исплатилац прихода из иностранства.⁴⁴ Овај преседан Пореске управе је такође био сагласан и Закону о пореском поступку и пореској администрацији, Закону о доприносима за обавезно социјално осигурање и Закону о ауторским и сродним правима (зависно од конкретног случаја). Да случај буде још тежи за фриленсере, надлежни орган је овој одлуци придодео ретроактивно дејство за период почев од 2015. године. На овакав потез надлежног органа и чињенице да вишегодишње пореско дуговање представља велико оптерећење и да самим тим доводи у питање њихово даље пословање, фриленсери су одговорили грађанским протестом и саопштењем да нису знали за ову обавезу. Међутим, одговор надлежних је уследио у духу латинске сентенце *Ignorantia legis non excusat*, односно да су прописи једнаки за све и да их непознавање права не оправдава.⁴⁵ Од тог тренутка почиње правна борба између фриленсера и државе, ради

Пореска управа, Министарство финансија РС - Самоиницијативно пријављивање прихода оствареног из иностранства, https://www.purs.gov.rs/biro-za-informisanje/novosti/6639/samoinicijativno-prijavlivanje-prihoda-ostvarenog-iz-inostranstva.html?fbclid=IwAR2kDQIX5xLEZiPP1fwfeNueQ3uJ63t3FvOnuTf3v8xD7dyE0vHB4fLQ0_o.

⁴³ Чл. 30.б ст. 2. Закона о пореском поступку и пореској администрацији ("Сл. гласник РС", бр. 80/2002, 84/2002 - испр., 23/2003 - испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 63/2006 - испр. др. закона, 61/2007, 20/2009, 72/2009 - др. закон, 53/2010, 101/2011, 2/2012 - испр., 93/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014, 105/2014, 91/2015 - аутентично тумачење, 112/2015, 15/2016, 108/2016, 30/2018, 95/2018, 86/2019 и 144/2020).

⁴⁴ Чл. 85, 100а Закона о порезу на доходак грађана ("Сл. гласник РС", бр. 24/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 135/2004, 62/2006, 65/2006 - испр., 31/2009, 44/2009, 18/2010, 50/2011, 91/2011 - одлука УС, 7/2012 - усклађени дин. изн., 93/2012, 114/2012 - одлука УС, 8/2013 - усклађени дин. изн., 47/2013, 48/2013 - испр., 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 57/2014, 68/2014 - др. закон, 5/2015 - усклађени дин. изн., 112/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 7/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018, 4/2019 - усклађени дин. изн., 86/2019, 5/2020 - усклађени дин. изн., 153/2020, 156/2020 - усклађени дин. изн., 6/2021 - усклађени дин. изн., 44/2021, 118/2021, 132/2021 - усклађени дин. изн. и 10/2022 - усклађени дин. изн.)

⁴⁵ У прилог оваквог става надлежних јесте и чињеница да је занемарљив број фриленсера (око 1%) уредно плаћао порез, што самим тиме говори да пореска обавеза није била непознаница свим фриленсерима.

кориговања и прецизирања њихове пореске обавезе, али и у погледу регулисања њиховог статуса, права и обавеза у законодавству наше земље.

1. Минимално законско препознавање фриленсера у праву Републике Србије

О препознатљивости фриленсера у домаћем праву је тешко говорити и две године након што је Пореска управа актуелизовала њихов статус предузимањем одговарајуће мере у циљу наплате пореза од ове знамените групације лица у нашем друшту. Након преговарачког процеса између представника Владе РС и репрезентативних удружења фриленсера,⁴⁶ постигнут је консензус у погледу законског дефинисања њихове пореске обавезе, али се притом и даље не насловљавају својим именом.⁴⁷ Иако ова категорија није изричито дефинисана у домаћем праву, екстензивним тумачењем норми појединих закона фриленсери се могу препознати у нашем законодавству. Са становишта Пореске управе то су најпре Закон о пензијском и инвалидском осигурању (у наставку: ЗПИО) и Закон о порезу на доходак грађана (у наставку: ЗПДГ). Такође, ту се наводе и Закон о привредним друштвима (у наставку: ЗПД), Закон о раду (у наставку: ЗР) и др.

1.1. Закон о пензијском и инвалидском осигурању

Иницијално препознавање фриленсера у нашем праву, и пре него што је њихов статус постао друштвено актуелан, учинио је ЗПИО. Изменама и допунама поменутог закона из децембра 2019. године, члан који се односи на осигуранике самосталних делатности је проширен и лица која из Србије послују за страног послодавца који нема регистровано представништво у нашој земљи (и од кога добијају надокнаду), а нису осигурана по другом основу.⁴⁸ Оваквом нормом ЗПИО фриленсере сврстава у категорију незапослених лица, што они свакако и јесу, с обзиром да се као обавезно осигурана лица

---

⁴⁶ Удружење радника на интернету (<https://uri.rs/>) и Удружење фриленсера и предузетника Србије (<https://ufr.rs/>).

⁴⁷ У току преговарачког процеса Пореска управа је више пута мењала став у погледу опорезивања фриленсера. О њиховом пореском третману биће речи у наставку.

⁴⁸ Чл. 12. ст. 1. т. 3а Закон о пензијском и инвалидском осигурању ("Сл. гласник РС", бр. 34/2003, 64/2004 - одлука УСРС, 84/2004 - др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019 и 62/2021).

пензијског и инвалидског осигурања наводе: запослени, лица која самостално обављају делатност и пољопривредници.⁴⁹ Овим фриленсери добијају статус осигураника самосталне делатности, који им даје могућност, али и намеће обавезу да уплаћују доприносе Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање (у наставку: ПИО фонд), што за последицу има регулисање здравственог осигурања и радног стажа фриленсерима.⁵⁰ Дакле, за стицање својства осигураника самосталне делатности је релевантно приходовање фриленсера из пословног ангажовања са страним послодавцем који нема представништво у Србији. У том контексту је ирелевантна правна форма њиховог пословног односа, која може бити означена као уговор о раду, уговор о делу и др., али и уговором који није препознат прописима наше земље.

1.2. Закон о раду

Са становишта Закона о раду ЗР фриленсери би се могли подвести под категоријом лица која закључују уговор са послодавцем о обављању привремених и повремених послова у својству незапосленог лица.⁵¹ Ова норма препознаје рад фриленсера, с обзиром на то да овакво ангажовање представља рад ван радног односа између незапослених лица и послодавца који може да потраје најдуже 120 дана у календарској години. Такође, на рад фриленсера би се могла применити и норма којом се дефинише уговор о делу, с обзиром да се и овде као друга уговорна страна може појавити незапослено лице. Дата одредба ЗР је условљена чињеницом да се ради о пословима који су ван делатности послодавца и да за предмет има самосталну израду посла.⁵² Међутим, овакво виђење је критиковано од самих фриленсера из разлога што они најчешће не закључују било какав уговор при радном ангажовању, те се самим тим искључује могућност да се подведу под ове норме ЗР.

---

⁴⁹ Чл. 10. ст. 1. ЗПИО. Оваквом мишљењу иде у прилог и чињеница да се у чл. 12. ст. 1. т. 1. под осигураницима самосталних делатности сматрају лица која нису обавезно осигураници по основу запослења, а и да Закон о раду у чл. 5. дефинише запослено лице као физичко лице које је у радном односу код послодавца.

⁵⁰ Децембра 2019. године је, осим Закона о пензијском и инвалидском осигурању, измењен и допуњен Закон о пореском поступку и пореској администрацији којим је придодато у чл. 30. ст. 2. да су пословне банке у обавези да на захтев Пореске управе доставе овом државном органу податке о стању и комплетном промету на текућим рачунима и штедним улозима правних лица, предузетника и физичких лица, и то за период који одреди Пореска управа у свом захтеву. Обе допуне поменутих закона се између осталог односе и на фриленсере, те се може закључити да је држава истовремено наметнула обавезу фриленсерима да плаћају доприносе ПИО фонду, али и проширила ингеренције Пореској управи како би утврдила ко ту обавезу не поштује.

⁵¹ Чл. 197. Закона о раду.

⁵² Чл. 199. ст. 1. Закона о раду.

Иако ни у једном закону нису дефинисани, фриленсери би се могли пронаћи у оквиру ЗР када би он садржао дефиницију радника. Међутим, он то не чини, већ једино дефинише запосленог као физичко лице које је у радном односу код послодавца. Самим тим, проблематику недефинисања фриленсера имају и сви радници, премда појам радника је доста шири, односно представља генусни појам за сва она лица која приходују привременим и повременим пословањем. Поставља се питање и зашто се изменама и допунама Закона о раду из 2014. године укинула категорија „самозапосленог лица“, под којом би се данас могли подвести фриленсери.⁵³ Наиме, оваква формулација би увелико поједноставила евидентирање прихода из иностранства, као и процедуру плаћања пореза и доприноса, а и Пореска управа би лакше наплатила дажбине фриленсера. Између осталог, самозапослени статус би фриленсерима гарантовао и право на синдикално удруживање, што би им олакшало преговарачку позицију са државом у погледу њихових основних радних и социјалних права.⁵⁴

2. Пословање фриленсера сагласно Закону о привредним друштвима

Законом о привредним друштвима се уређује правни положај привредних друштава, предузетника и других облика организовања, зарад њиховог несметаног тржишног пословања. Непрепознавање фриленсера у оквирима овог закона је донекле и разумно, с обзиром да су они у пословном односу најчешће наспрам привредног субјекта регистрованог према овом закону. Према томе, прихватљивије је њихов статус, који је приближан статусу радника, потражити у ЗР.⁵⁵ С обзиром на ову правну празнину у домаћем праву и непостојању „дигиталног радника“ као категорије самозапосленог лица које плаћа порезе и доприносе, фриленсерима не преостаје ништа друго, него да сагласно

---

⁵³ Изменама и допунама Закона о раду из 2014. године у оквиру XVIII главе „Посебне одредбе“ избрисан је одељак II „Самозапошљавање“ и члан 203. који је под самозапосленим лицем подразумевао да - *физичко лице може самостално да обавља делатност као предузетник, у складу са законом.* <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/2014/2344-14.pdf>.

⁵⁴ Тренутне преговоре са представницима Владе РС воде два удружења грађана (Удружење радника на интернету и Удружење фриленсера и предузетника Србије) која нису сагласна у погледу свих тачака преговарачког процеса, што крајње иде на уштрб свих фриленсера.

⁵⁵ Види: *део III, наслов 2.1.*

ЗПД региструју делатност којом се баве као предузетници или привредно друштво у форми ДОО и да на тај начин регулишу свој статус и плаћају законом одређене дажбине.

2.1. Фриленсер као предузетник

Према ЗПД предузетник је физичко лице које обавља делатност у циљу остваривања прихода и које је као такво регистровано у складу са Законом о регистрацији.⁵⁶ Међу занемарљивим бројем фриленсера који су пословали сагласно законским прописима наше земље, највећи број њих је био регистрован као предузетник. Међутим, поставља се питање да ли је ова правна форма одговарајућа фриленсерима сагласно норми из ЗПИО којом се првенствено препознају лица која из Србије послују за страног послодавца (који нема регистровано представништво у нашој земљи и од кога добијају надокнаду), а нису осигурана по другом основу. Из приложеног се види јасна разлика која искључује могућност да се категорија фриленсера обухвати појмом предузетника, јер ЗПИО под овом категоријом подразумева незапослена лица која уз накнаду раде за страног послодавца, а не она која су регистрована за обављање самосталне делатности у циљу остваривања прихода. Дакле, лица која су регистрована као предузетници не могу бити осигураници, сагласно норми ЗПИО која се односи на категорију фриленсера. Међутим, ово минимално препознавање фриленсера у ЗПИО их не спречава да се управо региструју као предузетници и да сагласно прописима који се односе на ову правну форму измире обавезе Пореској управи, регулишући притом себи радни стаж и здравствено осигурање.⁵⁷

2.1.1. Паушално опорезивање предузетника

---

⁵⁶ Чл. 83. ст. 1. Закона о привредним друштвима.

⁵⁷ Фриленсери као предузетници могу одабрати један од основних начина опорезивања: паушално на утврђени приход или према стварном приходу од самосталне делатности (чл. 32. ст. 2. Закона о порезу на доходак грађанина). Без обзира на одабрану форму, свим предузетницима се намеће и обавеза плаћања локалне комуналне таксе, и то: накнада за заштиту и унапређивање животне средине (еко такса) сагласно *Закону о накнадама за коришћење јавних добара* ("Сл. гласник РС", бр. 95/2018, 49/2019, 86/2019 - усклађени дин. изн., 156/2020 - усклађени дин. изн. и 15/2021 - доп. усклађених дин. изн.) и уколико остварује приход већи од 50.000.000 динара у обавези је и да плати таксу за истицање фирме (назива) на пословном простору (фирмарина) сагласно *Закону о финансирању локалне самоуправе* ("Сл. гласник РС", бр. 62/2006, 47/2011, 93/2012, 99/2013 - усклађени дин. изн., 125/2014 - усклађени дин. изн., 95/2015 - усклађени дин. изн., 83/2016, 91/2016 - усклађени дин. изн., 104/2016 - др. закон, 96/2017 - усклађени дин. изн., 89/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018 - др. закон, 86/2019 - усклађени дин. изн., 126/2020 - усклађени дин. изн., 99/2021 - усклађени дин. изн. и 111/2021 - др. закон).

Ова правна форма има своје поткатогеорије опорезивања, паушално и опорезивање стварних прихода, при чему ће на одабир пореског третмана увелико утицати месечно приходовање фриленсера. Уколико фриленсер остварује годишњи промет не већи од 6.000.000 динара, онда је одабир паушалног опорезивања најбоље решење за његово пословање. Такође, овај порески третман се ограничава на само оне предузетнике чија је делатност сагласна Уредби која системом енумерације одређује делатности паушалног опорезивања.⁵⁸ У вези с тим, међу делатностима које су фаворизоване код фриленсера, а налазе се и у Уредби су: рачунарско програмирање, веб портали, инжењерске делатности и техничко саветовање, специјализоване дизајнерске активности, обрада података, хостинг и сл. На страни фриленсера при паушалном опорезивању не постоји обавеза вођења пословних књига, а самим тим ни ангажовање књиговође, што смањује трошкове паушалног пословања. Остваривањем прихода изнад наведеног лимита престаје овај порески третман и прелази се на плаћање пореза и доприноса према оствареним стварним приходима (оствареној добити), независно којом се делатношћу фриленсер бави.⁵⁹

2.1.2. Опорезивање стварних прихода (добити) предузетника

Годишње приходовање изнад наведеног лимита искључује могућност даљег паушалног опорезивања и обавезује предузетника да води пословне књиге како би утврдио своје стварне приходе (опорезиву добит). Они се израчунавају разликом остварених

---

⁵⁸ Не могу сви предузетници (фриленсери) да буду паушално опорезовани, већ само они чија је регистрована претежна делатност сагласна Уредби о ближним условима, критеријумима и елементима за паушално опорезивање обвезника пореза на приходе од самосталне делатности ("Сл. гласник РС", бр. 94/2019, 96/2019 - испр. и 156/2020). Паушално опорезивање подразумева плаћање пореза на приход од самосталне делатности (пореска стопа – 10%) и три врсте доприноса: пензијско и инвалидско осигурање (ПИО) – 25%, здравствено осигурање (ЗО) – 10,3% и за случај незапослености (СН) – 0,75%, на утврђену основицу коју Пореска управа одреди па основу критеријума из поменуте Уредбе. Статус предузетника паушалца имаће докле год у пословној години остварује приход до 6.000.000 динара. Уколико годишњи приход премашује износ од 8.000.000 динара, предузетнику се намеће и плаћање порез на додатну вредност (ПДВ) сагласно Закону о порезу на додату вредност ("Сл. гласник РС", бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 68/2014 - др. закон, 142/2014, 5/2015 - усклађени дин. изн., 83/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 108/2016, 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 13/2018 - усклађени дин. изн., 30/2018, 4/2019 - усклађени дин. изн., 72/2019, 8/2020 - усклађени дин. изн. и 153/2020).

⁵⁹ Примера ради, уколико Пореска управа за одабрану делатност предузетника (фриленсера) одреди пореску основицу у износу од 50.000 динара, предузетник је у обавези да плати: 1) порез на приход од самосталне делатности (10%) - 5.000 дин.; 2) доприносе за ПИО (25%) – 12.500 дин.; 3) доприносе за ЗО (10,3%) – 5.150 дин.; 4) доприносе за СН (0,75%) - 375 дин. Укупна стопа пореза износи 46,05%, што на наведену основицу представља 23.025 динара на име пореских дажбина. Уколико предузетник остварује месечни приход и 300.000, 400.000 дин. (не преко 500.000 дин., зато што онда на годишњем нивоу прелази приход од 6.000.000 дин.) имаће исте дажбине (23.025 дин.) из разлога што је релевантан параметар пореска основица коју одреди Пореска управа докле год приходи не прелазе наведени лимит.

прихода и расхода, а тиме се добија и пореска основица на основу које се потом израчунава обавеза фриленсера према Пореској управи. Са становишта овог пореског третмана прави се разлика између два облика: опорезивање стварних прихода (добити) предузетника – предузетничково самоопорезивање и опорезивање стварних прихода (добити) са исплатом личне зараде предузетнику. Код првог облика, „чистог“ самоопорезивање, немамо паушално утврђен приход на име пореске основице, већ то овде представља добит пословања, односно разлику између прихода и расхода. Такође, овај порески третман карактерише и могућност предузетника (фриленсера) да региструје било коју законом дозвољену делатност без ограничења, док је заједничко обележје са паушалним опорезивањем примена пореза, доприноса и пореских стопа.⁶⁰

2.1.3. Опорезивање стварних прихода (добити) са исплатом личне зараде предузетнику

Изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана 2013. године предвиђен је други облик овог модела опорезивања стварних прихода, који карактерише да предузетник сам себи исплаћује зараду чију висину притом сам одређује.⁶¹ И овде су присутне пореске стопе као код паушалног опорезивања, али се оне различито примењују на зараду предузетника и на његов стварни приход пословања (опорезиву добит). Дакле, предузетник је у овом пореском облику сам себи послодавац који плаћа порезе и доприносе на сопствену зараду и порез на стварни приход (добит) од самосталне делатности који се добија разликом остварених прихода и расхода.⁶² Предност овог

---

⁶⁰ С обзиром да су пореске стопе код самоопорезивања стварних прихода (добити) идентичне стопама код паушалног опорезивања, пример за овај облик пореског третмана био би идентичан претходном, само што би се на име месечних прихода навео износ од 550.000 дин. (годишњи приход 660.000 дин.), а на име расхода месечних 480.000 дин. Према томе, стопе пореза и доприноса би се примениле на пореску основицу од 70.000 дин. (види: фуснота 59).

⁶¹ Самоопорезивање са исплатом личне зараде предузетнику карактерише све из претходног облика, исти порези, доприноси и пореске стопе. Међутим, разлика је у томе што је предузетник овде сам себи послодавац који плаћа порезе и доприносе на зараду (коју сам одреди) и порез на стварни приход (добит) од самосталне делатности. Дакле, остварену зараду коју предузетник сам себи одреди плаћа идентичне порезе и доприносе као претходно наведени облици опорезивања, док на разлику између прихода и расхода плаћа само порез на приход од самосталне делатности по стопи од 10%.

⁶² Примера ради, уколико је предузетник остварио месечни приход у износу од 530.000 динара, од кога је 30.000 дин. исплатио на има сопствене зараде, која се самим тим сврстава у расходе његовог пословања, у обавези је да на пореску основицу зараде плати: 1) порез на доходак грађана (10%) - 3.000 дин.; 2) доприносе за ПИО (25%) – 7.500 дин.; 3) доприносе за ЗО (10,3%) – 3.090 дин.; 4) доприносе за СН (0,75%) - 225 дин. На оставрени стварни приход (добит) од 500.000 дин, с обзиром да је од остварених 530.000 дин. исплатио себи 30.000 дин. на име зараде која се притом рачуна у расходе (под претпоставком да су му то једини расходи, што у пракси није случај), у обавези је да плати порез на приход од самосталне делатности (10%) – 50.000

третмана се огледа у томе што предузетник не плаћа порезе и доприносе на износ „реалне“ добити (износ предузетникове зараде је расход његовог пословања), већ само на износ зараде коју дискреционо одређује. Са друге стране, на име стварних прихода (остварене добити) плаћа само порез на приход од самосталне делатности. Оно што се намеће као обавеза предузетнику при оваквом моделу опорезивања јесте да до 15. децембра текуће године обавести Пореску управу да ли ће наставити модел самоопорезивања са исплатом личне зараде и у наредној години.

Сублимирајући сва три модела опорезивања може се закључити да је за фриленсера који је у почетној фази пословања најбоље да одабере паушално опорезивање предузетника. Том приликом, на пореску основицу коју одреди Пореска управа платиће порезе и доприносе у јединственом износу – све док његово приходовање не пређе износ од 6.000.000 динара у пословној години. Међутим, уколико фриленсер (предузетник) остварује далеко веће приходе и притом се определи за опорезивање према стварном приходу (добити), онда ће му бити прихватљивија опција са исплатом личне зараде. Предност овог облика у односу на „чисто“ самоопорезивање се огледа у мањим пореским дажбинама, с обзиром да порезе и доприносе по укупној стопи од 46,55% исплаћује само на зараду (коју сам себи одреди), а на остварену добит плаћа само порез на приход од самосталне делатности по стопи од 10%.

2.2. Фриленсер као предузетник – „додатна делатност“

Највећем броју фриленсера је овај облик пословања основни извор прихода. Међутим, присутан је и значајан број оних који су у радном односу и пружају фриленсинг услуге. Реч је о оним фриленсерима који су запослени, али им пословање посредством дигиталних платформи представља додатно приходовање, а да исто не могу да опорезују по основу прихода из радног односа. У том контексту, ЗПД пружа могућност овој категорији лица да фриленсинг пословање региструју у предузетничкој форми као тзв. „додатну делатност“.

дин. Дакле, у овом случају на приходованих 530.000 дин. предузетник плаћа порезе и доприносе пореском стопом од 46,05% на износ од 30.000дин. (зарада), а порез на приход (10%) на износ од 500.000 (стварни приход – добит).

Наиме, решење за ову категорију запослених лица се огледа у регистравању фриленсинг делатности у форми предузетника, при чему би она имала статус „додатне делатности“, с обзиром да фриленсера основна делатност произлази из радног односа. Према томе, фриленсеру се, сагласно датој предузетничкој форми, намеће обавеза да плати порез на добит од предузетничке делатности по стопи од 10% и доприносе за ПИО по стопи од 25%. У овом случају, фриленсер неће бити у обавези да плати доприносе за ЗО и за СН, јер се они плаћају само по једном основу и њих ће измирити послодавац код кога је запослен, с обзиром да се радни однос примарно сагледава у односу на предузетничку делатност.⁶³

3. Фриленсер као члан једноперсоналног ДОО

Од фриленсера који су регистровали своје пословање у форми привредног субјекта, сагласно ЗПД, највећи број њих је одабрао форму предузетника, док је тек неколицина одабрала друштво с ограниченом одговорношћу (у наставку: ДОО). Према Закону о привредним друштвима, ДОО је друштво у коме један или више чланова друштва имају уделе у основном капиталу друштва, с тим да чланови друштва не одговарају за обавезе друштва.⁶⁴ За оснивање ове правне форме потребан је минимални основни капитал од 100 динара, а као оснивач се може појавити и само једно лице. Порески третман ове правне форме предвиђа плаћање пореза и доприноса најмање једном лицу, законском заступнику друштва. Уколико то лице није оснивач и члан једноперсоналног друштва, онда је неопходно да закључи уговор о раду са трећим лицем које ће да обавља ову функцију, а на страни друштва – у конкретном случају оснивача (фриленсера) – обавеза је да му исплаћује уговорену накнаду за рад и уплаћује порезе и доприносе.

Овде је реч о привредном друштву, правном лицу, код кога персонално својство није примарног карактера, а самим тим и пореске дажбине нису у фокусу пореза и доприноса, као што је то случај код опорезивања предузетника. Главни порески третман код пословања ДОО је плаћање пореза на добит правног лица (разлика између оствареног

---

⁶³ Чл. 12. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање.

⁶⁴ Чл. 139. ЗПД.

прихода и расхода) по пореској стопи од 15%.⁶⁵ Међутим, када члан једноперсоналног друштва жели да подигне остварену добит свог друштва, неопходно је да претходно плати порез на приход од капитала на име учешћа у добити друштва (дивиденда) по пореској стопи од 15%.⁶⁶ Дакле, уколико би фриленсер регистровао своје пословање у форми ДОО онда би у погледу остварене добити био у обавези да плати двоструки порез, првенствено као друштво у својству добити правног лица, а потом и као физичко лице на остварену добит од дивиденде.⁶⁷ Дакле, евидентно је да ДОО форма привредног друштва изискује веће издатке на име пореских дажбина за разлику од предузетничке форме, те је разумно што је занемарљив број фриленсера своје пословање регистровало у овој форми. Претпоставља се за фриленсере који послују у форми ДОО да нису на почетку фриленсинг пословања, већ да имају реномирани статус при пружању одређене *online* услуге на глобалном тржишту и да том приликом остварују високе приходе.

Такође, као што је то случај код предузетничке форме, и фриленсер који је у радном односу може регистровати своје фриленсинг пословање у форми ДОО. Том приликом, фриленсер оснива једноперсонално друштво или пак приступа већ постојећем ДОО. Будући да је фриленсер у радном односу, имаће обавезу поводом фриленсинг пословања у ДОО да плати порез на добит правног лица и порез на дивиденду. Са друге стране, као и код предузетничке форме – „додатне делатности“ на име доприноса фриленсер би платио само за ПИО, док би доприноси за здравствено осигурање и за случај незапослености били на терет послодавца који је наспрам фриленсера из уговора о раду.

---

⁶⁵ Чл. 32. ст. 2. Закон о порезу на добит правних лица ("Сл. гласник РС", бр. 25/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 43/2003, 84/2004, 18/2010, 101/2011, 119/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014 - др. закон, 142/2014, 91/2015 - аутентично тумачење, 112/2015, 113/2017, 95/2018, 86/2019, 153/2020 и 118/2021).

⁶⁶ Чл. 64. у складу са чл. 61. ст. 1. т. 1. Закона о порезу на доходак грађана.

⁶⁷ Примера ради, уколико фриленсер послује у форми једноперсоналног ДОО и на крају пословне године оствари добит од 7.000.000 дин., друштво ће првенствено бити у обавези да плати порез на добит правног лица по пореској стопи од 15%, што у конкретном случају износи 1.050.000 дин., а потом када фриленсер жели да подигне остварену добит – 5.950.000 дин (приход друштва у износу од 7.000.000 дин. умањен за порез на добит правног лица у износу од 1.050.000 дин.) биће у обавези да плати и порез на дивиденду по стопи од 15%, што ће износити 892.500 дин. Дакле, фриленсеру као члану једноперсоналног ДОО ће на крају пословне године остати 5.057.000 дин. након што исплати пореске дажбине на остварену добит друштва у износу од 7.000.000 дин.

4. Опорезивање фриленсера сагласно изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана

Након што је октобра 2020. године Пореска управа позвала фриленсере да ретроактивно измире своје пореске дажбине према држави почевши од 2015. године, крајем године су организовани први протести, а након тога је отпочео преговарачки процес како би се превазишао постојећи проблем. Априла 2021. постигнут је договор између Владе РС и фриленсера у погледу њиховог опорезивања. Тим поводом, компромисно решење је утицало на измене и допуне Закона о порезу на доходак грађана које су уследиле, а имплементација ове законске измене се може разлучити на два дела. Први део се односи на опорезивање фриленсера за период од 01.01.2015. до 31.12.2022. године, а други део за период од 01.01.2023. године.

4.1. Порески третман фриленсера до 31.12.2022. године

Највећи проблем за фриленсере представљало је ретроактивно плаћање пореза почев од 2015. године. Управо то је била једна од кључних тачака спорења у преговарачком процесу, али је на крају ипак постигнуто решење које је прихватљиво обема странама. Наиме, фриленсери неће бити у обавези да плате порез на доходак од свог пословања уколико су у периоду од 2015. до 2022. године приходовали до 384.000 динара годишње.⁶⁸ Пореска управа ће ослободити плаћања пореза сва лица у систему самоопорезивања која су до поменутог износа приходовала по основу уговорене накнаде од ауторских и сродних права и уговорене накнаде за извршени рад. Међутим, фриленсерима се на име нормираних трошкова за приходе признаје 50% од остварених прихода, те се самим тим и у том проценту остварених прихода ослобађају да плате порез.⁶⁹ Дакле, половина остварених прихода фриленсера је неопорезива из разлога што представља нормиране трошкове, а опорезиво је само оно што остане када се од друге половине одузме 384.000 дин., зато што тај износ представља за ову категорију лица

---

⁶⁸ Чл. 5. ст. 2. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана ("Сл. гласник РС", бр. 44/2021 и 118/2021).

⁶⁹ Чл. 5. ст. 3. *ибид.* Нормирани трошкови представљају трошкове пословања који се признају без да се књиговодствено доказује њихово постојање.

неопорезиви приход грађана у календарској години (почевши од јануара 2015. год., а закључно са децембром 2022. године).⁷⁰

Оваквим нормирањем неопорезивог износа и нормативних трошкова се може закључити да су фриленсери ослобођени да плате порез у претходном периоду уколико су на годишњем нивоу приходовали до 768.000 динара (64.000 дин месечно – око 540€).⁷¹ На утврђену пореску основицу намеће се обавеза фриленсерима да плате порезе и доприносе, и то: порез на приход (20%),⁷² доприносе за пензијско и инвалидско осигурање – ПИО (25%), доприносе за здравствено осигурање – ЗО (10,3%).⁷³ Са друге стране, лице које је запослено, а истовремено остварује приход по другом основу од фриленсинга, нема обавезу да плаћа допринос за ЗО, будући да то чини послодавац по основу радног односа.⁷⁴ Фриленсерима је овом изменом Закона предвиђена и олакшица при отплати пореског дуга за претходни период на 120 једнаких месечних рата, с тим да први износ доспева за плаћање до 15. у месецу који следи у односу на месец у коме је донето решење Пореске управе.⁷⁵

---

⁷⁰ Фриленсери могу да израчунају своју пореску основицу помоћу следеће формуле:

$$\text{ПО (пореска основица)} = \text{ГП (годишњи приход)} - (1/2 \text{ ГП} + 384.000 \text{ дин.})$$

⁷¹ Уколико је фриленсер приходовао у 2017. год. 768.000 дин., неопорезиви износ је 384.000 дин., и његови норминарни трошкови износе 384.000 дин. (50% остварених прихода, односно 768.000/2). Дакле, у овом случају фриленсер нема пореску обавезу зато што када се од оствареног годишњег прихода одузме неопорезиви фиксни износ и нормиране трошкове добија се пореска основица од 0 (нула) дин.

⁷² Чл. 86. ст. 1. Закона о порезу на доходак грађана. Приход фриленсера се опорезује по пореској стопи од 20% из разлога што се њихово приходовање сврстава у категорију осталих прихода сагласно чл. 85.

⁷³ Закон о изменама и допунама закона о доприносима за обавезно социјално осигурање („Службени гласник РС”, бр. 84/04, 61/05, 62/06, 5/09, 52/11, 101/11, 47/13, 108/13, 57/14, 68/14-др. закон, 112/15, 113/17, 95/18, 86/19, 153/20 и 44/21) је у чл. 40. ст. 1. дотадашњу пореску стопу (25,5%) за ПИО смањио за (0,5%). Дакле, пореска стопа за ПИО од 25,5% примењиваће се на годишње пореске основице фриленсера од 2015. до краја 2021. године, а за 2022. годину, сагласно поменути изменама и допунама Закона, важиће стопа од 25%.

⁷⁴ Чл. 15. Закон о здравственом осигурању (“Сл. гласник РС”, бр. 25/2019) прописује редослед утврђивања приоритетног основа осигурања, искључивши друге основе осигурања, за осигураника који испуњава услове за стицање својства осигураника по више основа осигурања.

⁷⁵ Уколико се узме за пример да је фриленсер у 2016. години приходовао 1.500.000 динара. Пореска основица се добија када се од оствареног прихода одузме неопорезиви износ и нормирани трошкови, што износи 366.000 динара (ПО= 1.500.000 (ГП) – (750.000 (НТ) +384.000 (НИ)). Од добијене пореске основице одузима се порез на остварени приход 20% (73.200 дин.), допринос за ПИО 25,5% (93.330 дин.) и доприносе за ЗО 10,3% (37.698 дин.), а уколико је фриленсер по неком другом основу здравствено осигуран онда се ослобађа да плати доприносе за ЗО 10,3% (37.698 дин.). Дакле, на годишњем приходу фриленсера у 2016. год. (1.500.000 дин.), опорезиво је 366.000 дин. (ПО), а укупне пореске дажбине фриленсера износе 204.228 дин, односно 166.530 дин. ако је здравствено осигуран по неком другом основу. Израчунати порески дуг фриленсер може да исплати у 120 једнаких месечних рата у износу од 1.702 дин., односно 1.387 дин. уколико нема обавезу плаћања доприноса за ЗО.

Све претходно речено у погледу пореских дажбина фриленсера за период од 2015. године неће се односити на оне фриленсере чије су пореске обавезе: 1) застареле; 2) утврђене судским путем и 3) које су плаћене у складу са прописима који су били на снази на дан настанка пореске обавезе. Рок застарелости пореских обавеза износи 5 година, што значи да ће пореску обавезу из 2015. године бити у обавези да плате само они фриленсери код којих је поступак пореске контроле започет током 2020. године, односно фриленсерима, код којих није започет поступак пореске контроле током 2020, не може бити контролисана 2015. година и самим тим неће платити порез за ту годину. Овај рок застарелости се поткрепљује чињеницом да Пореска управа има право контроле 5 година уназад не рачунајући текућу годину.⁷⁶ На све оне који су уредно плаћали порез на приходовање од фриленсинга не односе се ове пореске олакшице, нити им се за савесност при измиривању пореских дажбина предвиђа нека пореска олакшица било *ex tunc* или *ex nunc*, што их самим тим сврстава у неповољни положај у односу на оне који нису уредно измиривали своје пореске обавезе. Из овако постављених норми оправдано се постављају следећа питања, 1) да ли је оваквом регулативом домаћи законодавац аболирао све оне који нису уредно плаћали порез; 2) зашто у низу пореских повластица није донета мера која би подстицајно деловала на све оне који су редовно измиривали порески дуг по основу фриленсинг пословања?

Категорија фриленсера је доминантна међу онима на које се односи овај порески третман. Међутим, овде се сврставају и сви они који су приходовали у претходном периоду по основу уговорене накнаде од ауторских и сродних права и уговорене накнаде за извршени рад – на дате приходе се порез плаћа самоопорезивањем. Терминолошки израз „самоопорезивање“ подразумева да лице само подноси своју пореску пријаву Пореској управи. У том контексту, направљен је изузетак када је у питању ова категорија лица. Наиме, фриленсерима, али и свим физичким лицима која остварују приход на који се порез плаћа самоопорезивањем, Пореска управа ће за период који подлеже пореској

---

⁷⁶ Чл. 114. Закон о пореском поступку и пореској администрацији ("Сл. гласник РС", бр. 80/2002, 84/2002 - испр., 23/2003 - испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 63/2006 - испр. др. закона, 61/2007, 20/2009, 72/2009 - др. закон, 53/2010, 101/2011, 2/2012 - испр., 93/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014, 105/2014, 91/2015 - аутентично тумачење, 112/2015, 15/2016, 108/2016, 30/2018, 95/2018, 86/2019 и 144/2020).

контроли донети решења на годишњем нивоу, без подношења пореских пријава датих пореских обвезника.

4.2. Порески третман фриленсера од 01.01.2023. године

Специфичност положаја фриленсера се огледа и у другачијем пореском третману који ће важити од наредне године у односу на претходни период. За разлику од претходно наведених пореских повластица, законодавац је од јануара наредне године предвидео нешто ригиднији порески третман за све оне који приходују од ауторских и сродних права и по основу уговорене накнаде за извршени рад. Ова категорија лица ће своју пореску обавезу поново утврђивати самоопорезивањем, али овог пута по кварталима, тако да ће сада фриленсери бити у обавези да поднесу своју пореску пријаву у року од 30 дана од истека последњег дана квартала за који се обрачунава порез.⁷⁷ Нормирани трошкови више неће износити 50% остварених прихода, нити ће имати процентуалну основу у оставреном приходу, већ ће се сада признавати у фиксном износу, односно у висини троструког неопорезивог износа зараде, која ће у 2023. години износити 19.300 динара.⁷⁸ Дакле, фриленсери који по кварталу приходују до 57.900 дин. од ауторских и сродних права и по основу уговорене накнаде за извршени рад нису у обавези да поднесу пореску пријаву која се предвиђа системом самоопорезивања, а самим тим су и ослобођени плаћања било каквог пореза. Међутим, уколико фриленсер приходује изнад наведеног износа обавезује се да поднесе пореску пријаву и да на обрачунатој пореској основици плати порез 20%, доприносе за ПИО 25% и доприносе за ЗО 10,3% (ПИД – 55,3%).⁷⁹ Фриленсери који су здравствено осигурани по неком другом основу неће бити у обавези да плате доприносе за ЗО.

Порески третман фриленсера за период од 2015. до 2023. је далеко повољнији него оно што их чека од 2023. године. Наиме, до 2023. год. неопорезиви износ је 384.000 дин., а нормирани трошкови су 50% годишњег прихода, док ће у наредној години, иако ће се

---

⁷⁷ Фриленсери ће бити у обавези да до 30. априла 2023. год. поднесу пореску пријаву Пореској управи за први квартал у години (јануар – март).

⁷⁸ Чл. 23. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана ("Сл. гласник РС", бр. 118/2021).

⁷⁹ Примера ради, на фриленсерово приходовање 300.000 дин. (месечно по 100.000 дин.) у првом кварталу 2023. год, пореска основица ће износити 242.100 дин. пошто од прихода одузме нормиране трошкове (300.000 – 57.900). На ову пореску основицу је фриленсер дужан да плати ПИД (55,3%), што износи 133.881 дин., односно уколико је здравствено осигуран платиће ПИД (45%), што ће износити 108.945 дин.

порез обрачунавати по кварталима, неопорезиви износ за годину дана износити 231.600 динара.⁸⁰ Тако предвиђени порески третман за наредну годину дестимулативно утиче на даљи рад фриленсера. Поставља се питање да ли ће до краја године доћи до неких промена у погледу пореског третмана фриленсера, с обзиром да је правила (која ће се примењивати од јануара 2023. године) првенствено требало да се примењују од јануара 2022, али се последњом изменом Закона о порезу на доходак грађана из 2021. год. њихова примена одложила за годину дана. Такође, фриленсери полажу наду и у најављено усвајање Закона о флексибилним облицима рада којим би се дефинисао њихов статус са јасним правима и обавезама. Међутим, најављени рок за његово усвајање је одавно прошао (01.01.2022), а још увек није израђен ни нацрт истог.

IV УПОРЕДНОПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ФРИЛЕНСЕРА

1. Положај фриленсера у појединим европским државама

1.1. Пословање фриленсера сагласно белгијским прописима

Белгија спада у ред европских држава са подстицајним пореским повластицама и поједностављеним административним поступком за покретање самосталног пословања. У ову групу сврставају се предузетници, оснивачи микро предузећа и фриленсери. Према подацима Међународне организације рада за 2019. год. у Белгији наведена групација чини 14,2% популације.⁸¹ Међу категоријама samozапослених лица се последњих година посебно издвајају фриленсери чији је пораст броја евидентан не само у Белгији, већ и

---

⁸⁰ На приходованих 1.200.000 дин. 2022. год. (месечно по 100.000 дин.) фриленсер је у обавези да плати на име пореза и доприноса (55,3%) од пореске основице, што износи 120.528 дин (10,04% од укупног годишњег прихода), док ће за исти тај износ (узимајући у обзир да ће у сваком од квартала да оствари износ од 300.000, односно 1.200.000 за годину дана) у 2023. год. бити у обавези да плати 535.525 дин. (44,63% од укупног годишњег прихода).

⁸¹ Статистичка процена МОР од јануара 2021. године објављена је на сајту Светске банке <https://data.worldbank.org/indicator/SL.EMP.SELF.ZS> (приступљено 14.8.2022).

широм света. Као и у многим другим државама, статус фриленсера је правно недефинисан белгијским законодавством. Међутим, недефинисаност фриленсера је статусног карактера, закони уређују њихово регистровање, деловање и порески третман.

Фриленсингом се у Белгији може бавити свако радно способно лице, без обзира да ли су држављани Белгије.⁸² Поступак регистрације се састоји из три ставке: регистрација имена за бављење фриленсингом, регистровање код белгијске банке (након чега се добија матични број који се може користити као порески број) и регистровање за плаћање неопходних пореза и доприноса за социјално осигурање. Поред обавезног плаћања пореза и доприноса, белгијска Пореска управа обавезује фриленсере да воде евиденцију о својим пословним активностима, односно о оствареним приходима и расходима, као и евиденцију о одрађеним радним сатима.⁸³ Иако им се не намеће обавеза отварања посебног банковног рачуна, фриленсерима би било боље да то учине ради лакшег евидентирања претходно наведених ставки, а и како би избегли мешање приватних и пословних финансија. За сваку обављену пословну активност фриленсер је у обавези да изда фактуру свом клијенту. Не намеће им се обавеза закључивања уговора, али је то свакако препорука због правне сигурности обеју страна. Што се тиче пореског третмана, фриленсери су у обавези да подносу годишњу пореску пријаву у којој обрачунавају остварене приходе не само у Белгији, већ и у иностранству. Опорезива основица се добија када се од разлике остварених прихода и професионалних расхода одбију доприноси за социјално осигурање. Фриленсери нерезиденти који живе и раде у Белгији мање од шест месеци (183 дана) плаћају порез на доходак грађана само на приход остварен пословањем из Белгије.

Погодност белгијског опорезивања је неопорезиви лични доходак грађана који за 2022.годину износи 9.050 €. Сам неопорезиви доходак може бити увећан у зависности да

---

⁸² Лицима која долазе изван ЕУ и ЕФТА-е (European Free Trade Association), зависно из које државе, може бити потребна виза за улазак у Белгију, као и белгијска боравишна дозвола.

⁸³ При вођењу радне евиденције важно је направити разлику од волонтирања и фриленсинг пословања. Разлог томе је што у Белгији, НВО за превођење, двојезично тумачење и сл. закључују уговоре о волонтирању са фриленсерима ради пружања услуга. Познато је да је накнада из уговора о волонтирању несразмерна природи рада који се обавља, при чему у Фландрији (северна регија у Белгији) дневна накнада износи 34,71 € (максимално) у 2019. год., док је годишњи лимит у Белгији 1.388,40 € по особи, односно око 40 дана у години. Свако ко прелази ову границу мора пријавити ову врсту прихода пореској управи (Vermeiren, 2019: 193-194).

ли, и колико деце порески обвезник има.⁸⁴ Стопа пореза на доходак у Белгији је прогресивно постављена између 25% и 50%, и њена варијабилност зависи од висине оствареног прихода.⁸⁵ За разлику од пореза који плаћају на годишњем нивоу, обавеза плаћања пореза је уређена по кварталима. Првенствено је на фриленсеру обавеза да се по добијању матичног, односно пореског броја, региструје по свом слободном избору код неког о фондова социјалног осигурања који послују у Белгији. Међутим, уколико фриленсер то сам не учини након регистровања, онда ће бити аутоматски уписан у Национални помоћни фонд за samozапослене.⁸⁶ Плаћање доприноса омогућава фриленсерима да остваре у Белгији право на пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање, осигурање за породиље и право на дечији додатак, али не и осигурање за случај незапослености. Висина стопе по којој ће фриленсер да плаћа доприносе зависи од година старости, колико дуго је лице фриленсер и од оствареног прихода у последње три године. Према томе, у прве три године фриленсинг пословања лице плаћа фиксне минималне доприносе, а након тога се прилагођавају сваком фриленсеру зависно од претходног приходовања. Стопа доприноса на годишњем нивоу коју плаћа фриленсер је око 22%, али је она променљива у зависности од претходно наведених критеријума.

Белгијско законодавство предвиђа могућност да фриленсинг буде споредна активност, односно да лице које је у радном односу додатно приходује од фриленсинга, без обзира да ли су делатности идентичне. Иако представља споредну делатност, запослено лице је у обавези да прође поступак регистрације, као и они фриленсери којима то представља једино занимање. Услов за регистровање фриленсинга као споредне делатности је да запослени остварује половину пуног радног времена из уговора о раду (приближно 19 часова на недељном нивоу).

Пре десет година је белгијско законодавство увело тест којим се утврђује да ли је пословна активност заснована на уговору о раду или на независном уговору о пружању

---

⁸⁴ Уколико порески обвезник има једно дете неопорезиви износ се увећава за 1.650 €, за двоје деце 4.240 €, за троје 9.500 €, и за четворо деце 15.360 €.

⁸⁵ До оставрених 13.870 € прихода пореска стопа је 25%, на остварени приход од 13.870 до 24.480 € пореска стопа је 40%, на остварени приход од 24.480 до 42.370 € пореска стопа је 45% и на остварени приход изнад 42.370 € пореска стопа је 50%.

⁸⁶ Види: *Национални фонд за социјално осигурање Белгије* – https://www.national-fund.be/en?_ga=2.212815250.768056002.1556548046-320743716.1556548046 (приступљено 15.8.2022).

услуга, што самим тим са данашњег становишта разлучује фриленсере од оних који су у радном односу. Уколико се у тесту испуни више од половине, од девет нормираних критеријума, претпоставља се да је ангажовано лице радник из уговора о раду. Критеријуми су следећи: 1) не представља се другим особама као уговарач или уколико ради по правилу или уобичајено само за једног сауговарача; 2) није изложено финансијском или економском ризику; 3) нема одговорност и надлежност за доношење одлука које се тичу финансијских ресурса друштва; 4) нема надлежност за доношење одлука које се тичу куповине коју обавља друштво; 5) нема надлежност за доношење одлука које се тичу политике цена друштва; 6) није обавезно да оствари одређени резултат у односу на уговорени рад; 7) гарантована му је зарада или фиксна накнада, без обзира на резултате друштва или његов радни учинак; 8) уколико није послодавац лично и слободно одабраним запосленима, односно уколико нема могућност слободног радног ангажовања лица или ако није могуће да буде замењен по основу радног учинка; 9) ради у просторијама које нису у његовом власништву или које не изнајмљује или уколико ради уз помоћ материјала набављеног, финансираног или осигураног од стране сауговарача (Vermeulen, Greet, et al., 2017: 43).

У минулих десет година белгијско законодавство је препознало значај фриленсера за функционисање њихове привреде, и самим тим су им нормирана основна права и обавезе. Њихов положај је прилично изједначен са запосленима који су у радном односу, али су и даље евидентне разлике међу њима. Тим поводом је неопходно да се и убудуће спроводи овај тест како би се указало на бројчану разлику и на непрестани пораст броја фриленсера са циљем да се првенствено дефинише њихов статус, а крајње и изједначи са запосленима у белгијском законодавству.

1.2. Фриленсер као микро-предузетник у француском законодавству

У Француској фриленсери заједно са предузетницима и једноперсоналним друштвима капитала чине око 15% радноангажованог становништва.⁸⁷ У последњих двадесет година се развој француског предузетништва заснива на тржишној присутности наведених категорија. Међутим, од наведених једино фриленсерима није дефинисан статус

---

⁸⁷ Статистика Eurostat-a <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190430-1> (приступљено 16.08.2022).

у француском законодавству.⁸⁸ Без обзира на то, закони ове државе предвиђају више законитих форми у којима фриленсери могу да послују.⁸⁹

За фриленсера је на самом почетку пословања најједноставније, али и најповољније да одабере форму „микро-предузетника“. За регистравање ове форме је потребно да фриленсер креира налог при француском Центру за пословне формалности (орг. *Centre de Formalités des Entreprises*) чије деловање зависи од *URSSAF-a*.⁹⁰ Предност овог облика се огледа у могућству да се обвезник ослободи једног дела пореза на добит, али том приликом ће подносити пореске пријаве сваког или на свака три месеца. Модел опорезивања микро-предузетника варира у зависности од пословне активности. Да би се одржао статус микро-предузетника при обављању комерцијалне делатности дозвољено је да се на годишњем нивоу приходује до 176.200 €, при чему је неопорезиво 71%, односно пореску основицу чини 29% годишњег прихода. Уколико је делатност микро-предузетника услужног карактера, онда он на годишњем нивоу може да оствари до 72.600 €, при чему је сада неопорезиво 50%, односно толико износи и пореска основица. Трећа категорија микро-предузетника обавља професионалну делатност (адвокат, рачуновођа, архитекта...) који на годишњем нивоу могу да приходују, такође, до 72.600 €. Међутим, њихов неопорезиви износ је свега 34%, односно пореска основица чини 66% годишњег прихода.⁹¹

Оваква категоризација микро-предузетника пружа могућност фриленсерима да се сврстају у категорију сходно професионалној делатности коју намеравају да понуде тржишту, и да самим тим увиде колико ће износити пореске олакшице за њихово

---

⁸⁸ У Француској је 2005. год. било регистрованих 271.200 предузетника и привредник друштава, а 2013. је тај број достигао 538.182. На овај евидентан раст броја актера на француском тржишту је утицао и број фриленсера који су регистровали своје пословање (Besten, Nakara, 2016: 69).

⁸⁹ Фриленсери у Француској могу да одаберу једну од следећих опција законитог пословања: 1) микро-предузетник (*micro-entrepreneur*); 2) индивидуално друштво (*entreprise individuelle*) на које се не односе прописи Закона о привреди Француске (*Droit des sociétés*); 3) једноперсонално поједностављено акционарско друштво (*SASU-société par actions simplifiée unipersonnelle*) или једноперсонално друштво с ограниченом одговорношћу (*EURL-L'entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée*) и 4) комбиновање фриленсинга и радног односа. Извор: *Quel statut pour le freelance ou l'indépendant?* – <https://www.legalplace.fr/guides/statut-freelance/> (приступљено 16.8.2022).

⁹⁰ *URSSAF (Unions de Recouvrement des Cotisations de Sécurité Sociale et d'Allocations Familiales* – Синдикати за прикупљање доприноса за социјално осигурање и породична давања) је мрежа приватних организација, основана 1960. чији је главни задатак да прикупљају доприносе за социјално осигурање запослених и послодаваца који финансирају општи рачун француског система социјалног осигурања, укључујући државно здравствено осигурање.

⁹¹ Извор: Водич за пословање микро-предузетника у Француској – порез на доходак за 2021. годину <https://www.french-property.com/guides/france/business/micro-entrepreneur/income-tax> (приступљено 17.8.2022).

пословање.⁹² На утврђеној пореској основици фриленсера, зависно годишњем приходовању и категорији микро-предузетника, примениће се одговарајућа пореска стопа.⁹³ Заједно са плаћањем пореза, фриленсер измирује и своју обавезу у погледу социјалних давања. До 2018. године самозапослена лица, међу којима су и фриленсери, била су изван система здравственог осигурања Француске и самостално су регулисала своје доприносе. Међутим, те године је дошло до промене, при чему су сви самозапослени постали уписници јединствене националне службе здравственог осигурања. Таква одлука је лишила и фриленсере самосталног регулисања плаћања доприноса социјалног осигурања и подвела их под надлежност овог државног тела. Доприноси за социјално осигурање гарантују фриленсеру пензијско и инвалидско осигурање, здравствено, право на породични додатак. Дажбине на име социјалног осигурања обрачунавају се на основу годишњег прихода и стопе која је различита, као и код пореза – у зависности од делатности којом се бави микро предузетник. Према томе, уколико је продаја робе делатност микро-предузетника, стопа доприноса износи 12,8%, за пружање услуга је 22%, а за пружање професионалних услуга стопа је 22,2%.⁹⁴ Фриленсер ће пословати као микро-предузетник и плаћати порезе и доприносе сагласно наведеним стопама докле год његово приходовање не пређе лимит од 176.200 € за продају робе, односно 72.600 € за пружање услуга, које су предвиђене за ову правну форму.

Уколико би пословање фриленсера превазишло форму микро-предузетника, онда би за његово даље деловање била најприхватљивија форма једноперсоналних друштва капилала. Ту се сврстава друштво ограничене одговорности (*la société à responsabilité limitée*) и поједностављено акционарско друштво (*une société par actions simplifiée*).⁹⁵

---

⁹² Примера ради, уколико фриленсер, категорисан као микро-предузетник који пружа услужну делатност, оствари годишњи приход у износу од 70.000 €, неопорезовани износ биће 50% (35.000 €) и пореска основица, такође, 35.000 €.

⁹³ Порез на доходак у 2021. години опорезив је у 2022. по следећим стопама: до приходованих 10.225 € пореска стопа је 0%, од 10.226 € до 26.070 € пореска стопа је 11%, од 26.071 € до 74.545 € пореска стопа је 30%, од 74.546 € до 160.366 € пореска стопа је 41%, и на остварени приход преко 160.367 € пореска стопа је 45%.

⁹⁴ Недостатак и француског законодавства је одсуство осигурања за случај незапослености.

⁹⁵ Закон о трговини Републике Француске, члан Л227-1 (Code de commerce République Française, Modifié par LOI n°2019-744 du 19 juillet 2019 - Chapitre VII : Des sociétés par actions simplifiées, articles L227-1) и члан Л223-1 (Modifié par LOI n°2008-776 du 4 août 2008 - Chapitre III : Des sociétés à responsabilité limitée, articles L223-1).

Ова друштва могу да оснују једно или више лица, али је за фриленсере боља опција да се у поступку оснивања друштва нађу као једино лице, а касније као једини члан, односно акционар. Регистравање правне форме ових друштава изискује далеко веће трошкове него што је то случај код микро-предузетника, зато је фриленсинг пословање у овом облику резервисано за оне који остварују високе приходе. Самим тим, фриленсери који послују у овом формату су позитивно дискриминисани из масе других фриленсера и уживају већи кредибилитет на тржишту.

Наиме, када се француски фриленсери одреде да напусте форму микро-предузетника радије се одреде да приступе пословно радним задругама (*les coopératives d'activités et d'emploi – CAE*),⁹⁶ него да оснују једноперсонално друштво капитала. Задруга придруженим фриленсерима гарантује статус „запосленог предузетника“ на одређено или неодређено време, пружа административне услуге (регулише порезе, доприносе и исплаћује зараду), успоставља сарадњу између различитих предузетника организовањем радионица, пружа подршку и промовише њихов рад и др. Поводом чланства у задрузи, фриленсеру се намеће обавеза да одређени проценат своје плате издвоји на име услуга које му се пружају, као и за рад задруге сагласно одлуци коју доноси скупштина. Уколико буде периода када је фриленсер на одмору или нема посла, за тај период није у обавези да плаћа накнаду. У року од три године од закључења уговора између фриленсера са статусом запосленог предузетника и задруге, скупштина задруге одлучује да ли ће он стећи статус партнера задруге и убудуће као члан скупштине учествовати у управљању и раду саме задруге. Уколико у наведеном року скупштина не донесе такву одлуку, онда долази до раскида уговора између фриленсера и задруге.

Из претходно наведеног се види да француско законодавство предвиђа више правних форми у којима фриленсери могу да региструју своје пословање, као и могућност задружног деловања. Такав законодавни оквир сврстава Француску у ред европских држава које су препознале значај и уредиле правила по којима ће фриленсери да послују. Међутим, као главни недостатак се и у француском законодавству наводи недефинисање статуса фриленсера. Према томе, на законодавцу је да у наредном периоду реши и ово питање и тиме допринесе свеобухватном нормирању положаја фриленсера у Француској.

---

⁹⁶ Ове задруге су најчешће представљене као корпоративно и партиципативно друштво (*Société coopérative et participative-SCOP*), чији су већински партнери запослени у друштву.

1.3. Статусноправно сагледавање фриленсера у немачком законодавству

У већини европских држава заступљено је повећање броја фриленсера током последње деценије, али то није случај и у Немачкој. Од 2009. до 2020. год. у Немачкој је готово непроменљив број фриленсера (Boston Consulting Group, Malt, 2021: 8).⁹⁷ Оно што, такође, издваја Немачку од других европских држава, а тиче се фриленсера, јесте и регулисање њиховог статуса (*freiberufler*). Немачки законодавац је у Закону о порезу на доходак (*Einkommensteuergesetz*) дефинисао ко све остварује приход од самосталног рада (*einkünfte aus freiberuflicher Tätigkeit*), односно које делатности могу самостално да се обављају, а што се уједно односи и на категорију фриленсера.⁹⁸ Услов за самостални рад је да лице није у радном односу, као и да при свом слободном раду нема запослене. Као главне карактеристике лица која у сагласности са поменутиим законом приходују од самосталног рада, могу се навести висок академски степен и посебне квалификације у зависности од одабране делатности. Приметно је да одређене професије обавезују лица која слободним радом приходују од исте да се региструју при одговарајућој стручној комори.⁹⁹ Према томе, из категорије „слободних професија“ могу се издвојити професије које подлежу регистравању при одговарајућим стручним коморама и оне које то не захтевају. Дакле, категорички гледано, фриленсери у Немачкој самостално обављају делатност научне, уметничке, књижевне, наставне или образовне природе.

У Немачкој је пословање регулисано Трговачким закоником (*Handelsgesetzbuch-HGB*), при чему се као пословни субјекти наводе трговци (*kaufmann*) и привредна друштва (*Handelsgesellschaft*). Лица која послују као самостални предузетници најчешће имају статус трговца, али то не искључује могућност регистравања пословања у некој другој форми. Као главна карактеристика самосталног предузетника наводи се да је то физичко лице које је регистровало своје пословање сагласно Трговачком законуку и да није

---

⁹⁷ За разлику од Немачке, у периоду од 2009. до 2020. год., у Шпанији је заступљен раст броја фриленсера за 40%, а у Француској за чак 92%.

⁹⁸ У члану 18. *Einkommensteuergesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 8. Oktober 2009 (BGBl. I S. 3366, 3862)*, das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 19. Juni 2022 (BGBl. I S. 911) geändert worden ist, под самосталним радом се подразумева самосталан научни, уметнички, књижевни, наставни или образовни рад, самостални рад лекара, стоматолога, ветеринара, адвоката, нотара, патентних заступника, геометра, инжењера, архитекта, комерцијалних хемичара, ревизора, пореских консултаната, људи у саветодавној функцији и пословни економисти, заклетни ревизори, порески агенти, натуропате, физиотерапеути, новинари, фоторепортери, тумачи, преводиоци и сличне професије.

⁹⁹ Лекари, архитекте, адвокати, нотари, порески консултанти и инжењери консултанти подлежу регистрацији при стручном телу њиховог пословања.

фриленсер (Knapková and Krešáková, 2018: 37). Иако има доста сличности које доводе до поистовећивања фриленсера и самосталних предузетника, осим терминолошке, евидентне су и бројне друге разлике. Првенствено, фриленсери не послују сагласно Трговачком законнику и не уписује се у регистар привредних друштава Немачке.¹⁰⁰ Да би фриленсер регистровао своје пословање у Немачкој неопходно је да се обрати локалној Пореској управи и попуни одговарајући упитник при чему наводи и делатност којом ће да се бави.¹⁰¹ Пореска управа благовремено ће одговорити фриленсеру и уколико су испуњени сви, законом предвиђени, услови, доделиће му јединствени порески број, након чега он може да отпочне своје пословање. Такође, важно је напоменути да фриленсери послују под својим именом, за разлику од самосталних предузетника који имају право (али не и обавезу) да региструју своје пословно име у привредном регистру.

Порески управа у Немачкој опорезује фриленсере резиденте и нерезиденте, при чему резиденти плаћају порез на доходак остварен у Немачкој и широм света, док се нерезидентима опорезује само приход остварен у Немачкој. Пореске стопе на опорезиви приход фриленсера су постављене варијабилно у односу на остварени приход и крећу се од 12% до 45%.¹⁰² Према пореском опсегу за 2022. годину, фриленсери су ослобођени плаћања пореза на доходак уколико на годишњем нивоу приходују до 9.984 €. Поводом плаћања доприноса за социјално осигурање у Немачкој се пружа могућност да фриленсери одаберу – да ли ће се осигурати путем државног или приватног система осигурања. На фриленсерима је да обавезно плаћају здравствено осигурање, које при државном систему износи 14,6% оствареног прихода, а односи се и на чланове породице осигураника. Међутим, код приватног осигурања висина прихода не утиче на таксу осигурања, већ зависи од листе потреба које желе да се покрију осигурањем и оне се односе само на

---

¹⁰⁰ Handelsgesetzbuch in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 4100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 15. Juli 2022 (BGBl. I S. 1146) geändert worden ist.

¹⁰¹ У упитнику, између осталог, фриленсер наводи и делатност сагласно чл. 18. Закона о порезу на доходак Немачке. Види: упитник доступан на сајту Пореске управе Минхен (*Finanzamt München*) https://www.finanzamt.bayern.de/Informationen/Formulare/Weitere_Themen_A_bis_Z/Existenzgruender/default.php?f=Muenchen&c=n&d=x&t=x#frage.

¹⁰² Влада Немачке сваке године ревидира опсег пореза на доходак према постављеним пореским стопама. За 2022. годину предвиђено је: 1) неопорезиви приход је 9.984 €, односно до наведеног износа је пореска стопа 0%; 2) на остварени приход од 9.985 € до 58.596 € пореска стопа се креће од 14% до 42%; 3) на остварени приход од 58.597 € до 277.825 € пореска стопа је 42% и 4) на остварени приход изнад 277.826 € пореска стопа је 45%. Види: Опсег пореза на доходак за 2022. годину у Немачкој <https://www.expatica.com/de/finance/taxes/tax-and-freelancers-in-germany-100950/#system>.

осигураника, а не и на чланове његове породице.¹⁰³ Због мањих издатака, приметно је да се фриленсери чешће одреде за систем приватног осигурања. За разлику од здравственог, пензијско и осигурање за случај незапослености није обавезно, те се препушта самим фриленсерима да донесу одлуку у погледу плаћања ових доприноса.

Осим у претходно поменутој једноставној форми, при Пореској управи фриленсер своје пословање може да региструје и у другим законом предвиђеним формама немачког законодавства. Првенствено се ту наводи форма самосталног трговца који води посао као физичко лице (*Einzelunternehmen*).¹⁰⁴ Фриленсер у овом облику пословања одговара свом својом имовином за настале обавезе. Такође, он може на сопствени захтев овај облик пословања да упише у Трговачки регистар (*Handelsregister*). Затим, фриленсери своје пословање могу да региструју у форми партнерског друштва (*Partnergessellschaft*). Са становишта закона, регистрација и пословање овог облика друштва се уређује, између осталог, и посебним законом у зависности од делатности друштва. Овакав облик друштва настаје на основу Уговора о партнерству (*Partnerschaftsvertrag*) и подлеже регистрацији при Регистру партнерства (*Partnerschaftsregister*). У овој форми пословања, сви партнери су солидарно одговорни за своје партнерске обавезе, али у случају посебних уговора, само они партнери који су одговорни за обавезе које произлазе из датог уговора (Кнарková and Креšáková, 2018: 38). Међутим, оснивање и пословање отвореног привредног друштва (*Offene Handelsgesellschaft*) уређено је Грађанским закоником који не предвиђа могућност да ову форму друштва оснују фриленсери (*Freiberufler*) или мали предузетници (*Kleingewerbetreibende*).¹⁰⁵ Ово друштво је привредни субјект у коме најмање два члана (*Gesellschafter*) послују под заједничким пословним именом. То могу бити привредници или трговци (*Kaufleute*). Друштво за своје обавезе одговара свом својом имовином, а притом закон не намеће износ минималног основног капитала. Обавеза и овог друштва је да се упише у Трговачки регистар (*Handelsregister*).

---

¹⁰³ За здравствено осигурање у приватном систему Немачке фриленсер мора да издвоји између 60 € и 400 €, у зависности од листе потреба осигураника.

¹⁰⁴ Einzelunternehmen може бити физичко лице као појединачни трговац, пољопривредник или фриленсер.

¹⁰⁵ Чл. 705. – 740 Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 15. Juli 2022 (BGBl. I S. 1146) geändert worden ist.

Сублимирајући све претходно наведено може се закључити да је немачки законодавац на адекватан начин уредио положај фриленсера. Међутим, иако се као главна предност наводи дефинисање њиховог статуса, односно професија којима они могу да се баве, управо ту се проналази и главни недостатак. Уколико се сагласно члану 18. Закона о порезу на доходак селектују оне слободне професије које подлежу додатној регистрацији при одговарајућим стручним коморама, може се увидети да су за фриленсере, који привремено и повремено пружају услуге, резервисане само делатности научне, уметничке, књижевне, наставне или образовне природе. Према томе, евидентно је да се међу наведеним професијама не налазе и оне којима се фриленсери данас највише баве, а тичу се ИТ пословања. Овај недостатак не спречава оне који пружају неку од ИТ услуга да се региструју у Немачкој као фриленсери (с обзиром да се након побројаних слободних професија у чл. 18. Закона о порезу на доходак Немачке наводе и „сличне професије“) при чему Пореска управа тумачећи ову норму дискреционо одлучује да ли ће се пријављена делатност сматрати слободном или не. Алтернатива онима који своју ИТ делатност не региструју као фриленсери јесте да своје пословање у Немачкој региструју у форми самосталног трговца сагласно Трговачком закону. Дакле, недостатак у немачком законодавству је присутан при регулисању статуса фриленсера, те се очекује да при наредном нормирању ове области бројне ИТ услуге буду уврштене у ред именованих слободних професија.

1.4. Различито класификовање фриленсера у праву Велике Британије

У ред европских држава које не дефинишу статус фриленсера спада и Велика Британија. Поред тога, она нема ни званичну евиденцију броја фриленсера, те се самим тим они сматрају присутним, али скривеним унутар званичне статистике samozапослених лица (Kitching, 2015: 25). Према процени Међународне организације рада у Великој Британији 15,6% радно ангажованих је samozапослено, односно ту се сврставају предузетници, друштва која су у властништву јединозапосленог и фриленсери.¹⁰⁶ Осим одсуства дефинисања фриленсера у британском законодавству, ни Пореско, платна и

---

¹⁰⁶ Статистичка процена МОР од јануара 2021. године објављена је на сајту Светске банке <https://data.worldbank.org/indicator/SL.EMP.SELF.ZS?locations=GB>.

царинска управа Велике Британије (*UK's tax, payment, and customs authority*) не предвиђа њихов засебан порески третман.

С обзиром на статус недефинисаности и непостојања јединственог пореског третмана, за фриленсера је најприхватљивија опција да у Великој Британији своје пословање региструје у форми самосталног трговца. Осим ове форме, фриленсер може да послује и као члан пословног партнерства или да оснује друштво ограничене одговорности.

Форму самосталног трговца оснива физичко лице које самостално послује у Великој Британији. Фриленсер при регистравању ове форме може да послује под сопственим, а може да одабере и засебно пословно име. У погледу система одговорности самосталног трговца, овде је фриленсер за обавезе свог пословања одговоран и личном имовином. Фриленсер као самостални трговац има обавезу да води евиденцију свог пословања, да поднесе пореску пријаву за самопроцену на крају пословне године,¹⁰⁷ да плати порез на остварени приход и доприносе за национално осигурање Велике Британије. Систем опорезивог прихода се односи на резиденте и на нерезиденте, при чему се резидентима опорезују приходи остварени у Великој Британији и широм света, док се нерезидентима опорезује само приход остварен у Великој Британији. Пореске стопе су и у Великој Британији постављене варијабилно, у зависности од оствареног прихода на годишњем нивоу, и крећу се од 20% до 45% у Енглекој, Велсу и Северној Ирској, док су у Шкотској у распону од 19% до 46%.¹⁰⁸ У погледу социјалних давања, фриленсери су, као и сви други samozапослени, у обавези да плаћају доприносе за национално осигурање

---

¹⁰⁷ Пореска година у Великој Британији траје до 5. априла (пр. пореска 2022/23. година траје од 6. априла 2022. до 5. априла 2023).

¹⁰⁸ Пореске стопе за 2022/23. год. у Енглеској, Велсу и Северној Ирској износе: до остварених 12.570£ (14.550 €) пореска стопа је 0%, на остварени приход између 12.571£ и 50.270£ (14.551€ - 58.200€) пореска стопа је 20%, на остварени приход између 50.271£ и 150.000£ (58.201€ - 173.670€) пореска стопа је 40% и на остварени приход изнад 150.001£ (173.671€) пореска стопа је 45%, док у Шкотској стопе пореза износе: до остварених 12.570£ (14.550 €) пореска стопа је 0%, на остварени приход између 12.571£ и 14.732£ (14.551€ - 17.057€) пореска стопа је 19%, на остварени приход између 14.733£ и 25.668£ (17.057€ - 29.718€) пореска стопа је 20%, на остварени приход између 25.669£ и 43.662£ (29.719€ - 50.552€) пореска стопа је 21%, на остварени приход између 43.663£ и 150.000£ (50.552€ - 173.670€) пореска стопа је 41%, и на остварени приход изнад 150.001£ (173.671€) пореска стопа је 46%. Види: *Self-employed and freelance tax in the UK* <https://www.expatica.com/uk/finance/taxes/self-employed-tax-uk-758269/>.

(*National Insurance contributions – NIC*).¹⁰⁹ Плаћање ових доприноса пружа фриленсеру стандардне бенефите социјалног осигурања као и државну пензију Велике Британије.

Као други могући облик пословања фриленсера наводи се пословно партнерство (*Business partnerships*). Партнерство оснивају два или више правних или физичких лица која су за обавезе настале из пословања друштва одговорна и личном имовином. Регистравање партнерства се спорводи од стране партнера при царинској и пореској управи (*HM Revenue and Customs – HMRC*), при чему је на партнерима и могућност да одаберу своје пословно име. Међутим, то се не намеће као обавеза друштва, с обзиром да се имена свих партнера, као и пословно име уколико га друштво има, наводе у службеним документима приликом њиховог пословања. Такође, при самој регистрацији потребно је да партнери одреде ко ће од њих бити одговоран за обрачунавање и слање пореске пријаве поводом оствареног прихода партнерства, као и за све partnере појединачно. За пословна партнерства је карактеристично да она не плаћају порез, већ уместо њих сваки партнер плаћа порез на свој део остварене добити партнерства путем личног обрасца за самопроцену. Притом, сваки партнер, попут самосталног трговца, има право на неопорезованих 12.570£ (14.550€), а све изнад овог износа подлеже пореским стопама, сагласно претходно наведеним код опорезивања самосталног трговца.¹¹⁰ Дакле, овај облик пословања пружа могућност већем броју фриленсера да здружено послује у оквиру заједничког партнерства, а да притом индивидуално иступа под својим именом приликом пружања услуга на тржишту.

Друштво ограничене одговорности (*limited companies*) је, према британском законодавству – поред самосталног трговца и пословног партнерства – правна форма у којој фриленсери могу да региструју своје пословање. Ово друштво може да оснује само једно физичко лице, при чему ће у том случају поред статуса јединог члана имати и улогу директора друштва. Фриленсер са навршених 16 година може да се нађе у улози оснивача ДОО, при чему не мора да има пребивалиште у Великој Британији, али је неопходно да

---

¹⁰⁹ У Великој Британији се доприноси за национално осигурање категоришу у више различитих класа. На samozапослена лица, где се сврставају и фриленсери, примењује се друга и четврта класа. Друга класа предвиђа да се за 2022/23. год. обавезно плаћа 3,15£ недељно уколико се приходује 6.725£ или више на годишњем нивоу. Четврта класа предвиђа да се за 2022/23. год. на остварени приход између 9.880£ и 50.270£ плаћају доприноси по стопи од 10,25%, а да се на приходовање изнад 50.270£ стопа повећава за 3,25%.

¹¹⁰ Види: фуснота 108.

седиште друштва буде под истом јурисдикцијом под којом је и основано у Великој Британији, односно у Енглеској, Велсу, Северној Ирској или Шкотској. ДОО има своје пословно име, одабрану делатност, статус правног лица и имовину која је одвојена од имовине чланова друштва, при чему чланови одговарају за обавезе друштва до висине унетог улога. Порески третман овог друштва се огледа у плаћању годишњег пореза на добит који према Закону о финансијама из 2021. год. предвиђа да ће за пословну 2023. год. износити 25%.¹¹¹ Након што се плати порез на добит друштва, преостали износ се може расподелити члановима, односно једином члану ако је у питању једноперсонално ДОО. Том приликом, члан друштва је дужан да поднесе пореску пријаву за самопроцену и плати порез сагласно претходно наведеним стопама за порез на доходак. Са становишта фриленсера, овај облик пословања је резервисан за оне са нешто већим приходовањем на годишњем нивоу, с обзиром да се остварени приход првенствено опорезује као порез на добит друштва, а потом и као порез на доходак приликом исплате дивиденде.

Постојање различитих правних форми у којима фриленсери могу да региструју своје пословање истовремено анулира недостатак у законодавству Велике Британије који се односи на недефинисаност њиховог статуса. Приликом одабира одговарајуће правне форме, истовремено се прави и селектовање фриленсера у погледу њиховог нивоа пословања и материјалног статуса. У вези с тим, статус самосталног трговца је резервисан за фриленсера који тек почиње да се бави фриленсингом. Одабир статуса партнера у склопу пословног партнерства говори о вишем нивоу пословања, док би статус члана ДОО представљао један вид професионалног пословања при чему фриленсери учествују у реализацији озбиљних пројеката високе вредности.

Не може да се изостави чињеница да је и на фриленсере негативно одразио *Brexit*, с обзиром да се њихово даље привремено и повремено пружање услуга повериоцима у државама чланицама ЕУ више не сматра пословањем унутар јединственог европског тржишта. Међутим, иако званичне државне статистике нема, верује се да је *Brexit* утицао на пораст броја фриленсера у Великој Британији, али се при том сагледавању не смеју изоставити и последице пандемије *covid-19*. Према томе, на Великој Британији је да препозна значај пословања фриленсера, утврди њихов број и дефинише статус или барем

---

¹¹¹ Закон о финансијама Велике Британије, поглавље 26, део 1, чл. 6. ст. 2. т. б), од 10.6.2021. (Finance Act 2021). Види: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/26/pdfs/ukpga_20210026_en.pdf.

професије којима они могу да се баве. У циљу побољшавања положаја фриленсера, али и њиховог разликовања од других облика пословања, на британском законодавацу је да предузме наведене мере, с обзиром да се са аспекта права ове острвске државе не може говорити о фриленсеру као засебном ентитету.

1.5. Фриленсер као самостални предузетник у италијанском законодавству

Светска економска криза 2008. године је између осталог утицала и на повећање броја samozапослених у Италији. Тих година је забележен највећи пораст, али и у годинама које су уследиле стопа раста није стагнирала. Европски просек samozапослених лица за 2019. годину је износио 15,7%, док је у Италији ова стопа износила 22,8% (Realini, Berranger, Boscarior, 2020: 110). У ову процентуалну заступљеност samozапослених сврставају се и фриленсери, али је њихов тачан број непознат и у Италији. Да италијански Грађански законик не препознаје статус фриленсера није нека новина у Европи, с обзиром да бројне европске државе не садрже овакву норму.¹¹² Међутим, фриленсери могу да послују сагласно италијанским прописима и да своје привремено и повремено пружање услуга региструју у законом предвиђеној форми. Пореска управа Италије предвиђа да фриленсери приликом свог пословања могу да имају три различита пореска третмана, и то: као samozапослени, самостални предузетник или као паушалац, а при одабиру ће утицати годишње приходовање које фриленсер оствари.¹¹³

Samozапослено лице је пословна форма у којој фриленсери региструју своје пословање у Италији. Приход остварен из овог облика пословања се за пореске сврхе не класификује као приход из радног односа, већ од самосталне делатности. Као први услов за пословање у овом облику наводи се да годишње приходовање не прелази износ од 5.000€. На фриленсеру је обавеза да поднесе годишњу пореску пријаву Управи за порез (*Agenzia delle Entrate*) и плати порез по одбитку (*ritenuta d'acconto*) по пореској стопи од 20%. Међутим, плаћање овог пореза иде на терет повериоца, а не фриленсера, из разлога

---

¹¹² Италијански грађански законик (CODICE CIVILE – Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 262 - Approvazione del testo del Codice civile - pubblicato nella edizione straordinaria della Gazzetta Ufficiale n. 79 del 4 aprile 1942. Testo coordinato ed aggiornato con le successive modifiche ed integrazioni) у петој књизи, наслов III о „слободним делатностима“ (чл. 2222-2238) и наслов V о „привредним друштвима“ (чл. 2247-2510), не спомиње фриленсере нити одређује којим делатностима они могу да се баве.

¹¹³ Осим фриленсера, своје пословање у наведеним формама региструју и сви они који самостално пружају своје услуге, попут адвоката, лекара, архитекте, рачуновође итд.

што фриленсер ових 20% урачунава у цену својих услуга. Као други услов за овај облик пословања наводи се да фриленсер не може да пружа услуге истом повериоцу дуже од 30 дана у току једне године. Према томе, првостављени услов у погледу годишњих прихода говори о томе да је ова форма резервисана за оне који су на почетку свог пословања, док је други услов оправдано постављен како би се направила разлика у односу на запослене, с обзиром да фриленсери пружају услуге привремено и повремено.

Одсуство регулисања статуса фриленсера у Грађанском закону не спречава их да своје пословање региструју у једној о предвиђених форми предузетника или друштва ограничене одговорности. Међутим, на њихов одабир утицаће одговарајући порески третман који предвиђа италијанска Пореска управа. Према томе, уколико је фриленсер превазишао почетни стадијум пословања и зарађује више од 5.000€ годишње, онда више неће моћи да ужива порески третман samozапосленог лица. Приходовање изнад наведеног износа обавезује фриленсера да региструје своје пословање у форми самосталног предузетника, при чему фриленсер наводи делатност којом ће се бавити и добија јединствени пореско идентификациони број (ПИБ). Пореска стопа на остварени приход појединца, односно самосталног предузетника је прогресивно постављена, тј. што је већи приход то је већа и стопа.¹¹⁴ На ове пореске стопе се додају и одређена локална пореска стопа која варира од 0,1% до 0,8% и регионална пореска стопа која се креће од 1,2% до 2,03%. Фриленсер као самостални предузетник има и обавезу да плати доприносе за социјално осигурање. Они обухватају пензијско, инвалидско и здравствено осигурање, накнаду за случај незапослености, као и породични додатак. Доприноси за социјално осигурање се обједињено плаћају по стопи од 26,23% остварених прихода. Ова стопа важи док годишњи приход не достигне износ од 105.014€. Приходовање фриленсера изнад овог износа не подлеже обрачунавању за плаћање доприноса, што значи да се на име социјалних давања највише може дати 27.545€.¹¹⁵ Изузетак од обавезе плаћања доприноса на име социјалног осигурања постоји када фриленсер приходује мање од 16.243€ у току

---

¹¹⁴ У Италији се варијабилност пореске стопе креће у следећем распону: до остварених 15.000€ пореска стопа је 23%, на остварени приход између 15.001€ и 28.000€ пореска стопа је 27%, на остварени приход између 28.001€ и 55.000€ пореска стопа је 38%, на остварени приход између 55.001€ и 75.000€ пореска стопа је 41% и на остварени приход изнад 75.001€ пореска стопа је 43% (Mauger, 2014: 7).

¹¹⁵ Износ од 27.545€ представља максимални износ који се плаћа на име доприноса, а који се добија када се на приходовани износ од 105.014€ примени стопа од 26,23%. Фриленсер би на име доприноса плаћао исти износ и уколико би приходовао 150.000€ или већи износ.

пословне године, а самим тим се и фриленсеру дата година не урачунава у пензијско осигурање.

Паушално опорезивање се наводи као трећи могући порески третман фриленсера. Услов за прелазак на овај модел опорезивања је да на годишњем нивоу фриленсер остварује приход до 65.000€. Остварени годишњи приход фриленсера до наведеног лимита се опорезује према пореској стопи од 15%. Међутим, у погледу плаћања доприноса за социјално осигурање прави се разлика између два облика обрачунавања. Први облик плаћања је представљен у фиксном износу и он не зависи од висине оствареног прихода. За 2022. год. предвиђено је да фиксни годишњи допринос износи 4.000€, а на фриленсеру је да дати износ квартално исплаћује. Други облик плаћања доприноса је прецунтуално исказан и он се плаћа уколико фриленсер приходује више од 16.243€ у току пословне године. Пореска стопа код овог облика износи 24%. Међутим, стопа доприноса се не обрачунава на цели годишњи приход, већ само на део који прелази минимални одбитни допринос (16.243€).¹¹⁶ Дакле, код фиксног облика социјалних давања висина прихода фриленсера је ирелевантна, јер је његова обавеза у погледу доприноса унапред одређена, док код другог облика не постоји фиксно одређена обавеза, већ се примењује стопа од 24% на остварени годишњи приход, при чему фриленсер неће плаћати доприносе на минимални одбитни допринос у износу од 16.243€.

Претходно наведени порески третмани, као и облици плаћања доприноса за социјално осигурање, сврставају Италију у ред европских држава са најповољнијим условима за рад фриленсера. Осим тога, ова држава је међу првима препознала ову категорију samozапослених лица тако што је 1995. год. регулисала „уговор о координисаној и сталној сарадњи“ који покрива „рад фриленсера координисан од стране послодавца“ (Vermeulen et al. 2017: 39). Такође, исте године је дошло до законских промена у погледу социјалног осигурања, а што је последично утицало на оснивање „Националног фонда за социјално осигурање“ (*Istituto nazionale della previdenza sociale*).¹¹⁷ При овом фонду обавезне доприносе за социјално осигурање плаћају samozапослена лица,

---

¹¹⁶ Примера ради, уколико фриленсер приходује на годишњем нивоу 25.000€, стопа доприноса од 24% обрачунаваће се на разлику између оствареног прихода и минималног одбитног доприноса, у конкретном случају на износ од 8.757€ (25.000€ - 16.243€).

¹¹⁷ Чл. 2. ст. 26. LEGGE 8 agosto 1995, n. 335 (GU n.190 del 16-08-1995 - Suppl. Ordinario n. 101).

фриленсери, као и сви они који обављају најамске послове. Овим чином је Италија још 1995. год. регулисала положај фриленсера на адекватан начин и њихов статус у одређеној мери приближила положају запослених лица. Према томе, осим одсуства статусног дефинисања, фриленсери у Италији имају законом уређене услове за своја пословања. Овом податку иде у прилог и чињеница да је Италија земља са високом стопом samozапослених лица међу којима фриленсери заузимају важно место.

1.6. Једноставно регулисано пословање фриленсера у Северној Македонији

Северна Македонија као земља Западног Балкана, која је у транзицији од стицања своје независности, сусрела се последњих година са потребом да регулише начин пословања фриленсера у својој земљи. Тим поводом, ова бивша југословенска република је на један једноставан начин уредила законске оквире фриленсинг пословања, без да је дефинисала њихов статус и правну форму у којој они могу да се појаве на домаћем и глобалном тржишту. Дакле, фриленсер у Северној Македонији не мора да се региструје у некој од форми привредног субјекта како би пословао легално, већ је потребно да електронским путем пошаље обрачунати годишњи приход Пореској управи на одобрење. Након добијеног одобрења фриленсер може да плати порез и тиме регулише обавезу која произлази из његовог фриленсинг пословања.

Предност пословања фриленсера у Северној Македонији се првенствено огледа у повољном пореском третману који они уживају, односно у пореској стопи од 10% на остварени годишњи приход.¹¹⁸ Међутим, ово није био случај и претходних година када је пореска стопа била постављена прогресивно, па је тако стопа од 15% важила за годишње приходовање изнад 17.550€, односно до наведеног износа се примењивала стопа од 10%. Пореска основица на којој се примењује наведена пореска стопа добија се одузимањем обавезних доприноса за социјално осигурање и стандардизованих и стварних трошкова фриленсинг пословања од прихода који фриленсер оствари у току пословне године. Стандардизовани трошкови постоје уколико фриленсер има извесна улагања у своје пословање, при чему они могу да износе 30% уложене инвестиције.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Чл. 24. ст. 2. Закона о порезу на лични доходак Северне Македоније (Закон за данокот на личен доход – Службен весник на РСМ“бр. 275 од 27.12.2019. година).

¹¹⁹ Чл. 28. Закона о порезу на лични доходак Северне Македоније.

Управа за приходе Северне Македоније за сваку пословну годину одреди опсег између минималне и максималне основице за плаћање доприноса на име социјалног осигурања, при чему минимална основица износи 50% просечне зараде, а максимална чак шеснаест просечних зарада.¹²⁰ За 2022. годину просечна зарада износи 43.509 денара (712€), што произлази да је минимална основица за плаћање доприноса 21.755 денара (356€), а максимална 696.144 денара (11.404€). При обрачунавању социјалних давања фриленсер је у обавези да плати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање по стопи од 18,8%, за здравствено осигурање по стопи од 7,5%, за додатно здравствено осигурање по стопи од 0,5% и за случај незапослености 1,2%, што све скупа износи 28%. Дакле, уколико би фриленсер приходовао годишње 6.000€ (месечно 500€), на име пореза и доприноса би платио 590€, под условом да плаћа доприносе по најнижој основици и да нема одбитке по основу инвенстиционих улагања.¹²¹

Северна Македонија је оваквим законским решењем, у погледу пореских стопа и доприноса, сврстала себе у ред европских држава са најповољнијим условима за пословање фриленсера.¹²² Иако до сада законодавство ове државе није служило за пример државама у окружењу, овако регулисани положај фриленсера може да послужи као узор другим државама које још увек нису регулисале ово питање у свом законодавству. Међутим, поред свих погодности које фриленсери имају у овој држави, на законодавном раду Северне Македоније је да њихов положај побољша у наредном периоду, првенствено дефинисањем њиховог статуса, а потом и предвиђањем одговарајуће форме у којој ће они да спроводе своје пословне активности.

---

¹²⁰ Чл. 15. ст. 1. и чл. 16. ст. 1. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање Северне Македоније (Закон за придонеси од задолжително социјално осигурување - „Службен Весник на Р.М.“ бр. 142/08 и Одлука на Уставен суд У.бр.233/2008-„Службен весник на Р.М.“ бр 62/2009, 64/09, 156/2009, 166/2010 53/2011, 185/2011,44/2012 и Одлука на Уставен суд У бр. 157/2011 од 14.11.2012 година -Сл. весник на РМ број 150/29.11.2012 година, 15/2013, 91/28.06.2013, 170/06.12.2013, 97/26.06.2014 година, 113/29.07.2014, 180/05.12.2014, 188/2014, 20/12.02.2015, 48/25.03.2015 година, 129/2015, 217/2015, 190/2016, 171/2017, 35/2018 и 247 од 31.12.2018 година).

¹²¹ У конкретном примеру, првенствено су од годишњег прихода (6.000€) одузети доприноси за социјално осигурање (100€, овај износ се добија када се на минималну основицу за плаћање доприноса, 356€, примени стопа од 28%(ПИО 18,8%, здравствено осигурање 7,5%, додатно здравствено осигурање 0,5% и за случај незапослености 1,2%)), а затим се на добијени износ од 5.900€ примењује стопа пореза од 10%.

¹²² Да Северна Македонија у законодавном смислу иде у корак са „четвртог индустријском револуцијом“ говори и чињеница да је Влада ове државе почетком год. најавила да ће од 01.01.2023. год. стопа пореза на зараде у ИТ сектору бити смањена са 10% на 0%. Поред ове, најављене су и бројне друге повластице које имају за циљ да подстицајно утичу на развој ИТ сектора у Северној Македонији.

2. Положај фриленсера у Сједињеним Америчким Државама

Једна од основних одлика Сједињених Америчких Држава (у наставку: САД) и њеног друштва је либерализација свих њених сегмената друштвеног живота. Ова одлика има своје рефлексије и на америчку привреду, односно пословање америчких компанија у погледу присуства високе стопе флексибилних облика пословања. О томе говори и истраживање из 2020. год. према коме у САД има приближно 59 милиона фриленсера, што чини 36% радноангажованих лица у овој земљи (Upwork and Intelligence, 2017: 5).¹²³ Из овога се види да у америчкој привреди фриленсери заузимају важно место, а одатле произлази да се стопа раста економије ове земље једним делом заснива и на њиховом пословању. Ако се узме у обзир да је америчка привреда била колевка развоја фриленсинг пословања, онда овако високе цифре и нису изненађујуће. Међутим, у овом истраживању се под категоријом фриленсера подразумевају не само они који привремено и повремено пружају услуге повериоцима, већ и сви самостални предузетници који у свом пословању немају запослена лица. Према томе, неопходно је да се направи сегрегација између оних који привремено и повремено послују на даљину (*online*), предузетника и оних који обављају наменске послове за послодавца, попут достављача хране, сезонских послова и сл.¹²⁴ Оваква категоризација и разлучивање предузетника, од оних који привремено и повремено послују као нерегистрована лица, неопходна је како би се имала у виду слика реалног фриленсинг пословања у САД.

2.1. Закон о слободним професијама

За разлику од многих европских држава које једва да препознају фриленсере у свом законодавству, САД, односно град Њујорк, може да се похвали Законом о слободним професијама (*The Freelance Isn't Free Law*) из 2017. год. којим се децидно уређује

---

¹²³ Од стране истих актера спроводи се истраживање о фриленсерима још од 2014. год., при чему је евидентан раст броја фриленсера при сваком наредном истраживању. Да је пандемија *covid-19* имала утицаја на пораст фриленсера у САД, говори податак да се број фриленсера 2019. год. у односу на 2018. год. повећао за 300.000, а 2020. год. у односу на 2019. год. за 2 милиона (бр. Фриленсера 2018. – 56.700.000; 2019. – 57.000.000, и 2020. год. 59.000.000) (Upwork and Intelligence, 2017: 15).

¹²⁴ Према истраживању *Upwork-a* из 2021. год., од укупног броја фриленсера, њих 47% своје привремене и повремене услуге пружају *online* (Ozimek, 2021), те самим тим 53% фриленсера, сагласно америчкој категоризацији, представљају предузетници и намски радници.

пословање фриленсера.¹²⁵ Разлози за доношење овог закона су бројни, али се као основни наводи одсуство правне заштите фриленсера приликом пословања и наплате својих потраживања од послодаваца.¹²⁶ Самим тим, овај Закон настоји да обезбеди основну заштиту фриленсерима, са циљем да смањи време које они троше на наплату својих потраживања и уједно омогући да посвећеније развијају своје пословање и промоцију својих услуга (Baranowski, 2018: 442). Тим поводом, у Закону се дефинише статус страна у фриленсинг односу, његова садржина, затим се предвиђа када је обавезно закључивање уговора, а потом се нормирају услов, рок и заштита при плаћању фриленсера, као и правна помоћ и одштета у случају повреде уговорних обавеза.

2.1.1. Дефинисање уговорних страна у фриленсинг односу

При дефинисању страна у фриленсинг односу, Закон под фриленсером подразумева свако физичко лице или било коју организацију која се састоји од највише једног физичког лица (без обзира да ли је регистровано или користи трговачко име) које је ангажовано или задржано као независни уговарач од стране ангажоване стране за пружање услуга у замену за накнаду. При дефинисању се наводи и да се не сматрају фриленсером адвокати, лекари, али и да овим Законом неће бити заштићени они фриленсери које ангажује било која савезна, државна, локална или страна власт.¹²⁷ На овај начин се дефинише и послодавац у фриленсинг односу, при чему се искључује могућност да то буде државни орган. Изменама Закона из јула 2017. год. придодато је да фриленсери уживају заштиту овог Закона без обзира на њихов имиграциони статус.¹²⁸ Из овако постављене дефиниције следи да се Закон примењује на све фриленсере који послују у Њујорку. Чињеница је да многи фриленсери послују са послодавцима изван Њујорка и у том случају се доводи у питање примена овог закона на њихово пословање. Међутим, уколико се у уговору као месно надлежни суд наведи суд у Њујорку, онда је пребивалиште/седиште послодавца ирелевантно у погледу примене овог закона на њихов пословни однос.

---

¹²⁵ The Freelance Isn't Free Law (Int. No. 1017-C, A Local Law to amend the administrative code of the city of New York, in relation to protections for freelance workers), на снази од 15.5.2017. год.

¹²⁶ У Њујорку је чак 71% фриленсера имало проблема приликом наплате својих потраживања од стране послодаваца. Види: Gillian Stoddard Letherberry & Zanib Ahmad, Freelance Isn't Free Act: Free Webinar for Freelance Workers, N.Y.C. DEP'T OF CONSUMER AFF. 10 (June 15, 2017), <https://www1.nyc.gov/assets/dca/downloads/pdf/workers/WebinarTraining-FreelanceWorkers.pdf>.

¹²⁷ Чл. 20-927 Закона о слободним професијама града Њујорка.

¹²⁸ Чл. 7-502 *ibid.*

2.1.2. Уговорно сагледавање фриленсинг односа¹²⁹

Фриленсинг пословање подлеже обавезном закључивању писаног уговора између фриленсера и послодавца када вредност њиховог уговорног односа износи 800\$ или више, било појединачно или пак обједињена свих уговора о услугама између истих страна у периоду од 120 дана.¹³⁰ Закон прописује нужну садржину уговора, али и оставља могућност постављања додатних услова како би се осигурало да фриленсер и послодавац разумеју своје уговорене обавезе.¹³¹ Да би уговор био закључен сагласно Закону о слободним професијама, довољно ће бити да су неопходни елементи садржина текстуалне поруке, мејла, писма, огласа и сл. Овако предвиђена могућност закључења уговора иде у прилог фриленсерима, с обзиром да се њихово пословање највише заснива на *online* пружању услуга.

Закон у погледу права на благовремену исплату предвиђа да послодавац мора да плати фриленсеру у целости уговорени износ – било на датум или пре датума доспећа – или, ако није одређен рок доспећа, најкасније тридесет дана након што фриленсер заврши посао (Baranowski, 2018: 447). Такође, Законом је предвиђена заштита фриленсера од одмазде послодавца, односно од застрашивања, узнемиравања, претњи или ускраћивања неког од Законом гарантованих права.¹³² Дакле, од послодавца се тражи да се према фриленсеру опходи сагласно начелу савесности и поштења и добрих пословних обичаја.

2.1.3. Правна заштита фриленсера

Уколико је фриленсеру осујећено неко право од стране послодавца, на располагању му је да покрене административни или судски поступак како би заштитио своје право.¹³³ Административни поступак огледа се у подношењу приговора директору канцеларије за политику рада и стандарде (*Office of Labor Policy and Standards - OLPS*) у року од две

---

¹²⁹ Модел уговора за фриленсере према Закону о слободним професијама <https://www1.nyc.gov/assets/dca/downloads/pdf/workers/Model-Contract-Freelance.pdf>.

¹³⁰ Чл. 20-928 *ibid.*

¹³¹ Закон као обавезну садржину уговора наводи: 1. име и поштанску адресу послодавца и фриленсера; 2. попис свих услуга које ће пружати фриленсер, вредност услуга које ће бити пружене у складу са уговором и стопу и начин накнаде; и 3. датум на који послодавац мора да плати уговорену надокнаду или механизам којим ће се тај датум одредити. Чл. 20-927 Закона о слободним професијама града Њујорка.

¹³² Чл. 20-930 Закона о слободним професијама града Њујорка.

¹³³ Чл. 20-931 *ibid.*

године од наводне повреде права.¹³⁴ Потом, директор у року од двадесет дана шаље обавештење о приговору и копију истог са поуком да нереаговање на поднет приговор представља обориву претпоставку да је послодавац починио прекршај наведен у приговору. Према томе, на послодавцу је да у року од двадесет дана достави писани одговор директору којим: или – шаље изјаву да је фриленсер у целости исплаћен и пружа доказ о уплати, или – писану изјаву да фриленсер није у потпуности иплаћен и наводи разлог за неисплату.¹³⁵ Неодговарањем или одбијањем навода од стране послодавца, директор ће обавестити фриленсера о његовом праву да поднесе грађанску тужбу надлежном суду. Уколико послодавац не одговори на приговор постоји претпоставка да је он извршио наводну повреду, те ће самим тим (када фриленсер поднесе тужбу) судија претпоставити да је почињен прекршај наведен у приговору фриленсера, а на послодавцу је терет да докаже супротно. Међутим, оштећени фриленсер има могућност да прескочи административни и одмах покрене судски поступак подизањем тужбе против послодавца због кршења Закона. Такође, Законом је одређено да фриленсер може да поднесе тужбу у року од две, односно шест година. Уколико је фриленсеру повређено право сагласно чл. 20-928 у погледу одсуства писаног уговора, имаће право да поднесе тужбу у року од две године од наступеле повреде, док ће тужбу за неплаћање, недовољно плаћање и одмазду, сагласно чл. 20-929 и 20-930, поднети у року од шест година од наводне повреде.¹³⁶

2.1.4. Одштета фриленсера у случају повреде законом гарантованих права

Фриленсер покрене судски поступак како би на адекватан начин заштитио себе и наплатио потраживања која има према послодавцу. У том смислу, Закон садржи низ одредби које се односе на одштету фриленсера. Првенствено се наводи да фриленсер, који подиже тужбу са наводима да је послодавац одбио да закључе уговор, може наплатити законску штету од 250\$ од самог послодавца. Међутим, уколико фриленсер у тужби наведе да са послодавцем није имао писмени уговор, а додатно истакне и повреду још једног законом гарантованог права, попут неплаћања или одмазде, онда може добити

---

¹³⁴ Види: Образац приговора који фриленсери подносе (Office of Labor Policy and Standards - OLPS) <https://www1.nyc.gov/assets/dca/downloads/pdf/workers/Complaint-Form-for-Freelance-Workers.pdf>.

¹³⁵ Чл. 20-931(е)(1)(а)–(б) *ibid.*

¹³⁶ Чл. 20-933(а)(2) и (3) *ibid.*

одштету у висини вредности уговора.¹³⁷ Затим, фриленсер може да наплати двоструки износ одштете уколико тужбом докаже да је послодавац повредио чл. 20-229, односно да је одбио да исплати фриленсера у пуном износу за пружену услугу. Коначно, фриленсер који у судском поступку докаже да се послодавац опходио према њему у супротности са начелом савесности и поштења, а на уштрб чл. 20-930, имаће право на законску одштету (једнаку вредности основног уговора) за сваку повреду која произлази из поменутог члана.¹³⁸

Уколико послодавац у више наврата повреди одредбе Закона о слободним професијама, правобранилац града Њујорка може да поднесе тужбу и покрене парнични поступак против послодавца. Законом је предвиђано да се том приликом послодавац може суочити са грађанском казном до 25.000\$ за поновљене прекршаје, заједно са свим осталим доступним казнама сагласно претходно наведеним.¹³⁹ Оваква норма се сматра оправданом како би се вишеструки преступници закона довели познавању права и уважавања права фриленсера.

V АНАЛИЗА ИСТРАЖИВАЊА

У досадашњој домаћој пракси спроведено је тек неколико истраживања о фриленсерима (Vučeković et al 2021: 24), али свакако недовољно да би се са сигурношћу могло говорити о њиховом правном положају у нашој земљи. Након што су фриленсери постали друштвено актуелна тема у нашем друштву, Влада РС је најавила усвајање Закона о флексибилним облицима рада, којим би, између осталог, требало да се дефинише и статус фриленсера. Тим поводом, спроведено је ово истраживање са циљем да се испита, а уједно и укаже на тренутни правни положај, потребе и проблеме који карактеришу

---

¹³⁷ Чл. 20-933(б)(2)(а) и (б) *ibid.*

¹³⁸ Чл. 20-933(б)(3)–(4) *Ibid.* Сматраће се повредом чл. 20-930 од стране послодавца уколико према фриленсеру буде упућена претња, застрашивање, узнемиравање, дискриминација, кажњавање или покушај да се изврши било шта од претходно наведеног.

¹³⁹ Чл. 20-934(б) *Ibid.*

фриленсере у нашој земљи приликом пословања на глобалном тржишту посредством дигиталних платформи.

Ово истраживање је спроведено *online* посредством друштвених мрежа у периоду од 10. јула до 10. августа текуће године. За потребе истраживања коришћен је статистички метод приликом обраде упитника са укупно 33 питања. Прикупљено је укупно 217 одговора, од чега су 186 испитаника одговорила да послују преко *online* платформи као фриленсери. Не узимајући у обзир одговоре испитаника који су послали празан или делимично попуњен упитник, добија се коначни узорак од 167 одговора који је коришћен у овој анализи.

Анализа истраживања је подељена у три тематске области, и то: демографско сагледавање фриленсера, правноекономски положај фриленсера и статусноправна форма пословања фриленсера.

0.1. Табела анализе

Из приложеног је евидентно да су у спровођењу истраживања учествовали и они који не послују као фриленсери. Иако су дали одговоре на питања која следе у наставку, њихови одговори нису узети приликом анализе, с обзиром да су фокус истраживања искључиво фриленсери. Такође, приликом анализе нису узети у обзир ни одговори оних који су потврдили да послују као фриленсери, али нису попунили анкетни лист у целости.

Да ли послујете као фриленсер посредством <i>online</i> платформе?	Одговори. (%)
а) Да;	186
б) Не.	31

1. Демографско сагледавање фриленсера

1.1. Табела анализе

Старосно сагледавање фриленсера у Србији показује да највећи број њих, чак 76% испитаника, има између 26 и 45 година. Уколико се узме у обзир

Колико година имате?	Одговори (%)
а) Између 18 и 25;	9%

да је ово старосно доба где је приходовање од рада неопходно зарад личне и породичне егзистенције, онда је евидентно да је лоша економска ситуација у земљи и недостатак запослења принудило многе да се у овом старосном добу окрену фриленсинг пословању.

Такође, од ове категорије лица се очекује да имају већ постојеће радно искуство, као и стручну

квалификацију, те је оправдано што је свега 9% испитаника старосне доби до 25 година. Категорија оних изнад 46 година је занемарљива у односу на претходно наведене, али као разлог за њихово фриленсинг пословање може се такође навести мањак запослења.

б) Између 26 и 35;	37%
в) Између 36 и 45;	39%
г) Између 46 и 55;	12%
д) Између 56 и 65;	3%
ђ) Више од 65.	0%

1.2. Табела анализе

У нашем друштву је већ неко време заступљена родна равноправност у погледу радног ангажовања лица. Такође, и у сфери дигиталног пословања је ирелевантно делити фриленсере по овом основу. Међутим, из приложеног се види да је ипак мушка популација нешто више присутна на дигиталним платформама.

Ког сте пола?	Одговори. (%)
а) Женског;	37%
б) Мушког.	63%

1.3. Табела анализе

Да би фриленсер био конкурентан на глобалном тржишту, неопходно је да поседује одговарајућу стручност и високу квалификованост за пружање одговарајућих услуга. Томе у прилог иду и одговори испитаника, при чему је 71% њих одговорило да има више или високо образовање. Међутим, сагледавајући висококвалификоване фриленсере, неопходно је узети у обзир да се одговарајуће знање може стећи и мимо формалног образовања, односно похађањем курсева и обука за

Који ниво образовања имате?	Одговори.(%)
а) Докторат;	4%
б) Магистар / Мастер;	19%
в) Факултет;	36%
г) Виша школа;	12%
д) Средња школа;	28%
ђ) Основна школа.	1%

пружање одговарајуће услуге. Према томе, може се констатовати да висококвалификоване услуге не пружају искључиво они са вишим и високим образовањем. Са друге стране, да

фриленсери пружају и административно-техничке услуге оправдава присуство лица са нижим образовањем. Штавише, ова категорија фриленсера може неформалним образовањем да стекне одговарајуће знање за пружање и висококвалификованих услуга.

1.4. Табела анализе

Највећем броју фриленсера је овај облик пословања основни извор прихода. Из овога произлази да фриленсинг представља егзистенцијалну зависност значајног броја фриленсера, а неретко и њихових породица. Међутим, присутна је и категорија оних којима фриленсинг не представља основну делатност пословања, већ споредну, а што се огледа и у оствареном приходу. Дакле, приходовање од овог облика пословања може, али не мора бити основни извор прихода фриленсера.

Да ли Вам је фриленсинг пословање основни извор прихода?	Одговори. (%)
а) Да;	74%
б) Не.	26%

1.5. Табела анализе

Одговор највећег броја испитаника потврђује глобалну тезу да је фриленсерима који послују преко дигиталних мрежа то уједно и једина делатност, односно да на тржишту рада имају статус незапосленог лица (62%). Овим се надовезује на констатацију из претходног одговора, тј. да је највећем броју фриленсера једини извор прихода управо од овог облика пословања. Незаобилазна категорија фриленсера су и запослена лица којима фриленсинг представља врсту додатног прихода. Такође, статус предузетника се огледа у фриленсерима који су у овој форми регистровали своје пословање. Из приложеног је евидентна и занемарљива категорија студената за коју се претпоставља да као фриленсери пружају административно-техничке услуге како би приходовали током студија.

Који је Ваш статус на тржишту рада?	Одговори. (%)
а) Запослен (фриленсинг ми представља додатно приходовање);	16%
б) Незапослен;	62%
в) Предузетник;	14%
г) Студент;	8%
д) Пензионер.	0%

2. Правноекономски положај фриленсера

2.1. Табела анализе

Online пословање је познато домаћим фриленсерима више од 15 година. Међутим, последњих година је пандемија *covid-19* допринела да се број фриленсера повећа на глобалном тржишту. Будући да је у основи фриленсинг пословања глобално тржиште, пандемија ја утицала на повећање броја фриленсера и у Србији. Од укупног броја испитаника, чак 55% њих је одговорило да послује мање од три године, што оправдава утицај пандемије *covid-19* на фриленсинг пословање. Да је овај облик *online* пословања познат домаћим фриленсерима дуго низ година, потврђује и податак да знаменит број њих послује дуже од 3 односно више од 5 година.

Колико дуго послујете као фриленсер?	Одговори. (%)
а) Мање од 6 месеци;	7%
б) Између 6 и 12 месеци;	14%
в) Између 1 и 3 године;	34%
г) Више од 3 године;	29%
д) Више од 5 година.	16%

2.2. Табела анализе

Фриленсинг подразумева *online* пословање на даљину – посредством или без посредства одговарајуће дигиталне платформе. Стога, као области фриленсинг пословања сагледавају се оне које се на тај начин и могу реализовати. Међу домаћим фриленсерима је најзаступљеније држање часова наставе. Овај облик пословања првенствено подразумева држање часова страног језика, али се може односити и на други вид наставног рада. Пословање највећег броја испитаника може да обезбеди (у зависности од тога колико послује) нешто више од просечне плате у Србији. Затим следи област ИТ послова који у себи садрже различите поткатегорије услуга које фриленсери пружају. За разлику од држања часова наставе, фриленсери остварују далеко веће приходе од пружања ИТ услуга.

Која је шира област Вашег фриленсинга?	Одговори.(%)
а) ИТ;	27%
б) Држање часова наставе;	41%
в) Превођење;	8%
г) Медији и маркетинг;	9%
д) Колсалтинг и администрација;	7%
ђ) Друштвене мреже.	8%

2.3. Табела анализе

Флексибилност овог облика пословања се огледа у томе што фриленсери самостално одлучују када ће и колико пословати. Према томе, њихово пословање се не може сагледавати као стандардни облик рада. Иако се највећи број испитаника изјаснио да послује током целе године, не може се из тога извести закључак да они током године немају одмора. Напротив, управо им флексибилност пословања пружа могућност да ускладе своје пословне активности и време испланирано за одмор. Међутим, одређени број фриленсера се изјаснио да не послује током целе године, те се због тога сврставају у категорију оних који нужно одреде период без пословања, односно за одмор. Са друге стране, они који до 6 месеци послују током године, сматрају се фриленсерима који не послују редовно, већ по потреби.

Колико месеци годишње радите?	Одговори.(%)
а) До 3	2%
б) Од 3 до 6	5%
в) Од 6 до 10	9%
г) 11 месеци	16%
д) 12 месеци	68%

2.4. Табела анализе

Сагледавање дискреционе одлуке фриленсера о томе колико ће радити током пословне године рефлектује се и при одлучивању о радним часовима у току пословне недеље. Највећи број испитаника се изјаснио да послује 40 часова или пак мање, што указује на мањи број радних часова од стандардног облика запослења. При сагледавању недељног пословања неопходно је узети у обзир и о којој врсти посла је реч, из разлога што различите врсте изискују неједнак обим пословне активности. За ону категорију испитаника који послују више од 40 часова недељно претпоставља се да пружа нискоквалификоване услуге, али се не сме искључити могућност да то ипак буду и висококвалификоване услуге од стране оних фриленсера који пристају на већи обим пословања.

Колико послујете у току недеље као фриленсер?	Одговор и. (%)
а) Мање од 20 часова;	18%
б) Између 20 и 40 часова;	57%
в) Између 40 и 60 часова;	21%
г) Више од 60 часова.	4%

2.5. Табела анализе

Фриленсинг подразумева *online* пословање на глобалном тржишту посредством дигиталних платформи. Оне се могу категорисати према врсти услуга које фриленсери нуде, а послодавци потражују. Највећи број испитаника је потврдио да послује посредством *Upwork* платформе, која уједно окупља и највећи број фриленсера из свих крајева света. Остале платформе су мање заступљене међу домаћим фриленсерима, али се међу њима издваја *99Designs* платформа која је специјализована за пружање услуга дизајнирања.

Преко које платформе послујете као фриленсер?	Одговори. (%)
а) Upwork;	58%
б) TopTal;	11%
в) 99 Designs;	14%
г) Freelancer;	9%
д) Fiverr;	8%

2.6. Табела анализе

Наспрам фриленсера се у пословном односу на глобалном тржишту могу наћи физичка или правна лица. Будући да знаменит број домаћих фриленсера пружа услуге држања часова наставе, оправдан је висок број физичких лица са којима домаћи фриленсери послују. Међутим, далеко већи број фриленсера наспрам себе у пословном односу има правно лице, односно компанију. Овим се потврђује глобална теза да се мултинационалне компаније све више окрећу пројектном пословању и да том приликом у све већем броју ангажују лица ван компаније, тј. фриленсере.

Да ли као фриленсер пружате услуге физичком или правном лицу?	Одговори. (%)
а) Физичком лицу;	39%
б) Правном лицу.	61%

2.7. Табела анализе

Однос понуде пружања фриленсинг услуга и потражње за истим је несразмеран са становишта домаћих актера на глобалном тржишту пословања. С обзиром да је наше друштво још увек у транзицији, те самим тим и наша привреда није достигла тај ниво развоја да би била конкурентна на глобалном

Да ли као фриленсер пружате услуге домаћем или страном лицу?	Одговори. (%)
а) Домаћем лицу;	8%
б) Страном лицу.	92%

тржишту у погледу потражње за фриленсинг услугама. У вези с тим, оправдана је готово апсолутна заступљеност страних послодаваца са којима послују домаћи фриленсери.

2.8. Табела анализе

За разлику од стандардног облика пословања код једног послодавца, фриленсинг карактерише привременост и повременост у раду, а истовремено и пословни однос са више послодаваца. Највећи број испитаника је и потврдио да остварује пословну сарадњу са више послодаваца, док неколицина њих послује искључиво са једним послодавцем. Ово је случај када фриленсер има сталну пословну сарадњу са једном компанијом, која га редовно ангажује зарад спровођења њених пројеката.

Да ли послујете са више послодаваца?	Одговори. (%)
а) Да;	89%
б) Не.	11%

2.9. Табела анализе

Из претходног питања је евидентна висока заступљеност фриленсера који у току свог пословања остварују сарадњу са више послодаваца, док се у овом питању сагледава да ли је то случај и на дневном нивоу. Квалификована већина оних који послују са више поверилаца изјаснила се да је то случај и на дневном нивоу њиховог пословања. Са друге стране, евидентан је број оних који такође послују са више послодаваца који, притом, самосталне пословне односе са послодавцима распоређују у различитим данима.

Да ли у току једног дана послујете са више послодаваца?	Одговори. (%)
а) Да;	79%
б) Не.	21%

2.10. Табела анализе

Неопходно је сагледати статусноправни положај фриленсера у уговорном односу, с обзиром да у том сегменту пословања они нису дефинисани, као и да је на њима потпуна слобода избора одговарајуће правне форме у којој ће пословати. У вези с тим, највећи број испитаника се изјаснило да се у

Како уговарате посао као фриленсер?	Одговори. (%)
а) Као предузетник;	12%
б) Као ДОО;	2%
в) Као физичко лице;	51%

уговорном односу појављује као физичко лице, док је 35% фриленсера потврдило да пословни однос остварује посредством платформе или трећег лица. Занемарљив је број оних који су регистровали своје пословање у одговарајућој правној форми, сагласно Закону о привредним друштвима, а што последично утиче и на њихов положај уговорне стране при пословању.

г) Посредством платформе;	16%
д) Посредством трећег лица.	19%

2.11. Табела анализе

Једна од основних облика фриленсинг пословања је и неформалност у погледу успостављања односа пословне сарадње фриленсера и послодавца. Да је то случај и код фриленсера из наше земље говори податак да њих 59% не закључује уговор или то пак ретко чини. Међутим, 41% испитаника је потврдило да њихов пословни однос подлеже формалном закључивању уговора, али да, притом, код одређене категорије њих наш правни систем не препознаје врсту датог уговора. Будући да је у основи фриленсинга пословање на глобалном тржишту и да самим тим наши фриленсери послују сагласно прописима земље из које послодавци долазе, оправдано је што се у њиховом пословном односу појављују уговори који нису познати нашим прописима.

Да ли закључујете уговор са послодавцем?	Одговори. (%)
а) Да, уговоре које препознаје наше право;	14%
б) Да, али те уговоре не препознаје наше право;	27%
в) Не, ретко;	31%
г) Не, никада.	28%

2.12. Табела анализе

Пословање фриленсера на одговарајућој платформи односно њеним посредством, може се упоредити са пословањем чланова берзе на берзи. Заједничко обележје за ове облике пословања се огледа у томе што фриленсери и чланови берзе послују сагласно интерним прописима, које дефинише платформа односно берза. Према томе, платформа у

Коју врсту уговора закључујете са послодавцем када послујете преко платформе?	Одговори. (%)
а) Ауторски уговор;	4%
б) Уговор о делу;	6%

оквиру своје пословне политике ограничава фриленсере у погледу врсте уговора које могу да закључе са послодавцима. Међутим, постоји могућност и да фриленсери закључе само уговор са платформом у својству посредника фриленсинг пословања, а да потом не закључују уговор и са послодавцем. То је случај код највећег броја испитаника, јер се закључивањем овог уговора ослобађају формалности коју би имали при пословној сарадњи са сваким послодавцем.

в) Уговор о привременим и повременим пословима;	17%
г) Уговор о пружању услуга;	35%
д) Уговор са платформом.	38%

2.13. Табела анализе

Претпоставка фриленсинг пословања је постојање посредног односа одговарајуће дигиталне платформе. Међутим, ова претпоставка је оборива и пружа могућност да фриленсери и мимо платформе успоставе пословни однос сарадње са послодавцем. У том случају фриленсери и послодавци имају потпуну слободу уређивања свог пословног односа, односно не подлежу било каквим интерним правилима, као што је то случај код оних који послују посредством платформе. Слобода избора одговарајуће форме пословног односа сведочи да највећи број фриленсера не закључује било какав уговор са послодавцима. Са друге стране, категорија фриленсера која се при свом пословању ипак определи да закључи одговарајућу форму уговора, најчешће бира *уговор о пружању услуге*. Не сме се изоставити да уговор који ће бити закључен у фриленсинг послу веома често може да зависи и од врсте услуге која се пружа.

Коју врсту уговора закључујете са повериоцем када послујете мимо платформе?	Одговори. (%)
а) Ауторски уговор;	2%
б) Уговор о делу;	9%
в) Уговор о привременим и повременим пословима;	9%
г) Уговор о пружању услуга;	29%
д) Не закључујем уговор.	51%

2.14. Табела анализе

Пракса највећег броја фриленсера је да послују са већим бројем послодаваца. Поводом тога се поставља питање да ли би однос пословне сарадње са неким послодавцем могао бити условљен забраном пословања са другима. Ово није случај код највећег броја испитаника, али је заступљен код одређене категорије за коју се претпоставља да пружа висококвалификоване услуге послодавцу који поводом истих услуга има конкуренте на тржишту. Свакако да је послодавцу коме фриленсер пружа нискоквалификоване услуге ирелевантно да ли он послује са још неким, али је од значаја ономе који фриленсеру приликом пружања услуга.

Да ли Вас послодавац условљава да послујете само са њим?	Одговори. (%)
а) Да, општим условима пословања;	14%
б) Да, забраном пословања код конкурената;	27%
в) Не;	31%
г) Не, никада.	28%

2.15. Табела анализе

Привременост и повременост у пружању фриленсинг услуга се огледа најчешће у *ad hoc* пословном односу између фриленсера и послодавца. Из тога произлази да се не сагледава толико, а самим тим и не вреднује статусноправни положај фриленсера, већ њихова ефективност и ефикасност приликом пружања услуга. Међутим, пословање фриленсера у одговарајућој правној форми са неким послодавцима представља услов за успостављање пословне сарадње, али се из приложеног види да је то занемарљив број. Предузетничка форма нема статус правног лица и у том смислу је приближно еквивалентна положају фриленсера који послују као физичка лица. Са друге стране, са статусом правног лица, форму ДОО не оснивају фриленсери који су на

Да ли послодавци закључују уговор о пословању уколико послујете у предузетничкој или ДОО форми, или пак само уколико на тржишту иступате као физичко лице?	Одговори. (%)
а) Да, могу да послујем у форми предузетника или ДОО;	16%
б) Само као физичко лице;	46%
в) Послодавцима је ирелевантан мој статус пословања.	38%

почетку свог *online* пословања, већ они који за собом имају бројне реализоване пројекте и високе приходе, те су због тога мотивисани да у овој правној форми наставе своје пословање због бројних повластица које им она гарантује. Дакле, ова правна форма указује на кредибилитет фриленсера у пословном смислу, али не искључује из тржишне утакмице остале фриленсере, јер се дискрециони избор послодавца првенствено заснива на квалитету пружања услуга, а не на одређеној форми пословања.

2.16. Табела анализе

Разлог пословања фриленсера на глобалном тржишту огледа се у циљу њихове лукративности, односно остваривање прихода пружањем услуга из одређене области послодавцима који искажу потражњу за исте. Одсуство потврдног одговора испитаника да им се на месечном нивоу исплаћују приходи указује на неспојивост стандардног рада и фиксне месечне зараде са фриленсинг пословањем. С обзиром да се флексибилност пословања фриленсера огледа у повременом пружању привремених услуга, онда је и оправдано што највећем броју испитаника управо на тај начин бива и обрачунат приход, односно пројектно. Неизоставна је чињеница да знаменит број фриленсера из наше земље пружа услуге држања часова наставе, те је самим тим разумно што је чак 44% испитаника потврдило да им се приходи обрачунавају по радном часу односно дану.

На који начин Вам се обрачунавају приходи?	Одговори. (%)
а) По радном часу;	27%
б) По радном дану;	17%
в) Недељно;	3%
г) Месечно;	0%
д) Пројектно.	53%

2.17. Табела анализе

Запослено лице при пословању не води евиденцију радних обавеза из разлога што то чине административни органи његовог послодавца. Међутим, код фриленсинг пословања то није случај, јер овде на делу не постоји стални пословни однос између фриленсера и послодавца. Скоро трећина испитаника је потврдила непостојање било какве

На који начин се води евиденција Вашег пословања ради утврђивања висине накнаде?	Одговори. (%)
а) Не води се евиденција, накнада се исплаћује по завршетку посла;	29%

евиденције таквог типа, већ им накнада за пружене услуге бива исплаћена по окончању исте. Дигиталне платформе нуде сет услуга оним фриленсерима који послују њеним посредством, а међу њима се може наћи и аутоматизовано обрачунавање пословних активности и остварених прихода. Пружање оваквог вида услуге фриленсерима увелико олакшава формални део пословања, али су заузврат у обавези да плате одговарајућу провизију платформи.

б) Платформа по аутоматизму води евиденцију;	54%
в) Самостално водим евиденцију и достављам извештај.	17%

2.18. Табела анализе

Online пословање на глобалном тржишту представља конкурентност фриленсера из свих крајева света. Са становишта привредног пословања, вредност фриленсинг услуга се огледа у односу понуде и потражње, али и у ефикасности и ефективности приликом пружања истих од стране сваког фриленсера понаособ. Према томе, фриленсери могу самостално одредити висину накнаде за своје услуге, али ће коначну вредност дати тржишни параметри пословања. Из приложених одговора је евидентно да највећи број испитаника одређује висину накнаде својих услуга заједно са послодавцем, али је присутан и случај када се накнада индивидуално одређује било од фриленсера или послодавца.

Да ли сами одређујете висину накнаде за своје пословање?	Одговори. (%)
а) Да, сам одређујем;	19%
б) Да, поверилац одређује;	26%
в) И једно и друго.	55%

2.19. Табела анализе

Фриленсери као највећу предност свог пословања наводе одсуство стриктног временског оквира у коме су дужни да спроводе своје пословне активности. Највећи број испитаника је потврдио да самостално планира временски интервал у коме ће пружати услуге. Са друге стране, постоје и они фриленсери којима послодавци одређују термин пружања услуга или пак да тај термин одређују у

Да ли сами одређујете време свог пословања?	Одговори. (%)
а) Да, сам одређујем;	56%
б) Не, поверилац одређује;	12%
в) И једно и друго.	32%

договору са послодавцем. Сагледавајући проблематику овог питања неопходно је узети у обзир и врсту услуге коју фриленсер пружа, јер из тога се сагледава да ли дискреционо послодавац или фриленсер доносе одлуку или пак компромисно долазе до одређивања термина пословања.

2.20. Табела анализе

Фриленсинг пословање подразумева *online* сарадњу фриленсера и послодавца, односно непостојање контакт сарадње међу њима. Последишно сагледавање њиховог пословног односа подразумева и послодавчево безготовинско плаћање фриленсера за пружене услуге. Ова теза се потврђује непостојањем одговора испитаника да бивају исплаћени од послодавца у кешу. Исплата преко рачуна је најчешћи случај при овом пословању, али се као њихова алтернатива могу навести и методе *online* плаћања, које се у последње време све више употребљавају.

Како Вас послодавац исплаћује?	Одговори. (%)
а) Кеш;	0%
б) Преко банковног рачуна;	73%
в) Преко метода <i>online</i> плаћања.	27%

2.21. Табела анализе

Годишње приходовање фриленсера представља збирно сагледавање свих остварених накнада од пружених услуга у току једне пословне године. Остварени приходи, осим временског пословања, увелико зависе и од врсте услуга које се пружају. Наиме, није исто приходовање од пружања програмерских услуга и од шаблонског пружања услуга административно-техничког карактера. Највећи број испитаника је потврдило да приходује између 5.000 € и 10.000 €, а што представља нешто више или мање од просечне нето зараде у Србији.¹⁴⁰

Колико износи Ваша просечна зарада на годишњем нивоу (€)?	Одговори. (%)
а) 0 - 2.000 €;	9%
б) 2.000 - 5.000 €;	19%
в) 5.000 - 10.000 €;	42%
г) 10.000 - 20.000 €;	24%
д) 20.000 - 50.000 €;	4%
ђ) 50.000 - 1 00.000 €.	2%

¹⁴⁰ Просечна нето зарада по запосленом у Србији за 2021. годину износи 74.629 дин. (634 €), а што на годишњем нивоу износи 7.608 €. Приходовање фриленсера које варира од 5.000 € до 10.000 € говори да је њихов стандард пословања приближан просечној нето заради у Србији, односно да остварују приход нешто

Остварени приход фриленсера испод 5.000 € може се приписати категорији оних којима је фриленсинг секундарни облик пословања или пак оних који нису максимално посвећени овом облику пословања. Међу нашим фриленсерима је заступљена и категорија оних који приходују више од 10.000 €, а неки чак и више од 50.000 € током године. Сасвим је очекивано што је категорија ових фриленсера у далеко мањем проценту заступљена и за њих се претпоставља да пружају висококвалификоване услуге, првенствено из ИТ области.

2.22. Табела анализе

У ред предности *online* пословања наводи се и то што фриленсери сами одлучују одакле ће пружати своје услуге, те им се не намеће обавеза (а уједно и трошак) да исте пружају са одређеног места. Иако је одређени број испитаника изјавио да током фриленсинг пословања нема издатака на име трошкова, ово се не може засигурно прихватити из разлога што су нужни трошкови увек присутни, попут оних на име интернет мреже, платног промета, као и провизије за пословање на одређеној дигиталној платформи. Према томе, оправдано је постојање трошкова фриленсера, независно од врсте услуге коју он пружа.

Колико су трошкови Вашиг пословања?	Одговори. (%)
а) Немам трошкове;	11%
б) 10% прихода;	54%
в) 20% прихода;	27%
г) 30% прихода.	8%

3. Статусноправна форма пословања фриленсера

3.1. Табела анализе

Један од највећих проблема фриленсера јесте одсуство дефинисања њиховог статуса и предвиђања одговарајуће форме у којој би они могли да региструју своје пословање. Потврду овог проблема је дао највећи број испитаника, с обзиром да су навели да

Како послујете као фриленсер?	Одговори. (%)
а) Као предузетник;	12%
б) Као ДОО;	2%

виши или пак нижи од датог износа. Види: Републички завод за статистику / Просечне зараде по запосленом, децембар 2021. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Html/G20221047.html>.

послују као физичка лица. Међутим, фриленсери имају могућност да своје пословање региструју у

в) Као физичко лице.	86%
----------------------	-----

једној од правних форми које предвиђа Закон о привредним друштвима. Приликом одабира правне форме фриленсерима је на располагању да се одреде између предузетничке форме или пак регистровања ортачког, командитног, друштва ограничене одговорности или акционарског дрштва. Са становишта досадашње праксе, али и из угла практичности, фриленсери који региструју своје пословање одређују се за предузетничку форму или форму друштва ограничене одговорности. На одабир правне форме има утицај и висина прихода коју фриленсер остварује, с обзиром да систем опорезивања, али и одговорности, није исти код предузетничке форме и форме ДОО. Да међу домаћим фриленсерима још увек није у довољној мери заступљено регистровање пословања у једној од поменутих форми, говори податак да је свега 14% испитаника то и учинило. Међути, судећи према одговорима из следећег питања, очекује се да у наредном периоду све већи број фриленсера региструје своје пословање у форми предузетника или ДОО.

3.2. Табела анализе

Највећи број испитаника и даље послује као физичко лице, али већина њих има у плану да то промени у наредном периоду. На такву одлуку су их подстакле мере опорезивања сагласно изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана које се, између осталог, односе и на фриленсинг пословање, с обзиром да предвиђене форме пружају одговарајуће повластице приликом обрачунавања пореза. Очекивано је да ће већина испитаника у догледно време своје даље пословање регистровати у предузетничку форму, јер је најближа њиховом

Да ли имате у плану да региструјете своје пословање у форми предузетника или ДОО-а?	Одговори. (%)
а) Да, у форми предузетника;	48%
б) Да, у форми ДОО;	3%
в) Да, али не знам у којој форми;	29%
г) Не још увек.	20%

тренутном статусу пословања, односно физичком лицу. Међутим, препознаје се и број испитаника који планирају да своје фриленсинг пословање региструју у форми ДОО. За њих се претпоставља да остварују енормне приходе као физичка лица, али и да послују на озбиљнијим пројектима за разлику од већине других фриленсера. Такође, безмало трећина

испитаника је потврдила тежњу за регистрацијом свог пословања, али је неодлучна у којој форми. Претпоставка оваквог виђења је одсуство информисаности о правним формама. Приликом сагледавања овог питања не сме се изоставити одговор петине испитаника који су одлучност у погледу регистрацијом свог пословања оставили за наредни период. Поводом таквог става, поставља се питање да ли они ишчекују регулисање свог статуса пословања најављеним Законом о флексибилним облицима рада или пак своју неодлучност одлажу до даљњег.

3.3. Табела анализе

Питање у вези фриленсера је постало актуелно у нашем друштву након што је Пореска управа најавила њихово опорезивање октобра 2020. године. Незадовољство поводом саме најаве, као и начина њиховог опорезивања и ретроактивног периода на који се односила таква најављена, утицали су на колективну побуну фриленсера у виду протеста, који је последично утицао на одлагање најављеног опорезивања под условима који су првенствено најављени. Након тога су уследиле измене и допуне Закона о порезу на доходак грађана којима су уврштене одређене пореске олакшице за претходни период, али и посебан систем опорезивања прихода које ће фриленсери остварити у наредном периоду. У вези с тим, нешто више од петине испитаника је потврдило да су им јасне измене поменутог закона које се односе на опорезивање њихових прихода, али је готово исти проценат испитаника потврдио да су им дате измене закона непознате. Да су поменуте законске измене недовољно јасне фриленсерима, говори податак да је нешто више од половине испитаника потврдило да имају доста неразумевања приликом тумачења конкретних законских норми. Узимајући ово у обзир, Пореска управа је преузела обавезу да донесе пореска решења за дуговања фриленсера у претходном периоду без њиховог подношења пореске пријаве, а на основу поднетог захтева банкама и добијеним подацима о стању и комплетном промету на текућим рачунима и штедним уложима фриленсера (било да послују у форми правног лица, предузетника или физичког лица) и то за период који подлеже пореској контроли.

Да ли Вам је познат порески третман фриленсера сагласно <i>изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана РС?</i>	Одговори. (%)
а) Да, све ми је јасно;	23%
б) Да, али доста тога не разумем;	56%
в) Не, није ми познато.	21%

3.4. Табела анализе

Одсуство знања о предузетничкој, али и о другим формама сагласно Закону о привредним друштвима, не изненађује из разлога што је у досадашњем фриленсинг пословању тек неколико процената фриленсера регистровало своје пословање у некој од законом предвиђеној форми. Такође се не тражи, нити очекује да фриленсери приликом пружања својих услуга имају одговарајуће правничко признање, а одатле проистиче оправданост нераспознавања предузетничке и форме ДОО од стране петине испитаника. Међутим, половина испитаника је потврдила да иницијално препознаје разлику, али да је она недовољна да би они са сигурношћу могли да разлуче ове две форме пословања. Са друге стране, готово трећина испитаника потврђује своје сазнање, а самим тим и разликовање ових правних форми. Из овога следи да је фриленсинг заједница у Србији у стадијуму реорганизовања форме свог пословања, али да је притом недовољно едукована у том погледу.

Да ли Вам је позната разлика у пословању између форме предузетника и ДОО?	Одговори. (%)
а) Да, јесте;	29%
б) Не, није;	20%
в) И не баш.	51%

3.5. Табела анализе

Највећи број фриленсера послује као физичко лице не знајући да под повољнијим условима могу пружати услуге у одговарајућој правној форми. Приликом сагледавања предности одговарајуће форме узима се као пример форма предузетника и ДОО, с обзиром да су то форме које су најпогодније за пословање фриленсера. Потврда од стране 37% испитаника о познавању предности пословања у одговарајућој правној форми представља далеко већи број фриленсера од оних који више не послују као физичка лица, те се претпоставља да ће управо разлика у том односу испитаника у наредном периоду променити своју досадашњу форму пословања и да више неће иступати на фриленсинг тржите као физичка лица. Да је заједница фриленсера у

Да ли су Вам познате предности пословања у правној форми предузетника и ДОО?	Одговори. (%)
а) Да, јесу;	37%
б) Не, нису;	21%
в) И не баш.	42%

Србији недовољно едукована приметно је и из анализе овог питања, с обзиром да се 21% испитаника изјаснило да не познаје предности пословања у једној од регистрованих форми, док је чак 42% потврдило да нема потпуна сазнања о распознавању предности регистровања фриленсера као предузетника или ДОО. Будући да фриленсери нису запослени и због тога немају право на синдикално организовање, на постојећим удружењима је да омогуће заједници фриленсера да се на адекватан начин информише у циљу стицања основног знања које ће им помоћи да донесу исправну одлуку у погледу реорганизовања форме свог пословања.

Сублимирајући анализу одговора из спроведеног истраживања може се констатовати да су фриленсери незаобилазна категорија лица која својим пословањем на глобалном тржишту доприносе развоју домаће привреде. Неформалност и флексибилност, као основне карактеристике фриленсинг пословања, могу се пронаћи и приликом сагледавања законитости њиховог пословања, с обзиром да их наше законодавство и даље не препознаје, али их зато Пореска управа опорезује нормама које се притом, сагласно начелу целисходности, не могу засигурно применити на њихово пословање. Према томе, из угла домаћих прописа, пословање наших фриленсера се сагледава као кретња по маргини закона. Овакво виђење је оправдано уколико се узме у обзир да највећи број њих није свесно када повреди закон, као и да је на делу присутно одсуство основног распознавања правних форми у којима фриленсери могу да региструју своје пословање. Из овога произлази да се освртом на правни систем Републике Србије и непознавањем фриленсера указује на потребу кодификовања правила која ће да уреде њихово пословање, Тим поводом, полаже се доста наде да би то могло да се постигне најављеним усвајањем Закона о флексибилним облицима рада.

VI ЗАКЉУЧНО РАЗМАТРАЊЕ

Привредни развој сваке државе се значајним делом ослања на њено предузетништво. Динамичност тржишног пословања под утицајем глобалних појава изнедрила је нове облике предузетништва, а међу њима и фриленсинг пословање. Иако ова врста пословања није непозната у нашем друштву – напротив, фриленсери из наше земље су високо позиционирани на глобалном тржишту *online* пословања – Република Србија нема закон који се односи на фриленсере и фриленсинг пословање, нити их било којим законом препознаје. Међутим, Пореска управа је нашла за сходно да фриленсере опорезује сагласно норми која се односи на неограничен број случајева. Наиме, Закон о порезу на доходак грађана системом енумерације наводи који су све то приходи опорезиви, затим у члану 85. таксативно наводи још 15 врста других прихода које категорише под „остале“, а потом следи тачка 16. дате норме (која је у конкретном случају основ опорезивања фриленсера) која се односи на „све друге приходе који нису опорезивани..“¹⁴¹ Дакле, приходи фриленсера се сагласно наведеном закону опорезују, а самим тим и декларишу као „други од осталих прихода“. Из овога следи да је крајње неприхватљиво да се дата норма узима као основ опорезивања фриленсера, јер се иста може односити на неки изузетно ванредни случај, а приходи фриленсера то свакако нису. Узгред, додатни аргумент неприхватљивости дате норме је чињеница да у Србији 2001. године (када је усвојен Закон о порезу на доходак грађана) није било фриленсера и да се конкретна норма у тадашње време односила, између осталог, на приходовање домаћег лица у виду уплата из иностранства (неколико пута током године), а да се данас иста примењује на фриленсере који пак редовно остварују приходе по основу *online* пружања услуга.

Непостојање законске норме у нашем праву које се односи на фриленсере, говори и о одсуству дефинисаности њиховог статуса при пословању. Наиме, једна од основних одлика фриленсинг пословања јесте и флексибилност, која се, између осталог, односи и на статусноправно сагледавање форме у којој ће они да послују, односно пружају услуге на глобалном тржишту. Према томе, на фриленсеру је да одабере да ли ће пословати као физичко лице, што је случај код највећег броја њих, или ће пак да одабере неку од правних форми, сагласно Закону о привредним друштвима. Са становишта функционалне

---

¹⁴¹ Чл. 85. ст. 1. т. 16. Закона о порезу на доходак грађана.

практичности њиховог пословања, али и из доступне праксе, приметно је да су фриленсери, који су пререгистровани своје пословање, били опредељени између предузетничке или форме ДОО.¹⁴² Тим поводом, у раду је децидно сагледан поступак регистровања и пословања фриленсера у овим двама формама. Предочене су предности и недостаци истих, као и различитост у пореском третману који оне имају, а што уједно има и пресудни значај када се фриленсери опредељују у којој ће форми пословати. Предузетничка форма је разлучена управо по основу система опорезивања, а на фриленсеру је – уколико се определио за ову правну форму – да дискреционо одабере један од модела, при чему ће и ту имати утицаја висина прихода коју остварује. С обзиром да је значајном броју фриленсера овај облик пословања секундарно приходовање, то их не спречава да фриленсинг пословање региструју у предузетничкој форми као „додатну делатност“. За разлику од предузетничке форме (која је пак више резервисана за почетни стадијум фриленсинг пословања, али не искључује могућност да у њој послују и искусни фриленсери који остварују високе приходе) форма ДОО је предвиђена за оне најуспешније, што потврђује и податак о вишој пореској стопи у односу на предузетничку. У форми ДОО може пословати истовремено више фриленсера са статусом члана, али се не искључује могућност и да то буде једноперсонално друштво, односно друштво са једним фриленсером.

Један од циљева овог рада јесте и упоредно сагледавање положаја фриленсера у законодавству држава чланица Европске Уније, другим европским државама и у Сједињеним Америчким Државама. Очекивано је што у законодавном смислу САД предњачи при кодификовању правила која се односе на фриленсере, јер се она сматра и колевком фриленсинга. Са друге стране, државе чланице Уније не могу да се похвале јединственим правилима на нивоу заједнице, већ ово питање кодификује свака држава понаособ. У том смислу, евидентно је одсуство потпуне хармонизације правила држава чланица, при чему значајан број њих не дефинише статус и делокруг пословања фриленсера, али предвиђа у којој од постојећих правних форми могу да региструју своје пословање. Оваква неуједначеност кодификованих правила међу државама чланицама

---

¹⁴² Закон о привредним друштвима, осим предузетничке и форме ДОО, пружа могућност регистровања и форме ортакчког, командитног и акционарског друштва, али фриленсери у досадашњој пракси нису бирали исте, што је и разумно са становишта природе њиховог пословања.

нарушава интегритет јединственог правног система који се претпоставља на нивоу ЕУ. Дакле, проблем нерегулисања статуса фриленсера је, осим код нас, присутан и у појединим државама чланицама ЕУ. Међутим, у ред европских држава које нису чланице ЕУ, али су на адекватан начин регулисале пословање фриленсера, издваја се Северна Македонија. Наиме, она такође није дефинисала статус фриленсера нити предвидела правну форму њиховог пословања, али је усвојила поједностављени модел регистравања њиховог пословања као физичких лица, као и повољни порески третман њихових прихода. Овим се Северна Македонија сврстала у ред држава које су једноставним законским решењем омогућиле својим фриленсерима да регистровано послују на глобалном тржишту, а што би у најмању меру и Србија морала да гарантује својим фриленсерима.

Осим нормативног сагледавања положаја фриленсера, у раду је фриленсинг пословање и појмовно сагледано, при чему је учињена дистинкција од других облика *online* пословања. Одсуство домаћег назива оправдава примену англицизма код нас, а који је и глобално прихваћен – фриленсер (енг. *freelance*). Опсег делатности и категорија платформи које наши фриленсери најчешће бирају, говори које врсте услуга они углавном пружају на глобалном тржишту.

Такође, у раду је спроведена и анализа истраживања која се односи на свеобухватно сагледавање пословања фриленсера у нашој земљи. Са статусноправног становишта, из анализе произлази да највећи број фриленсера код нас и даље послује као физичко лице, док је неколицина регистровала своје пословање у предузетничкој или форми ДОО. У највећем броју случајева фриленсери приходују изнад просечне нето зараде у Србији, али је у досадашњој пракси био изузетак да је неко на приходовани износ уредно плаћао порез и доприносе. Из овога следи да су наши фриленсери недовољно едуковани у домену законитости свог пословања. То потврђује и сама анализа података да је највећи број испитаника и даље неодлучан у погледу пререгистравања свог пословања, услед неразликовања и непознавања предности пословања у датим формама.

Флексибилност, динамичност и слобода – као главне особености фриленсинг пословања – у наредном периоду ће допринети да се све већи број квалификованих лица, али и компанија, окрену пројектном пословању. Тим поводом (али и чињеницом да фриленсери дају немерљив допринос развоју сваке привреде) неопходно је да се

кодификују нормe које ближе дефинишу овај облик пословања код нас. Будући да је најављено усвајање Закона о флексибилним облицима рада, а да се истим предвиђа и регулисање положаја фриленсера, на радној групи је да свеобухватно сагледа фриленсинг заједницу код нас, као и регулисање њиховог положаја у упоредном праву, како би на најсврхисходнији начин предложила правила са циљем да наше фриленсере подстакне да остварена достигнућа у самом светском врху фриленсинг пословања учине још већим.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Araujo, R. M. (2013), *99designs: An analysis of creative competition in crowdsourced design*, In First AAAI conference on Human computation and crowdsourcing. Palm Springs, California: Published by The AAAI Press.
2. Arnoldi, E., Bosua, R., Dirksen, V. (2021), Mapping themes for the well-being of low-skilled gig workers: Implications for digital platform design, Bristol, United Kingdom: *Transitions: Journal of Transient Migration*, бр. 5(1).
3. Ashford, S. J., Caza, B. B. and Reid, E. M. (2018), From surviving to thriving in the gig economy: A research agenda for individuals in the new world of work, Amsterdam: *Research in Organizational Behavior*, бр. 38:1.
4. Babić, D., Petrović, S. (2002), Priznanje stranih trgovačkih društava u Europskoj uniji nakon presude Suda Europskih zajednica u predmetu Centros. Zagreb: *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, бр. 52(2).
5. Baitenizov, D. T., Dubina, I. N., Campbell, D. F., Carayannis, E. G., Azatbek, T. A. (2019), Freelance as a creative mode of self-employment in a new economy (a literature review). Berlin, Germany: *Journal of the Knowledge Economy*, бр. 10(1).
6. Baranowski, C. M. (2018), Freelance Isn't Free: The High Cost of New York City's Freelance Isn't Free Act on Hiring Parties, Brooklyn, New York: *Journal of Corporate, Financial & Commercial Law*, бр. 12(2).
7. Berg, Janine, Marianne Furrer, Ellie Harmon, Uma Rani, and M. Six Silberman. (2018), *Digital Labour Platforms and the Future of Work: Towards Decent Work in the Online World*, Geneva, Switzerland: International Labour Office Publications.
8. Besten, M. D., Nakara, W. A. (2016), Freelancers and innovation in France, Geneva, Switzerland: *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, бр. 29(1).
9. Betts, S. C., Huzey, D. (2009), Building a foundation without brick and mortar: business planning for home based and cyber businesses, Luxembourg: *International Journal of Business and Public Administration*, бр. 6(2).
10. Boston Consulting Group and Malt (2021), *Freelancing in Europe 2021*. Boston, Massachusetts.
11. Burke, A., Cowling, M. (2020). On the critical role of freelancers in agile economies, Berlin, Germany: *Small Business Economics*, бр.55(2).

12. Burke, A. (2015), *Introduction: A Freelancing and Self-Employment Research Agenda*, in Burke A. (Ed.) *The Handbook of Research on Freelancing and Self Employment*, University of Bedfordshire, England: Senate Hall Academic Publishing.
13. Burke, A., Cowling, M. (2015), *The Use and Value of Freelancers: The Perspective of Managers*, Dublin, Ireland: *International Review of Entrepreneurship*, бр. 13(1).
14. Van den Born, A., Van Witteloostuijn, A. (2013), *Drivers of freelance career success*. Hoboken, New Jersey: *Journal of Organizational Behavior*, бр. 34(1).
15. Van den Born, A. (2009), *The drivers of career success of the job-hopping professional in the new networked economy; The challenges of being an entrepreneur and an employee*. Nederland, Utrecht: Ph.D Dissertation Utrecht University.
16. Васиљевић, М. (2019), *Компанијско право: право привредних друштава*, 11. измењено и допуњено издање, Београд: Правни факултет Универзитета у Београду.
17. Васиљевић, М. (2018), *Трговинско право*, 16. изд. ед. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, Центар за издаваштво и информисање.
18. Vermeiren, H. (2019), *What Interpreters in the EU Should Know About Legislation: The Case of Belgium and the Netherlands*, Alcalá de Henares, Alcalá, Spain: *FITISPos International Journal*, бр. 6(1).
19. Vermeulen, G., Wilkens, M., Biletta, I., Fromm, A., Parent-Thirion, A., Rodriguez Contreras, R. (2017), *Exploring self-employment in the European Union*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
20. Vučeković, M., Marković, M. R., Đukanović, B., Duković, S., Dragojević, A. (2021), *Gender Aspects of Working from Home in Serbia*, Belgrade, Serbia: *Journal of Women's Entrepreneurship and Education (JWEE)*, бр. (1-2).
21. Wial, H. (2018), *New Bargaining Structures for New Forms of Business Organization*. In *Restoring the promise of American labor law*, New York: Cornell University Press.
22. Gandia, E. (2012), *Data and Analysis of Freelancer Demographics, Earnings, Habits and Attitudes*, USA: International Freelancers Academy.
23. Gandini, A. (2019), *Labour Process Theory and the Gig Economy*, California, USA: *Human Relations* бр. 72 (6).
24. Geary, J. F. (1992), *Employment flexibility and human resource management: The case of three American electronics plants*, England, United Kingdom: *Work, Employment and Society*, бр. 6(2).

25. Green, D. D. (2018), Gig economy and the future of work: A Fiverr. com case study. Portland, USA: *Management and Economics Research Journal (MERJ)*, бр. 4(2018).
26. De Groen, W., and Maselli, I. (2016), *The impact of the Collaborative Economy on the Labour Market*, Brussels, Belgium: Centre for European Policy Studies.
27. De Groen, W., Maselli, I. and Fabo, B., (2016), *The Digital Market for Local Services: A onenight stand for workers? An example from the on-demand economy*, Brussels, Belgium: Centre for European Policy Studies.
28. De Stefano, V., (2015), The rise of the just-in-time workforce: On-demand work, crowdwork, and labor protection in the gig-economy, University of Illinois Urbana Champaign, Champaign, USA: *Comparative Labor Law & Policy Journal*, бр. 37.
29. Drahokoupil, J. and Fabo, B. (2016), *The platform economy and the disruption of the employment relationship*, Brussels, Belgium: ETUI Policy Brief, бр. 5/2016.
30. Valentina Mayer (2014), *Taxation of income of researchers in Italy*, Roma, Italy: project Euraxess, Fondazione CRUI.
31. Žunac, A. G., Zlatić, S., and Buntak, K. (2021), Freelancing in Croatia: Differences among Regions, Company Sizes, Industries and Markets. Zagreb, Croatia: Business Systems Research – *International journal of the Society for Advancing Innovation and Research in Economy*, бр. 12(1).
32. Јовановић-Zattila, М. (2013), Слобода оснивања трговачких друштава, Ниш, Универзитет у Нишу, *Теме-Часопис за Друштвене Науке* бр. 37(3).
33. Јовановић-Zattila, М. (2016), *Контролни механизми корпоративног управљања*, Ниш, Правни факултет: Зборник радова Правног факултета у Нишу бр. 74.
34. Kazia, A. G., Yusoffb, R. M., Khana, A., Kazib, S. (2014), The Freelancer: A Conceptual Review, Universiti Teknologi Malaysia, Malaysia: *Journal Sains Humanika*, Vol. 2 No. 3.
35. Kalleberg, A.L. and Dunn, M., (2016), *Good Jobs, Bad Jobs in the Gig Economy*, University of Illinois Urbana Champaign, Champaign, USA: LERA For Libraries, бр. 20(1-2).
36. Kässä, O., and Lehdonvirta, V. (2018), Online labour index: Measuring the online gig economy for policy and research, Amsterdam, Netherlands: Elsevier, *An International Journal – Technological Forecasting and Social Change*, бр. 137.
37. Kenney, M. and Zysman, J., (2017), *The Next Phase in the Digital Revolution: Platforms, Automation, Growth, and Employment*, Helsinki, Finland: ETLA Reports, бр. (61).

38. Kenney, M., Zysman, J., (2016), The rise of the platform economy, National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine and Arizona State University, Tempe, Arizona: *Issues in Science and Technology*, 6p. 32(3).
39. Kitching, J. (2015), Tracking UK freelance workforce trends 1992-2015. Dublin, Ireland: *International Review of Entrepreneurship*, 6p. 13(1).
40. Kitching, J., Smallbone, D. (2012), Are Freelancers a Neglected Form of Small Business? Bingley, United Kingdom: *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 6p. 19 (1).
41. Knapková, M., and Krešáková, V. (2018), Legal forms of business companies in Slovakia and Germany-comparative analysis. Oxford Academic, Oxford University Press, United Kingdom: *Social & Economic Review*, 6p. 16(1).
42. Kozica A., Bonss, U., Kaiser, S. (2014), Freelancers and the absorption of external knowledge: practical implications and theoretical contributions, London, England: *Knowledge Management Research and Practice*, Vol. 12 No. 4.
43. Leighton, P., and Brown, D. (2016), *Future working: The rise of Europe's independent professionals*, Brussels, Belgium: European Forum of Independent Professionals (EFIP).
44. Leonova, A. (2021), *Working Remotely: Legal and Human Resources Challenges (Comparative Analysis of the Netherlands, the Russian Federation and the EU)*, Master teza. Tilburg, Netherlands: Tilburg University, Law School.
45. Lukeš, M. (2013), Entrepreneurs as innovators: a multi-country study on entrepreneurs innovative behaviour, Prague University of Economics and Business, Czech Republic: *Prague Economic Papers*, Vol. 1, No. 1.
46. Malone, T. W., Laubacher, R. J. (1999), The dawn of the e-lance economy. In Electronic business engineering, Harvard Business Publishing, Brighton: *Harvard Business Review*.
47. Mathisen, B. R. (2017), Entrepreneurs and idealists: Freelance journalists at the intersection of autonomy and constraints. London, England: *Journalism Practice*, 6p. 11(7).
48. Morris, M. D., Vekker, A. (2001), An alternative look at temporary workers, their choices, and the growth in temporary employment, Springer Nature, Switzerland: *Journal of Labor Research*, 6p. 22(2).
49. Penu, O. K. A. (2020), *Riders' Participation in the Ride-Hailing Sector of the Gig Economy*, University of Ghana, Ghana: In Handbook of Research on Managing Information Systems in Developing Economies, IGI Global.
50. Prassl, Jeremias (2018), *Humans as a Service: The Promise and Perils of Work in the Gig Economy*, Oxford: Oxford University Press.

51. Realini, A., Berranger, C., Boscariol, C. (2020), *Smart: un caso studio per la tutela dei freelance*, Cooperative Bene comune, in Rome, Italy: Roma Tre-Press.
52. Рељановић, М. Л., и Мисаиловић, Ј. М. (2021), Радноправни положај дигиталних радника-искуства европских земаља. Београд, Србија: Страни правни живот, бр. 65(3).
53. Rigby, D. K., Sutherland, J., Takeuchi, H. (2016), Embracing agile, Harvard Business Publishing, Brighton: *Harvard Business Review*, May.
54. Stuart, M., Joyce, S., Carson, C., Trappmann, V., Umney, C., Forde, C., Alberti, G. (2017), *The social protection of workers in the platform economy*, European Parliament, Brussels: Employment and Social Affairs.
55. Süß, S., Becker, J. (2013), Competences as the foundation of employability: a qualitative study of German freelancers, Bingley, United Kingdom: *Personnel Review*, Vol. 42 No. 2.
56. Shepard, J. M. (2018), Understanding Co-Working with The Growth and Development of Freelancers, Richmond Hill, Canada: *Management and Organizational Studies*, Vol. 5, No. 2.
57. Schmidt, F.A., (2017), *Digital labour markets in the platform economy. Mapping the Political Challenges of Crowd Work and Gig Work*, Dublin, Ireland: Eurofound 7.
58. Upwork, F.U. and Intelligence, E. (2020), *Freelance Forward 2020*, SAD: Upwork. [https://assets-global.website-files.com/5ece60393f5cbb1b2f25ef60/5f60b48411b19fb49de5f664_Upwork_2020_Freelance_Forward%20\(1\).pdf](https://assets-global.website-files.com/5ece60393f5cbb1b2f25ef60/5f60b48411b19fb49de5f664_Upwork_2020_Freelance_Forward%20(1).pdf).
59. Fraser, J., Gold, M. (2001), Portfolio workers: Autonomy and control amongst freelance translators, England, United Kingdom: *Work, Employment and Society*, бр. 15(4).
60. Friedman, G. (2014), Workers without employers: Shadow corporations and the rise of the gig economy, Cheltenham, United Kingdom: *Review of Keynesian Economics*, 2.
61. Havard, C., Rorive, B., Sobczak, A. (2009), Client, employer and employee: Mapping a complex triangulation, Thousand Oaks, California: *European Journal of Industrial Relations*, бр. 15(3).
62. Haq, N. U., Raja, A. A., Nosheen, S., Sajjad, M. F. (2018), Determinants of client satisfaction in web development projects from freelance marketplaces, Bingley, United Kingdom: *International Journal of Managing Projects in Business*, Vol. 11 No. 3.
63. Harmon, E., Silberman, M. (2019). Rating working conditions on digital labor platforms, Springer Nature, Switzerland: *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, бр. 28(5).
64. Hoedemaekers, C. (2021). Selling themselves: conceptualising key features of freelance work experience, London, England: *Culture and Organization*, бр. 27(5).

65. Huang, K., Yao, J., Yin, M. (2019). *Understanding the skill provision in gig economy from a network perspective: A case study of fiverr*, Schloss Dagstuhl - Leibniz-Zentrum für Informatik GmbH (LZI), Wadern, Germany: Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction, 3(CSCW).
66. Cappelli, Peter, J.R. Keller. (2013). *Classifying Work in the New Economy*. Briarcliff Manor, New York, USA: *Academy of Management Review*, бр. 38 (4).
67. Cannu P.L., Dondero B. (2012). *Droit des sociétés*, Paris .
68. Claussen, J., Khashabi, P., Kretschmer, T. and Seifried, M. (2018). *Knowledge Work in the Sharing Economy: What Drives Project Success in Online Labor Markets?* Amsterdam, Netherlands: Elsevier - SSRN - Social Science Research Network.
69. Clinton, M., Totterdill, P., Wood, S. (2005), *A grounded theory of portfolio working: experiencing the smallest of small businesses*, Thousand Oaks, California: *International Small Business Journal*, Vol. 24 No. 2.
70. Cozian, M., Viandier, A., Deboissy F. (2006), *Droit des sociétés*, Paris.
71. Cusumano, M. A., Gawer, A., Yoffie, D. B. (2019), *The business of platforms: Strategy in the age of digital competition, innovation, and power*, Manhattan, New York, USA: Harper Business.
72. Chen, M. K., Sheldon, M. (2016), *Dynamic pricing in a labor market: Surge pricing and flexible work on the Uber platform*, Maastricht, Netherlands: Proceedings of the 2016 ACM Conference on Economics and Computation.
73. Chesbrough, H. W. (2003). *Open innovation: The new imperative for creating and profiting from technology*. Brighton, Massachusetts: Harvard Business Press.

ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА

Прописи

1. Directive 2010/41/EU of the European Parliament and of the Council of 7 July 2010 on the application of the principle of equal treatment between men and women engaged in an activity in a self-employed capacity and repealing Council Directive 86/613/EEC, OJ L 180/1, 15.7.2010.

2. Einkommensteuergesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 8. Oktober 2009 (BGBl. I S. 3366, 3862), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 19. Juni 2022 (BGBl. I S. 911) geändert worden ist.
3. Закон о иновационој делатности. *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.
4. Закон о фискализацији. *Сл. гласник РС*, бр. 153/2020 и 96/2021.
5. Закон о електронској управи. *Сл. гласник РС*, бр. 27/2018.
6. Закон о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине. *Сл. гласник РС*, бр. 46/2006, 104/2009 - др. закони и 129/2021.
7. Закон о електронској трговини. *Сл. гласник РС*, бр. 41/2009, 95/2013 и 52/2019.
8. Закон о привредним друштвима. *Сл. гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021.
9. Закон о раду. *Сл. гласник РС*, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење.
10. Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање. *Сл. гласник РС*, бр. 84/2004, 61/2005, 62/2006, 5/2009, 52/2011, 101/2011, 7/2012 - усклађени дин. изн., 8/2013 - усклађени дин. изн., 47/2013, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 57/2014, 68/2014 - др. закон, 5/2015 - усклађени дин. изн., 112/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 7/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018, 4/2019 - усклађени дин. изн., 86/2019, 5/2020 - усклађени дин. изн., 153/2020, 6/2021 - усклађени дин. изн., 44/2021, 118/2021 и 10/2022 - усклађени дин. изн..
11. Закон о ауторском и сродним правима. *Сл. гласник РС*, бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - одлука УС и 66/2019.
12. Закон о порезу на додату вредност. *Сл. гласник РС*, бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 68/2014 - др. закон, 142/2014, 5/2015 - усклађени дин. изн., 83/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 108/2016, 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 13/2018 - усклађени дин. изн., 30/2018, 4/2019 - усклађени дин. изн., 72/2019, 8/2020 - усклађени дин. изн. и 153/2020.
13. Закон о накнадама за коришћење јавних добара. *Сл. гласник РС*, бр. 95/2018, 49/2019, 86/2019 - усклађени дин. изн., 156/2020 - усклађени дин. изн. и 15/2021 - доп. усклађених дин. изн.
14. Закон о финансирању локалне самоуправе. *Сл. гласник РС*, бр. 62/2006, 47/2011, 93/2012, 99/2013 - усклађени дин. изн., 125/2014 - усклађени дин. изн., 95/2015 - усклађени дин. изн., 83/2016, 91/2016 - усклађени дин. изн., 104/2016 - др. закон, 96/2017 - усклађени

дин. изн., 89/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018 - др. закон, 86/2019 - усклађени дин. изн., 126/2020 - усклађени дин. изн., 99/2021 – усклађени дин. изн. и 111/2021 - др. закон.

15. Закон о порезу на добит правних лица. *Сл. гласник РС*, бр. 25/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 43/2003, 84/2004, 18/2010, 101/2011, 119/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014 - др. закон, 142/2014, 91/2015 - аутентично тумачење, 112/2015, 113/2017, 95/2018, 86/2019, 153/2020 и 118/2021.

16. Закон о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана. *Сл. гласник РС*, бр. 44/2021 и 118/2021.

17. Закон о пореском поступку и пореској администрацији. *Сл. гласник РС*, бр. 80/2002, 84/2002 - испр., 23/2003 - испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 63/2006 - испр. др. закона, 61/2007, 20/2009, 72/2009 - др. закон, 53/2010, 101/2011, 2/2012 - испр., 93/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014, 105/2014, 91/2015 - аутентично тумачење, 112/2015, 15/2016, 108/2016, 30/2018, 95/2018, 86/2019 и 144/2020.

18. Закон о порезу на доходак грађана. *Сл. гласник РС*, бр. 24/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 135/2004, 62/2006, 65/2006 - испр., 31/2009, 44/2009, 18/2010, 50/2011, 91/2011 - одлука УС, 7/2012 - усклађени дин. изн., 93/2012, 114/2012 - одлука УС, 8/2013 - усклађени дин. изн., 47/2013, 48/2013 - испр., 108/2013, 6/2014 – усклађени дин. изн., 57/2014, 68/2014 - др. закон, 5/2015 - усклађени дин. изн., 112/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 7/2018 - усклађени дин. изн., 95/2018, 4/2019 - усклађени дин. изн., 86/2019, 5/2020 - усклађени дин. изн., 153/2020, 156/2020 - усклађени дин. изн., 6/2021 – усклађени дин. изн., 44/2021, 118/2021, 132/2021 - усклађени дин. изн. и 10/2022 – усклађени дин. изн.

19. Закон о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана. *Сл. гласник РС*, бр. 118/2021.

20. Закон о финансијама Велике Британије, од 10.6.2021. (Finance Act 2021) https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/26/pdfs/ukpga_20210026_en.pdf

21. Закон за данокот на личен доход. *Службен весник на РСМ*, бр. 275 од 27.12.2019. година.

22. Закон за придонеси од задолжително социјално осигурување. *Службен Весник на Р.М.* бр. 142/08 и Одлука на Уставен суд У.бр.233/2008-„Службен весник на Р.М“ бр 62/2009, 64/09, 156/2009, 166/2010 53/2011, 185/2011,44/2012 и Одлука на Уставен суд У бр. 157/2011 од 14.11.2012 година -Сл. весник на РМ број 150/29.11.2012 година, 15/2013, 91/28.06.2013, 170/06.12.2013, 97/26.06.2014 година, 113/29.07.2014, 180/05.12.2014, 188/2014, 20/12.02.2015, 48/25.03.2015 година, 129/2015, 217/2015, 190/2016, 171/2017, 35/2018 и 247 од 31.12.2018 година.

23. LEGGE 8 agosto 1995, n. 335 (GU n.190 del 16-08-1995 - Suppl. Ordinario n. 101)
24. The Freelance Isn't Free Law (Int. No. 1017-C, A Local Law to amend the administrative code of the city of New York, in relation to protections for freelance workers), на снази од 15.5.2017. год.
25. Уредба о ближим условима, критеријумима и елементима за паушално опорезивање обвезника пореза на приходе од самосталне делатности. *Сл. гласник РС*, бр. 94/2019, 96/2019 - испр. и 156/2020.
26. Handelsgesetzbuch in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 4100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 15. Juli 2022 (BGBl. I S. 1146) geändert worden ist.
27. CODICE CIVILE (Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 262 - Approvazione del testo del Codice civile - pubblicato nella edizione straordinaria della Gazzetta Ufficiale n. 79 del 4 aprile 1942. Testo coordinato ed aggiornato con le successive modifiche ed integrazioni).
28. Code de commerce République Française, Modifié par LOI n°2019-744 du 19 juillet 2019.

Интернет извори

1. The Global Gig-Economy Index Cross-border freelancing trends that defined Q2 2019, http://metadataetc.org/gigontology/pdf/q2_global_freelancing_index.pdf
2. Пореска управа, Министарство финансија РС - Самоиницијативно пријављивање прихода оствареног из иностранства, https://www.purs.gov.rs/biro-za-informisanje/novosti/6639/samoinicijativno-prijavljivanje-prihoda-ostvarenog-iz-inostranstva.html?fbclid=IwAR2kDQIX5xLEZiPP1fwfeNueQ3uJ63t3FvOnuTf3v8xD7dyE0vHB4fLQ0_o
3. Изменама и допунама Закона о раду из 2014. године, <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/2014/2344-14.pdf>
4. Статистичка процена МОР од јануара 2021. године објављена је на сајту Светске банке, <https://data.worldbank.org/indicator/SL.EMP.SELF.ZS>
5. Национални фонд за социјално осигурање Белгије, https://www.national-fund.be/en/?_ga=2.212815250.768056002.1556548046-3207437161556548046
6. Статистика Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190430-1>

7. *Quel statut pour le freelance ou l'indépendant?*, <https://www.legalplace.fr/guides/statut-freelance/>
8. Водич за пословање микро-предузетника у Француској – порез на доходак за 2021. годину, <https://www.french-property.com/guides/france/business/micro-entrepreneur/income-tax>
9. Упитник доступан на сајту Пореске управе Минхен (*Finanzamt München*), https://www.finanzamt.bayern.de/Informationen/Formulare/Weitere_Themen_A_bis_Z/Existenzgruender/default.php?f=Muenchen&c=n&d=x&t=x#frage
10. Gillian Stoddard Letherberry & Zanib Ahmad, *Freelance Isn't Free Act: Free Webinar for Freelance Workers*, N.Y.C. DEP'T OF CONSUMER AFF. 10 (June 15, 2017), <https://www1.nyc.gov/assets/dca/downloads/pdf/workers/WebinarTraining-FreelanceWorkers.pdf>
11. Министарство финансија - Уговори о забрани двоструког опорезивања <https://www.mfin.gov.rs/propisi/ugovori-o-izbegavanju-dvostrukog-oporezivanja>
12. Модел уговора за фриленсере према Закону о слободним професијама <https://www1.nyc.gov/assets/dca/downloads/pdf/workers/Model-Contract-Freelance.pdf>
13. Ozimek, A. (2021). *Freelance Forward economist report*. Upwork.[online] Available at: <https://www.upwork.com/research/freelance-forward-2021>.
14. „Опције вожње Убером“ <https://www.uber.com/us/en/ride/ride-options/>
15. Резултати анкете: фриленсери, проблеми, потребе и очекивања <https://uri.rs/2021/07/30/rezultati-ankete-frilenseri-problemi-potrebe-i-ocekivanja/>
16. Републички завод за статистику / Просечне зараде по запосленом, децембар 2021. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Html/G20221047.html>
17. Self-employed and freelance tax in the UK <https://www.expatica.com/uk/finance/taxes/self-employed-tax-uk-758269/>
18. The Top 10 Fastest Growing Freelance Markets in The World: <https://www.forbes.com/sites/elainepofeldt/2019/08/18/the-top-10-fastest-growing-freelance-markets-in-the-world/?sh=c33ce06733b9>.
19. Удружење радника на интернету, <https://uri.rs/>.
20. Удружење фриленсера и предузетника Србије, <https://ufp.rs/>.
21. Опсег пореза на доходак за 2022. годину у Немачкој <https://www.expatica.com/de/finance/taxes/tax-and-freelancers-in-germany-100950/#system>

22. Статистичка процена МОР од јануара 2021. године објављена је на сајту Светске банке <https://data.worldbank.org/indicator/SL.EMP.SELF.ZS?locations=GB>

23. Образац приговора који фриленсери подносе (Office of Labor Policy and Standards - OLPS), <https://www1.nyc.gov/assets/dca/downloads/pdf/workers/Complaint-Form-for-Freelance-Workers.pdf>

24. Модел уговора за фриленсере према Закону о слободним професијама <https://www1.nyc.gov/assets/dca/downloads/pdf/workers/Model-Contract-Freelance.pdf>

Судске одлуке

1. Case C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi v Uber Systems Spain SL, Judgment of 20 December 2017. Court of Justice of the European Union, Press release No 136/17.

2. Case 8937120 CV EXPL 20-22882, The Dutch incorporated association Trade UnionConfederation v The private limited company Uber B.V. Judgment of: 13 September 2021. Court of Amsterdam, The Netherlands.

3. Case 2202551/2015 & Others, Aslam, Farrar and Others v. Uber, judgment of 28th October 2016.

4. Case C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi v Uber Systems Spain, SL, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 20 December 2017.

Сажетак и кључне речи

Економска нестабилност и информационо-технолошке промене на глобалном тржишту утицале су да све већи број компанија традиционални облик пословања замене пројектним. Осим на компаније и све оне који могу да се појаве у улози послодавца при пројектном пословању, ове промене су утицале да се на тржишту појави велики број апликаната са оваквим пословним ангажовањем. Наиме, ова категорија се ословљава фриленсерима, а њихово пословање фриленсингом. Њих карактерише индивидуалност, слобода, независност, флексибилност, а самим тим и одсуство субординираног положаја при пословању. Такође, у основи њиховог деловања је пружање *online* услуга посредством дигиталних платформи, при чему иступају на јединственом глобалном тржишту са конкурентима из свих крајева света. На свакој платформи понаособ су дефинисана правила пословања, но највећи проблем фриленсера се огледа у одсуству регулативе која би нормирала однос фриленсинг пословања на глобалном тржишту. Штавише, тај проблем је присутан и у многим националним законодавствима. Међу државама које нису кодификовале ове норме налази се и Србија. Тим пре што се наша држава налази у самом светском врху по броју фриленсера у односу на број становника – и да у последњој деценији бележи највећи раст фриленсинг тржишта у овом делу Европе – потпуно је неприхватљиво што наш законодавац није нашао за сходно да регулише овај сегмент предузетништва који је од изузетног значаја за привредни развој сваке земље. Дефинисање статуса фриленсера, правне форме њиховог пословања, као и посебног пореског третмана, само су неке од фундаменталних норми на којима инсистирају фриленсери у Србији. Према томе, рад има првенствено за циљ да свеобухватно сагледа пословање фриленсера у Србији. Затим треба да увиди могућност њиховог регистровања у форми привредних субјеката према Закону о привредним друштвима и њихов порески третмен сагласно последњим изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана. У том контексту, у раду ће бити предочен и упоредно регулисан положај фриленсера у САД и европским државама – било да су оне чланице ЕУ или пак нису. У раду је спроведено и истраживање и том приликом су индиковани главни проблеми са којима се сусрећу фриленсери у Србији. Напошетку се предузетничким освртом на прави положај фриленсера указује на неопходност доношења регулативе којом ће се они нормирати, с обзиром да је најављено

усвајање Закона о флексибилним облицима рада који би се делом односио и на фриленсере.

Кључне речи: фриленсер, фриленсинг, дигитална платформа, привредни субјект, предузетник, друштво ограничене одговорности.

Legal status of freelancers as business entities

Summary and keywords

Economic instability and information-technology changes in the global market have caused an increasing number of companies to replace traditional form of business with a project-based one. Apart from companies and all those who can appear in the role of an employer in project business, these changes have influenced a large number of applicants for this type of business engagement to appear on the market. Namely, this category of applicants is addressed as freelancers, and their business is called freelancing. They are characterized by individuality, freedom, independence, flexibility, and therefore the absence of a subordinate position in business. Also, the basis of their activity is the provision of *online* services through digital platforms, where they enter a unified global market with competitors from all over the world. Business rules are defined individually on each platform, but the biggest problem for freelancers is reflected in the absence of regulations that would standardize the relationship of freelancing business on the global market. Moreover, that problem is also present in many national legislations. Serbia is among the countries that have not codified these norms. All the more as our country is a world leader in terms of the number of freelancers in relation to the number of inhabitants - and in the last decade has recorded the greatest growth of the freelancing market in this part of Europe – it is completely unacceptable that our legislator did not find it appropriate to regulate this segment of entrepreneurship, which is of exceptional importance for the economic development of every country. Defining the status of freelancers, the legal form of their business as well as special tax treatment are just some of the fundamental norms that freelancers in Serbia insist on. Therefore, the thesis primarily aims to comprehensively review the business of freelancers in Serbia. Then, it needs to assess the possibility of their registration in the form of business entities according to the Law on Business Companies and their tax treatment in accordance with the latest Amendments to the Law on Citizen Income Tax. In that context, the thesis will present and comparatively regulate the position of freelancers in the USA and European countries - whether they are members of the EU or not. In the thesis, the research was also conducted with freelancers, and on that occasion the main problems faced by freelancers in Serbia were indicated. Finally, an entrepreneurial review of the true position of freelancers points to the necessity of adopting regulations by which they would be institutionalized, given that the adoption of the Law on Flexible Forms of Work, which would partly apply to freelancers, has been circulated.

Keywords: freelancer, freelancing, digital platform, business entity, entrepreneur, limited liability company.

Биографија студента

Саво Вешковић је рођен 1997. год. у Прокупљу, где је завршио основну школу и Гимназију, природно-математички смер. Правни факултет Универзитета у Нишу уписао је 2016, и на истом дипломирао 2020. године. По завршетку основних студија уписује мастер студије права на матичном факултету, ужа трговинскоправна научна област. У оквиру другог степена студија права савладао је следеће предмете: Стечајно право, Право конкуренције, Право предузетништва, Право међународне продаје, Право међународних плаћања и студијско истраживачки рад – „Тржишна валидација пословне идеје у концепт фази стартапа“. Током основних и мастер студија био је стипендиста Министарства просвете Владе Републике Србије и награђиван је од стране Града Прокупља. Јуна месеца 2019. године је похађао и успешно савладао Основну обуку за посредника (медијатора). Тим поводом му је Министарство правде 17.11.2020. год. издало дозволу за посредовање са периодом важења од три године. Током 2021. год. је успешно савладао Специјализоване обуке за посредника: Медијација у стечајном поступку и Посредовање у решавању потрошачких и спорова у туризму. У својству мастер студента права похађао је дводневну радионицу из области права конкуренције („Further development of protection of competition in Serbia“) коју је јуна 2021. год. организовала Комисија за заштиту конкуренције на Правном факултету у Нишу. У академској 2020/21. год. био је председник организације ЕЛСА Ниш (*The European Law Students' Association, Local group ELSA Niš*), док је сада, у академској 2022/23. год., генерални секретар ЕЛСА Србије (*The European Law Students' Association, National group ELSA Serbia*). Након стицања звања дипломираног правника отпочео је приправнички стаж у адвокатској канцеларији у Нишу, а априла 2021. год. засновао је радни однос на Правном факултету у Нишу у звању сарадника у настави за предмет Трговинско право. Од октобра 2021. год. секретар је Катедре за трговинскоправне науке. Говори енглески и служи се француским језиком.